

Η ΑΡΕΝΑ

ΚΑΙ ΟΙ ΜΟΝΟΜΑΧΟΙ ΤΗΣ

ΕΙΜΗΝΗ ΦΥΛΛΑΔΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΕΞΟΥΣΙΑΣΤΙΚΗ
ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ

δρχ. 100..

3

ΑΠΡΙΛΗΣ 1984

αντιεξουσιαστικές κολλεκτιβες
ελλαδα και εοκ ο περιπλανωμενος δημιος
αναρχισμος η βαρβαροτητα
πυρηνοκινητη αριστερα
φυλακες σουχι

Η σοσιαλδημοκρατία οργανώνει το κράτος και στηρίζει το κεφάλαιο. Η "αριστερή" αντιπολίτευση-της πασπατεύει το κορμί της πρώτης και επιτίθεται στις φειρές του ρεφορμισμού που ξεπετιούνται από το ιδεολογικό-της πτώμα. Εκλογές, ευρωεκλογές, ταρατατζουμ και ανελέητος γκαϊμπελισμός. Το Πασοκ μ'όλο το υ πολοίπο εξουσιαστικό σκυλολοϊ σχεδιάζουν και οργανώνουν τις συγχρο-νες μορφές καταπίεσης, καταστολής, αλλοτριώσης, πραγματοποιήσης και ξένωσης των ανθρώπων μέσα στην κοινωνία. Η νεολαία που κάποτε δηλώνει αυτό ή εκείνο, σήμερα δεν δηλώνει τίποτα άλλο παρά καταναλωτισμό, αποκρυψισμό, υποχώρηση, παραιτήση κι ανεχία. Το εργατικό κίνημα, κάτω από τον έλεγχο των μεγαλύτερων ε-χθρών-του στην παλη για την απελευθέρωση των εργαζομένων, τον σταλινισμό και την σοσιαλδημοκρατία, δεν μπορεί να φτάσει στο επίπεδο της συνολικής κριτικής και ανατρο-

πής της κοινωνίας, και παραμένει σε κείνο το επίπεδο των αγώνων που απ'τη μια δείχνουν πως δεν θα σταματήσει ποτέ να διαμαρτυρείται, αλλά κι απ'την άλλη πως τα αιτήμα-τα είναι αιτήματα-στηρίγματα του καπιταλιστικού συστήματος. Οι νέες κοινωνικές μειοψηφίες που ξεπηδα-νε μέσα από την κρίση του κράτους που θέλει να αναμορφώσει το Πασοκ δεν καταφέρνουν να αναδείξουν μια επαναστατική πολιτική και ψυχόρα-γουν κάτω από την πολιτική και πε-ριθωριακή-τους νευρώση.

Ο ελευθεριακός χώρος, ο χώρος της αντι-εξουσίας και της αν-αρχ-ας δεν μπορεί -τουλάχιστον προς το παρόν- να δώσει μια επαναστα-τική προοπτική. Οι λόγοι, πιστεύουν πολλοί, πως είναι ήδη γνωστοί. Ε-μείς δεν το νομίζουμε, ή καλύτερα, πιστεύουμε πως οι λόγοι που ανα-φέρουν είναι άτοποι, αποκομμένοι από την συνολική κρίση της κοινω-νίας και του προλεταριάτου.

Όσον αφορά το αντιεξουσιαστικό εντυπο γενικά, δεν μας αρκεί πλέον η απλή ύπαρξη-του. Δεν μας αρκεί πλέον ένα εντυπο που θα 'ναι μόνο ένα ανοιχτό φορονομ προβληματισμοί και αναζητήσης. Σήμερα που ξετυλι-γεται ένα δικτυο κατασταλτικών κι αλλοτριωτικών σχέσεων εξουσίας, σήμερα που το κράτος και το κεφα-λαίο κατασκευάζουν τα νέα όπλα καταστολής και προετοιμάζονται για το νέο ταξικό πόλεμο, ο χώρος της αντιεξουσίας και τα εντυπα του πρε-πει για μας να σχεδιάσουν τα δικα-τους νέυ όπλα, να αναζητήσουν τα πεδία εκείνα όπου θα μπορέσουν να διεξαγουν, νικητηρία και αποτελε-σματικά, τον πόλεμο αυτό. Σέ αυτόν

τον αγώνα καλούμε κάθε επαναστατή αντιεξουσιαστή.

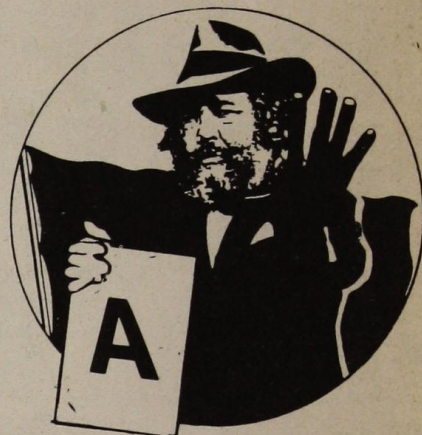
Δεν είμαστε σκορπία δύναμη και ούτε θέλουμε να 'μαστε. Η φωτιά εί-ναι δυνατή και πυρώνει για πολλή ώρα τον αέρα μόνο όταν τα ξύλα πλαγιαίνουν το ένα κοντά στο άλλο. Δεν αναζητούμε δρόμους σκοτεινούς κι ούτε σκοπεύουμε να γίνουμε, οι φυματικοί της επανάστασης...

Η ΑΡΕΝΑ ΚΑΙ ΟΙ ΜΟΝΟΜΑΧΟΙ ΤΗΣ

Σ'ΑΥΤΟ ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΤΗΚΑΝ Η ΕΔΩΞΑΝ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ:

Μανος Σουμπασακης, Βαγγέλης Καρα-γιαννης, Γιώργος Χάμπας, Κατερίνα Παπαθανασίου, Γιώργος Θαλασσης, Ζα-φειρης Ιωσηφιδης, Γρηγορης Δημη-τριου, Στεφανος Μιχαλης.

Η ΑΡΕΝΑ

ΚΑΙ ΟΙ ΜΟΝΟΜΑΧΟΙ ΤΗΣ

Φυλλάδα για την αντιεξουσιαστική θεω-ρία και πληροφόρηση.

Εκδίδεται από τις ΑΥΤΟΝΟΜΕΣ ΕΚ-ΔΟΣΕΙΣ.

Υπεύθυνος περιοδικού:
Γιώργος Χάμπας,
Ξανθόπου 63,
155 61 Αθήνα

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικό, 5 τεύχη: 350 δρχ.
Κύπρος, Ευρώπη: 450 δρχ.
Αμερική, Καναδάς: \$6

Ταχυδρομικές επιταγές, αλληλογραφία, οικονομικές ενισχύσεις:

Περιοδικό "ΑΡΕΝΑ",
c/o Γιώργος Χάμπας,
Poste Restante
155 01 Αθήνα

τηλ. 86.23.506

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ-MONTAZ: Λε-ωνίδας Χρηστάκης, Νικ. Ούρανοϋ
58-ΑΘΗΝΑ 114 71, τηλ. 3630305.

Η ΑΡΕΝΑ

ΚΑΙ ΟΙ ΜΟΝΟΜΑΧΟΙ ΤΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Αντιεξουσιαστικές Κολλεκτιβές: Η οικοδόμηση της επαναστατικής οργάνωσης, της θεωρίας, της δράσης και της προπαγάνδας	σελ. 3
ΕΟΚ-ΕΛΛΑΔΑ: προσπάθεια ανάλυσης μιας συγχρο-νης μορφής καπιταλιστικής ολοκλήρωσης	σελ. 9
Ο περιπλανώμενος δημιος	σελ. 16
Αναρχισμός ή Βαρβαροτητα	σελ. 18
Αουγκουστίν Σουχι: Προσοχή Αναρχικός (συνεν-τευξη)	σελ. 20
Πυρηνοκίνητη Αριστερά: Μια σοσιαλιστική ιστορία που μοιάζει με πολλές	σελ. 25
Φυλακή δεν σημαίνει σιωπή	σελ. 28
Σχολία	σελ. 30

ΑΝΤΙΕΞΟΥΣΙΑΣΤΙΚΕΣ ΚΟΛΛΕΚΤΙΒΕΣ

**η οικοδόμηση
της επαναστατικής
οργάνωσης,
της δράσης,
της θεωρίας
και της
προπαγάνδας**

Η καθημερινή λειτουργία του καπιταλισμού και των θεωριών εκείνων που ακουγονται στο όνομα "υπαναπτυκτη Ελλάδα", "μικρομεσαίος χαρακτήρας της ελληνικής οικονομίας" και "μονοπωλιακή εξάρτηση της χώρας απ' το ξένο κεφάλαιο", τείνουν εξ αντικειμένου και σκοπιμότητας να συσκοτίσουν, να συγκαλύψουν και να σβήσουν την επαναστατική προοπτική απ' τη συνείδηση του σύγχρονου προλεταριάτου [1]. Προκειται για θεωρίες που προσπαθούν να ερμηνεύσουν την κρίση της ελληνικής οικονομίας σαν κρίση τοπικού χαρακτήρα, σαν κρίση που το αντιδοτο-της βρίσκεται στο "ειρηνικό περάσμα στο σοσιαλισμό", στην "ειρηνική συνύπαρξη των κρατών" και στην "αένανη επανάσταση μέσα απ' τους θεσμούς".

Οι αντεπαναστατικές αυτές θεωρίες δεν μπορούν να ξεφύγουν απ' την σαγήνη της μαρξικής σκεψής και την πλάνη-της: πως δηλαδή, η συμφωνία με τον καπιταλισμό αντιφάσκει βρίσκεται ανάμεσα στην ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων και στις καπιταλιστικές οικονομικές μορφές ή τις καπιταλιστικές σχέσεις παραγωγής. Εθελούφυλουν μπροστά στη μοναδική σύγχρονη αλήθεια, πως δηλαδή, "η συμφωνία με τον καπιταλισμό αντιφάσκει δεν βρίσκεται εκεί, αλλά στον τύπο του σχίσματος ανάμεσα σε διεύθυνση και εκτέλεση που ο καπιταλισμός πραγματοποιεί, καθώς επίσης και στην αναγκαιότητα, που του δημιουργείται απ' το γεγονός αυτό, να επιδιώκει ταυτόχρονα τον αποκλεισμό και τη συμμετοχή των ατόμων σε σχέση με τις δραστηριότητες-τους" [2].

Οι θεωρίες των "σταδίων" (σταδιακή πορεία προς το σοσιαλισμό) δεν ήταν|είναι τυχαίες, ούτε και ξεπερήσαν ετοιμολογία απ' τα μυαλά μιας μαρξίζουσας ιντελιγκέντιας. Ήταν απορροία του πως έβλεπαν οι μαρξιστές τον κόσμο: σαν ένα σύνολο σχέσεων και λειτουργιών που διέπονται από έναν οικονομικό ντετερμινισμό. Πως, δηλαδή, η επεξεργασία "των νόμων της κίνησης της καπιταλιστικής οικονομίας" είναι σε θέση να αποδείξει επιστημονικά την καταρρευση του καπιταλισμού και τη νίκη του σοσιαλισμού, πως προκειται αναποφεικτα για γεγονότα "που τα εγγυώνται οι φυσικοί νόμοι".

Η γενική κίνηση της οικονομίας αντιμετώπιζε -ται στις θεωρίες αυτές έξω από κάθε τάξική πάλη. Κινητήριος μοχλός της επανάστασης, θα μπορούσε να λεχθεί συμπερασματικά, θεωρείται γι αυτούς η ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων κι όχι η ανάπτυξη της αυτονομής δράσης του προλεταριάτου. Ε-

τσι, δεν μπορούν παρά να παρουσιάζουν στα μάτια του κόσμου έναν σοσιαλισμό αποστερημένο απ' όλο το ανθρωπινό περιεχόμενο-του, σαν έναν απλά "αντικειμενικό" και εξωτερικό μετασχηματισμό.

Για τους επαναστάτες αντιεξουσιαστές δεν υπάρχει κρίση του καπιταλισμού που προκύπτει απ' τη λειτουργία "αντικειμενικών νόμων". Κρίση υπάρχει στο μέτρο που υπάρχει και εξέγερση των ανθρώπων εναντίον στους κατεστημένους κανόνες. Όπου υπάρχει κρίση, υπάρχει και εξέγερση -που άλλοτε γίνεται φανερά περνώντας την μορφή της καθολικής κοινωνικής άρνησης, κι άλλοτε παραμένει συγκαλυμμένη είτε γιατί εμφανίζεται μέσα στα στενά πλαίσια της ταδε καπιταλιστικής επιχείρησης, είτε γιατί πραγματοποιείται με την ανεξέλεγκτη μορφή της μη-εργασίας, της διαθεσιμότητας και της απουσίας του προλεταριάτου.

Οι μορφές με τις οποίες εμφανίζονται οι καπιταλιστικές σχέσεις παραγωγής δεν αποτελούν μοναδές μέτρησης της καταπίεσης και της εκμετάλλευσης του προλεταριάτου μιας χώρας. Όπως δεν γίνεται να υπάρχουν άνθρωποι λιγότερο ή περισσότεροι καταπιεσμένοι, αλλά άνθρωποι καταπιεσμένοι κι άνθρωποι λευτεροί, έτσι δεν μπορεί να γίνεται διαχωρισμός ανάμεσα σε χώρες λιγότερο ή περισσότερες καπιταλιστικές, παρά μόνο ανάμεσα σε καπιταλιστικές και μη.

Η Ελλάδα ανήκει, σίγουρα, στην πρώτη κατηγορία αφού διατηρεί και μάλιστα προσωξάνει τα χαρακτηριστικά εκείνα που αρμοζουν σε μια χώρα που τιτλοφορείται "καπιταλιστική". Τι είναι αυτό που μας οδηγεί σ' αυτό το συμπέρασμα;

1. Η γοργή γραφειοκρατικοποίηση της ελληνικής κοινωνίας και η πυραμιδική ιεραρχική δομή. Η παραδοσιακή έννοια της τάξης, που αντιστοιχούσε στις σχέσεις που είχαν τα άτομα και οι κοινωνικές ομάδες με την ιδιοκτησία στα μέσα παραγωγής ξεπεραστήκε. Η επαναστατική προοπτική δεν προσανατολίζεται πια στο ζήτημα της ιδιοκτησίας των μέσων παραγωγής, αλλά πολύ περισσότερο πάνω στην κατάσταση των ατόμων και των ομάδων μέσα στις πραγματικές σχέσεις παραγωγής. Προσανατολίζεται στις σχέσεις εξουσίας, στον διαχωρισμό διευθυνόντων και εκτελεστών. Οι σχέσεις παραγωγής στην Ελλάδα δεν έχουν τίποτα να ζητήσουν απ' τις αντιστοιχίες των άλλων καπιταλιστι-

κών χώρων. Είναι το ίδιο εξουσιαστικές, ξενωτικές και πραγματοποιητικές.

2. Η ξένωση του ανθρώπου απ' τη θεμελιώδη-του δραστηριότητα, την παραγωγική-του δραστηριότητα, και η πραγματοποίησή-του προς ωφέλιμο της παραγωγής -που εκφράζεται σαν πάλη εναντίον στην ξένωση και εναντίον στους όρους-της, και σαν απουσία των ανθρώπων απ' την κοινωνία, σαν παθητικότητα, απογοήτευση, αποχώρηση, απομόνωση.

3. Αυξηση της παραγωγής για την ίδια την παραγωγή, που έχει γίνει αυτοσκοπός κι έχει οδηγήσει στην πραγματοποίηση του ανθρώπου, έχει μετατρέψει το υποκείμενο σε αντικείμενο, τον άνθρωπο σε πράγμα.

4. Τα "εργατικά κομμάτια" και τα συνδικατά παίζουν στη χώρα-μας τον ίδιο κατασταλτικό, αντεργατικό και εξισορροπορητικό ρόλο με τ' αντίστοιχα των υπολοίπων καπιταλιστικών χωρών. Καθορισμένη η γραφειοκρατική-τους εξέλιξη απ' την ίδια την αντικειμενικότητα εξέλιξη του καπιταλισμού και τον εκφυλισμό του προλεταριάτου έχουν γίνει οι τροχοί του συστήματος. Η βασική σχέση του σύγχρονου καπιταλισμού, η σχέση ανάμεσα σε διευθυνόντες και εκτελεστές, αναπαράχθηκε και μεσα στις ίδιες τις οργανώσεις "του" προλεταριάτου.

Ο ρόλος της επαναστατικής οργάνωσης, των ΑΝΤΙΕΞΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΟΛΛΕΚΤΙΒΩΝ, θα 'ναι σήμερα αποκασιστικός στο μέτρο που θα χαραξεί μια αντιεξουσιαστική προοπτική και θα δείξει με συγκεκριμένα λόγια πως υπάρχει μια λύση στην κρίση της κοινωνίας: η γενικευμένη αυτοδιεύθυνση των αυτονομία και εθελοντικά συνεταιρισμένων παραγωγικών και καταναλωτικών κοινωνικών μονάδων. Θα είναι αποκασιστικός στο μέτρο που θα οργανώσει και θα σχεδιάσει όσο γίνεται καλύτερα τη ρήξη με το σύστημα των ιεραρχημένων σχέσεων και λειτουργιών, στο μέτρο που θα φέρει τη νίκη στις κοινωνικές εκείνες δυνάμεις που βαδίζουν σήμερα ήδη αντιμέτωπες με την ανώτερη και καθολικότερη σχέση εξουσίας: το κράτος και τους οργανισμούς-του.

Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ

Η απορρίψη του λενινιστικού μοντέλου της πολιτικής οργάνωσης -του πρωτοποριακού, καθοδηγητικού και συγκεντρωτικού κομματος-, δεν πρέπει να μας οδηγεί στο συμπέρασμα πως μια οργάνωση δεν έχει το δικαίωμα να έχει ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα, να προτείνει μια συγκεκριμένη αντίληψη της αυτοδιευθυνόμενης κοινωνίας, και πως αν τελικά το έκανε θα προσπαθούσε να υποκαταστήσει το προλεταριάτο. Η πολιτική της ελευθερίας, λέει ο Κ. Καστοριάδης στην κριτική-του κατά των οργανωτικών αντιλήψεων του Λεφώρ, δεν είναι η πολιτική της μη παρέμβασης, αλλά της παρέμβασης με μια θετική έννοια. Πως αλλιώς θα καταπολεμούσε κανείς τον καπιταλισμό, αν όχι με το να προβάλλει στοχούς, αρετές, κανόνες και οργανωτικές μορφές που αντιτάσσονται ριζικά στην καταστημένη κοινωνία; Αν όχι με το να προπαγανδίζει τις ιδέες-του και να συσπειρώνει γύρω-του όλους όσους θέλουν να δράσουν από κοινού;

Πρέπει να το ξεκαθαρίσουμε μια για πάντα: Μια επαναστατική οργάνωση δεν είναι ένας κύκλος συζητήσεων. Κι αυτό γιατί:

- α) Τα άτομα δεν συμμετέχουν σε κάποια ομάδα αν ξέρουν πως προκειται να ανταλλάξουν απλώς "πληροφορίες" και να συζητήσουν τις αντιλήψεις-τους,
- β) Δεν συμμετέχουν όταν ξέρουν πως τους αρνείται το δικαίωμα να επαναλαμβάνουν τις ιδέες-τους αδιακόπα μέσα στους κοινωνικούς αγώνες, φοβούμενοι μήπως και υποκαταστήσουν με τον τρόπο αυτό τον λόγο του προλεταριάτου.
- γ) Τα άτομα συμμετέχουν μόνον όταν προκειται να κάνουν κάτι που τους φαίνεται αρκετά σημαντικό, κι όταν ξέρουν πως αυτό το κάτι θα 'ναι αποτελεσματικό. Κανείς δεν είναι τόσο ανοήτος ώστε να αναλώνει ένα μέρος από τον ελάχιστο ελεύθερο χρόνο που του αφήνει ο καπιταλισμός για το τίποτε.

Η οργάνωση πρέπει να είναι η ίδια μια οργάνωση δράσης. Αυτό σημαίνει μια οργάνωση που θα προπαγανδίζει σε κάθε περίπτωση, κι όχι μόνο τις κυρίαρχες ή τις γιορτές, της ίδιας της Αυτονομίας, και θα βοηθάει τους ανθρώπους να εκτελέσουν αυτονομίες πράξεις. Που θα κάνει φανερό και εφικτή τη λύση κάθε προβλήματος που απαντάται στον κόσμο των καπιταλιστικών κοινωνικών σχέσεων. Που θα διακηρύσσει ανοιχτά την αναγκαιότητα της ανατροπής αυτής της κοινωνίας και του σοσιαλιστικού-ελευθεριακού μετασχηματισμού-της. Που θα συνδέσει την εμπειρία των αγώνων του προλεταριάτου με τις σημερινές-του ανάγκες.

Αν παραμερίσουμε την αναγκαιότητα της ανοικοδόμησης των Αντιεξουσιαστικών Κολλεκτιβών και της αντιεξουσιαστικής παρέμβασης σ' όλα τα επίπεδα της κοινωνίας, που σαν στόχο-της θα 'χει την προώθηση της ιδέας της αυτονομίας του προλεταριάτου, τότε δίνουμε στην Αυτονομία μια απολυτή και μεταφυσική έννοια (: Οι εργαζόμενοι πρέπει να φτάσουν σε ορισμένα συμπεράσματα ελεύθεροι από οποιαδήποτε επιδράση). Στην περίπτωση αυτή, λέει ξανά ο Καστοριάδης, πρέπει όχι μόνο να καταδικάσουμε κάθε δράση αλλά και κάθε διαδοχή ιδεών-περιλαμβανομένης και της ίδιας της ιδέας της Αυτονομίας.

Η εκμεταλλευτική κοινωνία επιβιώνει στο μέτρο που πετυχαίνει να αναπαράγει μέσα στο ίδιο το προλεταριάτο τις δικές-της αντιφάσεις, στο μέτρο που το κάνει να αποδέχεται την καταστολή-του. Τα πιο επιφοβή όπλα δεν είναι αυτά που χρησιμοποιεί το κράτος για την καταστολή του προλεταριάτου, αλλά η διαταγή των πραγμάτων και η οργάνωση των κοινωνικών σχέσεων στη σημερινή κοινωνία που τείνουν να αναπαράγουν αδιακόπα μέσα-τους τις βάσεις της ίδιας της κοινωνίας. Το μεγαλύτερο εμπόδιο στο δρόμο της ανάπτυξης-του είναι η αδιακοπή αναγέννηση της καπιταλιστικής πραγματικότητας μέσα στους κόλπους-του. Η κατάσταση στην οποία σήμερα βρίσκεται είναι απολύτως αντιφατική. Απ' τη μια είναι το κυτταρο μιας καινούργιας ανθρώπινης οργάνωσης, μιας νέας κουλτούρας, κι από την άλλη ένας οργανισμός που δεν μπορεί να απαλλάξει ποτέ εντελώς απ' την καπιταλιστική κοινωνία, τους κανόνες και τα στάδια-της μέσα στα οποία ζει και κινείται. Η πάλη του προλεταριάτου εναντίον στον καπιταλισμό δεν είναι άλλο παρά πάλη εναντίον στον ίδιο-τον εαυτό. Καταπολέμα την εκμεταλλευτική κοινωνία στο βαθμό που συνειδητοποιεί και αποβάλλει όλα τα καταλοιπά μέσα-του της κοινωνίας που αντιμαχεται.

Εδώ βρίσκεται ο ρόλος, λοιπόν, και η αναγκαιότητα της επαναστατικής οργάνωσης-μας. Η οικοδόμηση των Αντιεξουσιαστικών Κολλεκτιβών θα συμβάλει στην ανάπτυξη της συνειδησίας του προλεταριάτου σ' όλους τους τομείς και μάλιστα εκεί όπου συναντά τα μεγαλύτερα εμπόδια: στην συνολική αντιμετώπιση του κοινωνικού προβλήματος. Πρέπει να προμηθεύσει στο προλεταριάτο τα απαραίτητα για την ανάπτυξη της συνειδησίας-του στοιχεία, και να δείχνει συνεχώς με ποιο τρόπο τα γενικότερα προβλήματα ξαναβρίσκονται στη δραστηριότητα της καθημερινής ζωής και αντιστρόφως, πως οι αντιφάσεις της καθημερινής ζωής είναι & συγκρούσεις που συγκλονίζουν ολοκληρή την κοινωνία.

Ο εκφυλισμός των "εργατικών" οργάνωσεων και η επιδημία θανάτου που πλάκωσε τις παμπολλές αριστεριστικές οργανώσεις της μεταπολιτευτικής περιόδου δεν είναι ένα φαινόμενο που μπορεί να ερμηνευτεί με την εξέταση και μόνο της ιστορίας των των ομάδων. Ο εκφυλισμός-τους είναι άμεσα συνυφασμένος με τον εκφυλισμό του προλεταριάτου. Είναι λάθος να πιστεύουμε πως τα σχήματα της ηγεσίας ήταν εκείνα που οδήγησαν τις οργανώσεις αυτές στον αφανισμό. Όχι! Πρέπει να θεωρείται σίγουρο, πως το προλεταριάτο στη φάση εκείνη είχε τις οργανώσεις που ήταν ικανό να έχει. Οι οργανώσεις που διαθέτει το προλεταριάτο σε κάποια χρονική στιγμή αντανακλούν και την κατάσταση στην οποία βρίσκεται το ίδιο. Αν σήμερα τα "εργατικά" κομμάτια και τα συνδικατά της εργατικής τάξης έχουν γραφειοκρατικοποιηθεί και αναπαράγει τον κυρίαρχο κοινωνικό διαχωρισμό της σύγχρο-

νης κοινωνίας αναμεσα σε διευθυνοντες και εκτελεστες, αν οι "αριστεριστικές" οργανώσεις έχουν στην κυριολεξία αποδεκατιστεί, κι αν ο "αντιεξουσιαστικός χώρος" παρουσιάζει μια δυσκαμψία ως προς το να προτείνει ένα εναλλακτικό οργανωτικό μοντέλο, όλα αυτά δεν είναι σε καμία περίπτωση φαινόμενα αποκομμένα από την πορεία των κοινωνικών αγώνων.

Αυτό που σήμερα παρουσιάζεται σαν ανικανότητα των επαναστατών να οικοδομήσουν την οργανώσή τους, στο προλεταριάτο εκφράζεται συμμετρικά σαν τάση απουσίας, παθητικότητας και εφυσχασμού.

Σίγουρα, το πρόβλημα της οργανώσης θα λυθεί όταν πραγματικά οικοδομηθούν οι επαναστατικές αντιεξουσιαστικές κολλεκτιβες, οικοδομή που με την σειρά-της θα εξαρτηθεί απ' την ανάπτυξη της αυτονομής δράσης του προλεταριάτου.

Η αρχή, όμως, της λύσης-του πρέπει να ξεκινήσει εδώ και τώρα. Δεν πρέπει να κρατάμε μια στάση άποχής από τους σύγχρονους κοινωνικούς αγώνες. Οι αγώνες αυτοί δεν προκείται από μόνους-τους να λύσουν το πρόβλημα της οργανώσης. Απλώς θα το θέσουν για άλλη μια φορά σ' ένα υψηλότερο επίπεδο.

Στις σημερινές συνθήκες η οικοδόμηση της επαναστατικής οργανώσης-μας είναι όρος αναγκαιός για την ανάπτυξη της ταξικής πάλης και της ταξικής συνειδήσης των ανθρώπων. Σήμερα, που κομμάτια και συνδικατά έχουν γίνει τροχοί του συστήματος, οι επαναστατικές κολλεκτιβες δεν θα μπορέσουν να αναπτυχθούν, κι ακόμα περισσότερο να υπαρξουν, παρά μόνον αν η δραστηριότητα, η δομή, οι ιδέες και οι μέθοδοι-τους ανταποκρίνονται στην αντιγραφειοκρατική, αντιεξουσιαστική συνειδηση των εργαζομένων και την εκφράζουν: παρά μόνον αν είναι ικανές να θέσουν πάνω σε νέες βάσεις την επαναστατική πολιτική, θεωρία, δράση και δουλειά.

Η παρεμβάση της οργανώσης μέσα στην καθημερινή εμπειρία του προλεταριάτου, πιστεύουμε πως είναι δυνατόν να εκπληρώσει τους στόχους που προαναφερθήκαν. Μια τέτοια πολιτική, όχι μόνον δεν εκβιάζει το προλεταριάτο, αλλά και συμβάλει στην διαπλάση ενός καθολικότερου προταγματος μετασχηματισμού της κοινωνίας, πέρα απ' τα στενά όρια της καπιταλιστικής επιχείρησης (μεμονωμένα) και των κλαδικών αγώνων.

Αν αρνηθούμε εμείς σήμερα να εκπροσωπήσουμε - μέσα στους κοινωνικούς αγώνες - τις ιδέες-μας, πρέπει να μαστε σίγουροι πως αργά ή γρήγορα θα αναλάβουν κάποιοι άλλοι να το κάνουν...

Δεν δίνουμε "εγγυήσεις" ούτε σας υποσχομαστέ πως "θα σάς εξασφαλίσουμε το επαναστατικό - σας μέλλον". Ξερούμε καλά πως το ξεκίνημα κάθε νέας επαναστατικής οργανώσης δεν είναι εντυπωσιακό. Είναι, όμως, για μας ο μόνος ανοιχτός δρόμος. Όσοι θέλουν τα "μεγάλα", υπάρχουν αρκετά κομμάτια που θα τους απλώναν χείρα βοήθειας. Όσοι, όμως, θέλουν να κατοικούν σε κατί στερεό, θα πρέπει να γνωρίζουν πως είναι υποχρεωμένοι να το χτίσουν μόνους-τους.

Η ΘΕΩΡΙΑ

Έχοντας επιγνώση της αλήθειας που κρυβεται στην αρχή "δίχως επαναστατική οργανωση δεν υπάρχει επαναστατική θεωρία", δεν μας είναι δύσκολο να κατανοήσουμε την πλάνη του "αυθορημητιστικού" φανακισμού, σύμφωνα με τον οποίο οι άνθρωποι θα ανακαλύψουν ως δια μαγείας - χωρίς την παρεμβάση της οργανώσης - και με μόνον βοήθημα την εμπειρία-τους το περιεχόμενο του σοσιαλισμού και το απαραίτητο υλικό για την κοινωνική επανάσταση, όπως ακόμα και την πλάνη του "προχειρού ακτιβισμού", που αυτοπροβάλλεται σαν επαναστατικός επειδή είναι βίαιος, και που έχει συχνά αντεπαναστατικές συνεπειές, επειδή προκαλεί όχι το φόβο, αλλά την αγωνία για το άγνωστο [3].

Μια θεωρία που είναι προϊόν επεξεργασίας καποιών "αντικειμενικών νομών" που - όπως τους άρεσει να λένε - διέπουν την κοινωνική εξέλιξη, δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ούτε επαναστατική ούτε και σοσιαλιστική. Κι αυτό, γιατί μια τέτοια θεωρία θα δήλωνε απουσία του ανθρώπινου περιεχομέ-

νου, θά'ταν - όπως τονίσαμε ήδη - ένας απλός "αντικειμενικός" μετασχηματισμός. Ο σοσιαλισμός δεν είναι ούτε καν μια σωστή θεωρία. Είναι ένα σχέδιο αλλαγής της ιστορίας. Η επαναστατική θεωρία δεν είναι μια επιστημονική αλήθεια, αλλά ένα δημιουργήμα της αυτονομής δράσης του προλεταριάτου, της πάλης-του για έναν αντιεξουσιαστικό σοσιαλισμό: είναι μια πρακτική αλήθεια που φωτίζει ένα προταγμα μετασχηματισμού του κόσμου.

Κυρίο μέλημα της επαναστατικής θεωρίας είναι τόσο η επεξεργασία της σοσιαλιστικής προοπτικής όσο και η δημοσιοποίηση των αντιφάσεων του καπιταλισμού, ξεκινώντας απ' την ανάλυση των αντιφάσεων της καπιταλιστικής επιχείρησης και προχωρώντας στην συνολική κριτική του ιεραρχικού οικοδομηματος.

Πρέπει να γίνει σ' όλους σαφές, πως η πάλη του προλεταριάτου δεν είναι, κι ούτε μπορεί να 'ναι, απλά και μόνον μια πάλη "εναντία" στην εκμετάλλευση. Πρέπει να τονιστεί πως τείνει αναγκαστικά να είναι μια πάλη για την οργανωση τόσο των παραγωγικών όσο και των καθολικών κοινωνικών σχέσεων.

Η θεωρία-μας θα πρέπει να διακηρύσσει συνεχώς και ανοιχτά ότι ο στόχος του προλεταριάτου δεν μπορεί να είναι ο περιορισμός και η διευθέτηση της καπιταλιστικής εκμετάλλευσης, αλλά η κατάργησή-της.

Πρέπει να αποδείξει την φενακία της "εθνικοποίησης" και του "σχεδιασμού", αποκαλύπτοντας πως προκειται για μορφή εξουσίας που δεν καταργεί την εκμετάλλευση. Να αποδείξει πως η παραγωγή θα προσανατολιστεί προς το κοινωνικό συμφέρον μόνον όταν την διαχειρίζονται οι ίδιοι οι εργαζόμενοι και πως ακόμα σοσιαλισμός και αυτοδιεύθυνση δεν νοούνται παρά μόνον αν καταργηθεί το κράτος και αντικατασταθεί απ' την εθελοντική, ανθρώπινη συνυπαρξη των αυτονομών κοινωνικών μονάδων, αν αντικατασταθεί απ' την γενικευμένη αυτοδιεύθυνση και την αντιεξουσία των Επαναστατικών Συμβουλίων.

Η επαναστατική θεωρία δεν είναι μια θεωρία επεξεργασμένη από ειδικούς, κι ούτε προκειται να εισαχθεί με κομματική ενέση στο κορμί του προλεταριάτου. Η θεωρία-μας δεν είναι αυτή του μπολσεβίκισμού και του λενινισμού. Μια τέτοια θεωρία θα ερχόταν σε άμεση αντίθεση με την ιδιαιτην ιδέα της κοινωνικής επανάστασης σαν αυτονομής δραστηριότητας των μαζών. Το περιεχόμενο του σοσιαλισμού είναι ακριβώς αυτή η δημιουργική δραστηριότητα των μαζών, που καμία θεωρία δεν μπορεί κι ούτε θα μπορέσει ποτέ να προβλέψει.

Πρέπει να καταλάβουμε, πως η πηγή των ιδεών και των αρχών της θεωρίας είναι τόσο η ιστορική όσο και η καθημερινή πείρα και δράση του προλεταριάτου. Είναι τόσο οι συνεπειές του ιστορικού παρελθόντος όσο και οι πειραματισμοί του αγνώστου αύριο. Η θεωρία δεν παράγει διαχρονικές, αναλλοίωτες αλήθειες. Είναι μια συμβολή στην πάλη για την απελευθέρωση του προλεταριάτου.

Πολλοί είναι εκείνοι που αναρωτιούνται πως θα μπορούσε να λειτουργήσει μια αν-αρχη, αυτο-διευθυνόμενη κοινωνία. "Προφανώς", λέει ο Καστοριάδης σ' ένα κεφάλαιο του βιβλίου-του "Προλεταριατό κι Οργάνωση II", "πρέπει να τους απαντήσουμε: θα το δείτε όταν το κάνετε. Το θέμα όμως είναι ότι κατά ένα μεγάλο μέρος δεν το κάνουν επειδή δεν βλέπουν πως μπορεί να γίνει. Όσο παράλογο είναι να σκεφτούμε ότι μπορεί μια οργάνωση να κατεχει ε-να λεπτομερές σχέδιο λειτουργίας της σοβιετικής κοινωνίας, τόσο είναι ζωτικής σημασίας να συγκρι-κρίμενοποιήσουμε την ιδέα του σοσιαλισμού, να δει-ξουμε την δυνατότητα μιας σοσιαλιστικής οργάνω-σης της κοινωνίας, να υποδείξουμε λύσεις στα πρό-βλήματα που θα συναντήσει".

Συμπερασματικά, μια θεωρία μπορεί να χαρακτη-ριστει επαναστατική μόνο στο μέτρο που βοηθάει τους εργαζομένους και γενικά κάθε κοινωνική ο-μάδα να εκτελέσει αυτονομes πράξεις. Δεν αρκεί η οργάνωση να προπαγανδίζει την ιδέα της αυτονομίας του προλεταριάτου. Πρέπει η ίδια η ορ-γάνωση να είναι μια οργάνωση δράσης.

Η ΔΡΑΣΗ

Μια δράση που δεν θα 'ταν αποτελεσματική δεν θα 'χε καν νόημα.

Το ερώτημα για μας δεν είναι -όπως για μερι-κούς άλλους συντροφους- αν θα πρέπει να ζούμε για το αποτέλεσμα ή όχι. Το ερώτημα για μας εί-ναι: Ποια πολιτική δράση μπορεί να χαρακτηριστεί αποτελεσματική;

Μια πολιτική δράση είναι αποτελεσματική στο μέτρο που συμβάλει στην ανάπτυξη της συνείδησης και της μαχητικότητας του προλεταριάτου και μα-λιστα σε τομείς όπου η ανάπτυξη αυτή συναντάει τα μεγαλύτερα εμπόδια: στην συνολική αντιμετω-πισή του κοινωνικού προβλήματος. Είναι αποτελεσμα-τική στο μέτρο που το βοηθάει να υπερβεί τις φε-νάμες της εξουσιαστικής κοινωνίας και των γρα-φειοκρατικών-της οργάνων, να ξεπεράσει τα εμπο-δια που συναντά, κι όταν του αυξάνει την ικανο-τητα να λύσει τα προβλήματα-του.

Το ζήτημα, βεβαίως, δεν είναι να υπάρξει μια ε-παναστατική πολιτική με σκοπό να εμφυτευθεί στο σώμα του προλεταριάτου, αλλά να υπάρξει για να συντελέσει στη διαμόρφωση της συνείδησης του προ-λεταριάτου προμηθεύοντας-το στοιχεία τα οποία στερείται.

Η επαναστατική πολιτική πρέπει συνεχώς να δει-χνει με ποιο τρόπο τα γενικότερα κοινωνικά προ-βλήματα ξαναβρίσκονται στη δραστηριότητα της κα-θημερινής ζωής των ανθρώπων κι αντιστρόφως, πως οι συγκρούσεις που συγκλονίζουν αυτή τη ζωή εί-ναι σε τελευταία ανάλυση της ίδιας φύσης μ' αυτά που διαιρούν την κοινωνία.

Η επαναστατική πολιτική μπορεί και πρέπει να αγωνιστεί εναντίον στην αδικητική διεισδυση του καπιταλισμού μέσα στο προλεταριατό, γιατί η επα-ναστατική πολιτική αποτελεί πλευρά αυτής της πα-λης του προλεταριάτου εναντίον στον ίδιο-τον τον εαυτό.

Οι μορφές δράσης που θα αναπτυχθούν οι κ/λλεκ-

τιβες πρέπει να κρίνονται σύμφωνα με την αποτε-λεσματικότητα-τους ως προς το σκοπό της οργάνω-σης -που είναι πάντα η συνεχής ανάπτυξη της προ-λεταριακής συνείδησης. Πρέπει η δράση-μας να δη-μιουργήσει ξανά στο προλεταριατό αυτή την συ-νείδηση της δυνατότητας της γενικευμένης αυτοδιευθύνσεως, χωρίς την οποία η επαναστατι-κή ανάπτυξη θα είναι παρά πολύ δύσκολη. Πρέπει να αναλάβουμε στην σημερινή περίοδο μια σειρά από καθήκοντα προσανατολισμένα προς αυτό το σκοπό. Η δράση της κολλεκτιβας πρέπει να βρίσκεται κον-τά σε κάθε κοινωνικό αγώνα, να προτείνει υποδει-γματικές μεθόδους πάλης, αποτελεσματικές τακτι-κές και να αναλαμβάνει καθήκοντα πληροφόρησης.

Σ' όσους θέλουν να "κρατήσουν σφιχτά τον επα-ναστατισμό-τους" το μόνο που έχουμε να τους που-με είναι τούτη η "πικρή" γι' αυτούς αλήθεια: Η ε-παναστατική δραστηριότητα υποκειται σε μια βασι-κή αντίφαση: μετεχει της κοινωνίας την ο-ποία θέλει να καταλύσει.

Η αντίφαση αυτή είναι το ομολόγο της αντίφατι-κής κατάστασης του ίδιου του προλεταριάτου μέσα στον καπιταλισμό.

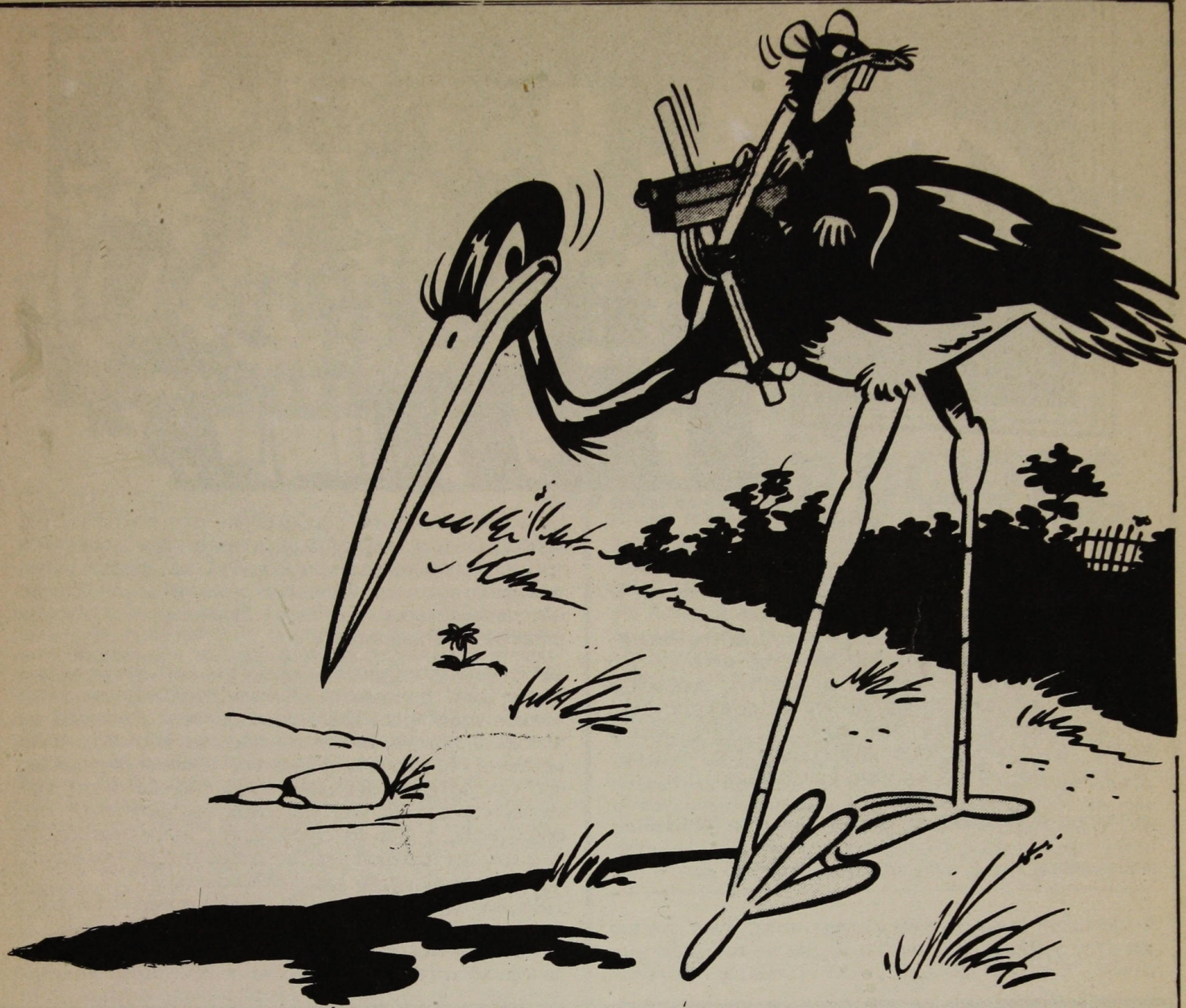
Η ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑ

Δεν προκειται να υπάρξει ένα νέο επαναστατικό κίνημα αν ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού δεν ασ-παστεί ολοκληρό το σύνολο των νέων ιδεών, αρχών και κριτηρίων εκείνων που πρέπει να επεξεργα-στούν οι επαναστατικές κολλεκτιβες. Η ιδεολογική επεξεργασία και η προπαγανδα αποτελούν στη δια-ρκεία αυτής της περιόδου το στοιχείο εκείνο που θα μπορούσε όχι μόνο να δώσει την συνοχή στην οργάνωση, αλλά που θα 'ταν και σε θέση να προμη-θεύσει τις αναγκαίες βάσεις για το επομένο βήμα.

Η προπαγανδιστική των νέων αντιλήψεων πρέπει να γίνει με μια παράλληλη ιδεολογική επεξεργασία. Είναι σφάλμα να πιστεύει κανείς πως πρώτα θα ε-πεξεργαστεί, ύστερα θα διαδοσει κι έπειτα θα δρα-σει. Μια τέτοια στάση θα 'ταν μηχανιστική και στε-ρα. Η προσπάθεια να προπαγανδίσουμε εντάτικα τις θέσεις μας δεν έχει ακόμα αρχίσει. Οι βασικές μας αντιλήψεις δεν έχουν, πρακτικά, εμφανιστεί δημο-σία.

Η προπαγανδα-μας οφείλει να τονίσει τόσο την αποσυνθεση του καπιταλισμού όσο και των "εργα-τικών ενωσεων"-του. Πρέπει να δείξει πως οι οργα-νώσεις αυτές έχουν γίνει οι κύριοι μοχλοί του εκμεταλλευτικού συστήματος, πως ο εκφυλισμός τους συμβάδισε με την γραφειοκρατικοποίηση-τους. Πως γραφειοκρατισμός του εργατικού κινήματος σημαι-νει ότι η βασική κοινωνική σχέση του σύγχρονου καπιταλισμού, η σχέση ανάμεσα σε διευθυνόντες κι εκτελεστές, αναπαράχθηκε μέσα στο ίδιο το εργα-τικό κίνημα.

Ρήξη με την γραφειοκρατική ιδεολογία σημαίνει ρήξη με τα θέματα-της. Σημαίνει διευκρίνηση των ζητημάτων για τα οποία μιλάμε. Αν πιστεύουμε πραγ-ματι πως ο σοσιαλισμός δεν περιορίζεται μόνο σε οικονομικούς μετασχηματισμούς, και ότι αυτοί οι μετασχηματισμοί είναι αδιανόητοι και κενή περιε-χομένου χωρίς την ριζική αλλαγή της στάσης των ανθρώπων απέναντι στην κοινωνία, τότε θα πρέπει να μας απασχολούν θέματα όχι μόνο σχετικά με το βιοτικό επίπεδο και την ανεργία, αλλά και τέτοια όπως: Τι είναι η εργασία, η παραγωγή, η καταναλώ-ση, οι σχέσεις των ανθρώπων στην παραγωγή, στο χώ-ρο που ζουν κλπ.

Επειδή δεν προκειται να βρεθούν "προγραμματικές" θέσεις για τα πάντα, αυτό δεν σημαίνει πως δεν πρέπει να επαναλαμβάνουμε συνεχώς και να είμαστε σταθεροί πάνω στις ήδη διατυπωμένες θέσεις-μας: Γενικευμένη Αυτοδιεύθυνση, συμβουλευτική οργάνωση, ελεύθερος κολλεκτιβισμός, άμεση δημοκρατία, καταστροφή της ιεραρχίας, κατάργηση του στρατού, ίδρυση λαϊκής πολιτοφυλακής κλπ.

Οι προοπτικές της προπαγάνδας είναι αρκετά μεγάλες αρκεί όμως να πιστούμε πως οφείλουμε να γίνουμε οι εμψυχωτές και οι οδηγοί ενός πλατιού ιδεολογικού ρεύματος, που ο γενικός-του προσανατολισμός είναι καθαρά και αποφασιστικά τοποθετημένος, αλλά που μέσα-του συνυπάρχει (και μπορεί να συνυπάρχει) μια μεγάλη ποικιλία απόψεων και στάσεων που εκφράζουν τον πλούτο και την πολυπλοκότητα του επαναστατικού αντιεξουσιαστικού κινήματος. (Η μελλοντική ανθρωπότητα δεν θα είναι ένας νέο-μύπολσεβικος αγωνιστής σε τρία δισεκατομμύρια αντιτυπα -και αυτό πρέπει να γίνει εκδηλό στις ιδέες-μας, στις δραστηριότητές μας, στις στάσεις-μας. Κ.Καστοριάδης)

Πρέπει να ερθούμε σε ρήξη με τον δογματισμό-μας απέναντι στους άλλους κι απέναντι στον ίδιο μας τον εαυτό. Είναι καιρός να καταλάβουμε ότι η εκφράση και η διατύπωση μιας ιδέας, εστω τμηματική, ημιτελής ή λανθασμένη, μπορεί να οδηγήσει στο ξεπεράσμα-της, ενώ η απώθησή-της δεν οδηγεί παρά στην πολιτική νευρωση.

Οι κύριοι άξονες της εργασίας-μας πάνω στην επεξεργασία και την προπαγάνδα πρέπει να είναι:

α) Να αναλύσουμε και να δείξουμε την διαλυση των μορφών ζωής και κοινωνικής υπαρξης των ανθρώπων σε όλους τους χώρους, μορφών οι οποίες έχουν δημιουργηθεί από τον καπιταλισμό και που διαρκώς καταστρέφονται απ' αυτόν. Να αναλύσουμε και να δείξουμε τις συνέπειες που προέρχονται από το γεγονός αυτό στη ζωή των ανθρώπων, την σπατάλη και την ασυνάρτησία στο κοινωνικό επίπεδο

την αθλιότητα και την ασφυξία στο ατομικό επίπεδο.

β) Να αναλύσουμε και να δείξουμε το θετικό στοιχείο που αναδύεται διαρκώς και που βρίσκεται σε αντίδραση και σε αγώνα εναντίον στις καπιταλιστικές μορφές ζωής και εναντίον στην αποσάθρωσή-τους.

γ) Να σχεδιάσουμε αντιεξουσιαστικές απαντήσεις, είτε πάνω στα άμεσα προβλήματα είτε πάνω στο πρόβλημα του μετασχηματισμού της κοινωνίας, εμπνεόμενοι απ' τους κοινωνικούς αγώνες, απ' την πάλη και τις ανάγκες των ανθρώπων και από τις θεωρητικές-μας αναλύσεις.

Οι πηγές-μας σ' αυτή την εργασία πρέπει να είναι:

α) Συγκεκριμένα στοιχεία, που προβάλλουν τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι βιώνουν την κρίση της κοινωνίας μέσα στις διαφορές αξιών της ζωής-τους, και τον τρόπο με τον οποίο αντιδρούν εναντίον σ' αυτήν. Πρέπει 1. να παρούμε συνεντεύξεις και ρεπορτάζ, να αποκτήσουμε μαρτυρίες πάνω στα ζητήματα που μας απασχολούν ή που απασχολούν τους ανθρώπους, 2. να χρησιμοποιήσουμε στοιχεία παντός είδους, συμπεριλαμβανομένων κι αυτών που δημοσιεύει συχνά ο αστικός τύπος, 3. να εκμεταλλευτούμε τον τύπο των συγγενών οργάνωσών του εξωτερικού, 4. να οργανώσουμε συζητήσεις μέσα στις κολλεκτιβές και ανάμεσα σε συντροφούς της ομάδας και άτομα απ' έξω.

β) Η εκμετάλλευση του θεωρητικού και ιστορικού υλικού που παραγεται σε αφθονία απ' τη σύγχρονη κουλτούρα. Δεν υπάρχει, κατά κάποιο τρόπο, τίποτα το σημαντικό στην τωρινή παραγωγή που να μη μας ενδιαφέρει και που να μην μπορούμε να το χρησιμοποιήσουμε κατά τον ένα ή τον άλλο τρόπο -με την προϋπόθεση, κατ' αρχήν, να ξέρει κανείς να διαβάζει, με όλες τις έννοιες του ορου, με την προϋπόθεση, στη συνέχεια, να το βάλει στην προοπτική του επαναστατικού μετασχηματισμού της κοινωνίας

γ) Η δική-μας εργασία σκέψης και έρευνας, η μόνη

που μπορεί να πραγματοποιήσει τη συνθεση και τη
ενοποίηση όλου αυτού του υλικού, και που θα μπο-
ρέσει να κάνει κάτι τέτοιο εάν τελικά απελευθε-
ρωθεί απ' τους δεσμούς μιας ορθοδοξίας που δεν
τολμάει καν να πει το όνομά-της.

Καλούμε όλους όσους θέλουν να δραστηριοποιη-
θούν για την αυτονομία του προλεταριάτου, για
την γενικευμένη αυτοδιεύθυνση και την συμβουλια-
κή κοινωνία, όλους όσους θέλουν να εργαστούν για
την οργάνωση και τον σχεδιασμό της ρήξης με τον
κόσμο της εξουσίας στην οικοδόμηση της νέας ορ-
γάνωσης: των Αντιεξουσιαστικών Κολλεκτιβών.

Αυτονομή Αντιεξουσιαστική Κολλεκτιβα "ΑΡΕΝΑ"

Σημειώσεις

Το κείμενο αυτό αποτελεί σημειώσεις ενός συντρο-
φού της κολλεκτιβας από το βιβλίο του Κ.Καστο-
ριαδή "Η πείρα του εργατικού κινήματος-Προλετα-

ριατο και οργάνωση". Συζητήθηκε στο εσωτερικό της
ομάδας σε μια κουβέντα σχετικά με την οργάνωση
του αντιεξουσιαστικού χώρου. Τελικά, αποφασίστηκε
να δημοσιευτεί με βάση τις σημειώσεις από το βι-
βλίο επεξεργασμένο με ό,τι δικό-μας στοιχείο θα
μπορούσε να προστεθεί.

[1] Το προλεταριάτο δεν ορίζεται στο κείμενο αυ-
τό με βάση την γνωστή εξίσωση προλεταριάτο = ερ-
γατική τάξη = εργαζόμενος-παραγωγός. Η έννοια αυ-
τή θέλει εδώ να δηλώσει (όπως και σ' όλο το άλλο
κείμενο) τις τεραστίες εκείνες κοινωνικές ομάδες
που δεν ορίζουν όχι απλά το αντικείμενο της ερ-
γασίας-τους αλλά και την ίδια την ζωή-τους στο
συνολό-της, σ' όλα τα επίπεδα της κοινωνίας. Ορίζε-
ται σαν το πραγματοποιημένο άτομο, το αποξενωμένο,
το αλλοτριωμένο, το εκμεταλλεόμενο.

[2] Κ.Καστοριαδής, στο βιβλίο που αναferθηκε παρα-
πάνω.

[3] Υβόν Μπουρντε-Αλεν Γκιγιερμ, Αγώνες για την
αυτοδιαχείριση.

ΑΥΤΟΝΟΜΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΦΥΛΑΚΕΣ

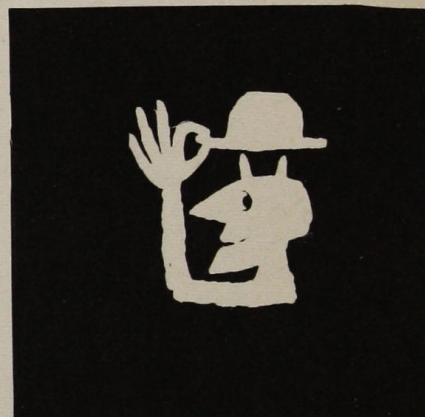
ΒΙΝΦΡΙΝΤ ΡΕΜΠΣ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ

ΚΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ

αυτονομες εκδοσεις

ΕΟΚ - ΕΛΛΑΔΑ:

προσπαθεια αναλυσης μιας σύγχρονης μορφης καπιταλιστικης ολοκληρωσης

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σε λίγους μήνες, ταυτόχρονα με όλη σχεδόν την Ευρώπη, θα διεξαχθούν και στην χώρα μας οι εκλογές για το Ευρωπαϊκό κοινοβούλιο. Η σημασία τους είναι μικρή, και αυτό γιατί το ευρωπαϊκό κοινοβούλιο αν και ξεκίνησε με πολύ καλές προϋποθέσεις, δεν μπόρεσε να παίξει τον ρόλο ενός υπερεθνικού κοινοβουλίου με βαρύνουσες αποφάσεις, αλλά έχει μόνο συμβουλευτικό χαρακτήρα, που και πάλι οι συμβουλές του σπάνια εισακούονται. Έτσι το πόσοι βουλευτές, θα πάνε στο κοινοβούλιο, από κάθε κόμμα, μάλλον χρησιμεύει σαν δείκτης για τα κόμματα αυτά, και για το τι θα συμβεί και στις προσεχείς εθνικές εκλογές. Φυσικά, το ίδιο ισχύει και για την χώρα μας, όπου μάλιστα η δεξιά θέλει να δείξει ότι το ΠΑΣΟΚ έχει φθαρεί και δεν πρόκειται να έχει και άλλη τετραετία, ενώ το ΠΑΣΟΚ, θέλει να δείξει ότι παρά τις πιθανές απώλειες από το περιφημο 48%, διατηρεί ακόμη την πλειοψηφία που θα τους επιτρέψει να κερδίσει και τις επόμενες εκλογές. Το ΚΚΕ, ενδιαφέρεται για ένα ψηλό ποσοστό, που θα του επιτρέψει να ασκεί πίεση στην εξουσία, του στυλ Γαλλίας, ενώ τα μικρά κόμματα ΚΚΕ εσωτερικού, ΚΟΔΗΣΟ κλπ., ενδιαφέρονται να δείξουν ότι το εκλογικό σύστημα τα αδικεί, ενώ με την απλή αναλογική, φαίνεται η δύναμη που πράγματι έχουν έστω και μικρή. Έτσι λοιπόν, κι αυτές οι εκλογές, όπως άλλωστε όλες οι εκλογές μέσα στην αστική κοινωνία, είναι ένα παιχνίδι μεταξύ των κομμάτων, και οπωσδήποτε δεν μπορεί να ενδιαφέρει κανένα που παλεύει για την πραγματική κοινωνική αλλαγή, χωρίς εκμετάλλευση και αλλοτρίωση. Άλλωστε πάντα παραμένει επίκαιρη η άποψη του Μαρξ, ότι δηλ. αν οι εκλογές μπορούσαν να αλλάξουν την ζωή μας θα ήταν παράνομες. Όμως, οι εκλογές αυτές είναι μία καλή πρόκληση για μια προσπάθεια ανάλυσης τόσο της ΕΟΚ, όσο και της θέσης της Ελλάδας μέσα σ' αυτήν, από μια οπτική γωνία έξω από τις καθιερωμένες, είτε δηλ. της αστικής φιλολογίας, είτε αυτής της παραδοσιακής αριστοτέρας. Μια τέτοια ανάλυση, νομίζουμε ότι μέχρι στιγμής δεν έχει γίνει, παρά το ότι η είσοδος της Ελλάδας στην ΕΟΚ, είναι ένα σημαντικό συμβάν, που δείχνει τις κατευθύνσεις και τις επιλογές, πού έχει κάνει η ελληνική αστική τάξη για το μέλλον της. Με τις λίγες γραμμές (σχετικά με το μέγεθος του θέματος) που ακολουθούν, δεν φιλοδοξούμε να καλύψουμε αυτό το κενό. Μας ενδιαφέρει μόνο να κεντρίσουμε την προσοχή, και άλλων πάνω σ' αυτά τα ζητήματα, για να πάψει η μονομερής πληροφόρηση, που τελικά, παρά τις σοβαρές και εμφανείς αδυναμίες της, έχει καταστεί κυρίαρχη. Αν το πετύχαμε θα το δείξει νομίζω με τον καλύτερο τρόπο, η ανταπόκριση πρώτα απ' όλα των αναγνωστών του περιοδικού. Αλλά μετά απ' αυτήν την κάπως μεγάλη εισαγωγή, καιρός να περάσουμε στο κυρίως θέμα.

Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΕΟΚ

Ο λόγος της δημιουργίας της Ευρωπαϊκής οικονομικής κοινότητας το 1958, μετά την συνθήκη της Ρώμης, δεν θα πρέπει να αναζητηθεί αλλού, παρά στην προσπάθεια του ευρωπαϊκού καπιταλισμού να ανταγωνιστεί με επιτυχία το αμερικάνικο κεφάλαιο, που μετά τον β' παγκόσμιο πόλεμο, και μέχρι το 1955 περίπου, εμφανίζεται πανίσχυρο και κυρίαρχο σ' όλες τις διεθνείς αγορές. Αμέσως μετά τον πόλεμο, η Ευρώπη είναι κατεστραμμένη και διαιρεμένη. Έχουμε την Γερμανία, που πριν τον πόλεμο ήταν από τις αναπτυσσόμενες δυνάμεις εντελώς ισοπεδωμένη και διαιρεμένη, την Αγγλία που μέχρι τον πόλεμο ήταν κυρίαρχη στο καπιταλιστικό κόσμο να κινδυνεύει να χάσει ακόμα και την λεγόμενη περιοχή της στερλίνας, την Γαλλία να αντιμετωπίζει γενικό ξεσηκωμό στις αποικίες της με πρώτη και καλύτερη την Ινδοκίνα, την Ιταλία να προσπαθεί να ξεχάσει μέσα από συνεχείς κυβερνητικές κρίσεις το φάντασμα

του φασισμού. Από την άλλη η Ιαπωνία η ανερχόμενη προπολεμική δύναμη στρατιωτικά και πολιτικά ηττημένη να αντιμετωπίζει με αβεβαιότητα το μέλλον της. Έτσι μέσα απ' αυτές τις συνθήκες είναι φυσικό, το αμερικάνικο κεφάλαιο, που λόγω του πολέμου έχει ξεπεράσει την μεγάλη οικονομική κρίση του 1930, να βρίσκεται στο ψηλότερο σημείο της δυνάμεώς του, και να έχει κάνει πραγματικότητα στον λεγόμενο τώρα πια "ελεύθερο" ή δυτικό κόσμο την αυτοκρατορία του, την λεγόμενη Pax Americana. Για να καταλάβει κανείς την άνοδο του αμερικάνικου κεφαλαίου, σε βάρος κύρια του αγγλικού που μέχρι τον β' παγκόσμιο πόλεμο κυριαρχούσε (αν και οι ΕΠΑ από την λήξη ήδη του α' παγκοσμίου πολέμου άρχισαν να αμφισβητούν την ηγεμονία αυτή) ας ρίξει μια ματιά στους πίνακες 1 και 2² που δείχνουν, ο μὲν πρώτος τα μερίδια 6 βασικών καπιταλιστικών χωρών στις εξαγωγές βιομηχανικών ειδών μεταξύ των

ΠΙΝΑΚΑΣ 1
ΜΕΡΙΔΙΑ ΣΤΙΣ ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΤΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΙΔΩΝ

(επί τοις εκατό)

	1899	1913	1929	1937	1950	1967
ΗΠΑ	11,7	13,0	20,4	19,2	26,6	20,6
Αγγλία	33,2	30,2	22,4	20,9	24,6	11,9
Γερμανία	22,4	26,6	20,5	21,8	7,0*	19,7*
Γαλλία	14,4	12,1	10,9	5,8	9,6	8,5
Ιταλία	3,6	3,3	3,7	3,5	3,6	7,0
Ιαπωνία	1,5	2,3	3,9	6,9	3,4	9,9
Άλλες	13,2	12,5	18,2	21,9	25,2	22,4
Σύνολο	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

* Μόνο η Δυτική Γερμανία. Για τη Δυτική Γερμανία μόνο στα 1937 υπολογίζεται γύρω στα 16,5%.

Πηγή: A. Maizels, *Industrial Growth and World Trade*, Κέμπριτζ, Αγγλία, 1963 — έκτος από τα στοιχεία του 1967. (Τα στοιχεία του 1899 και του 1913 αποκλείουν τις Κάτω Χώρες.) Στοιχεία του 1967. Έθνικό Ίνστιτούτο, *Economic Review*, Φεβρουάριος, 1968.

ετών 1899-1967, ο δε δεύτερος τις ξένες επενδύσεις των ηγεμονικών χωρών εξαγωγής κεφαλαίων μεταξύ των ετών 1914-1960. Από κει μπορεί να βγει το εξής σημαντικό συμπέρασμα: "Στην διάρκεια της πρώτης περιόδου όπως εμφανίζεται στον πίνακα 2, η Αγγλία ήταν ο κύριος επενδυτής στο εξωτερικό: οι μισές από τις ξένες επενδύσεις κεφαλαίου βρίσκονταν στην κατοχή των Άγγλων υπηκόων. Παρά το γεγονός ότι οι ΕΠΑ, ακόμη και μετά το τέλος του α' παγκοσμίου πολέμου, ήταν ένα κράτος χρεώστης, είχε ήδη αρχίσει να μπαίνει στο χορό από τη στιγμή που άρχισε να παίρνει μέρος στον ιμπεριαλιστικό τρόπο ζωής. Ο μεσοπόλεμος και κατά συνέπεια οι αλλαγές στη θέση ως προς ένα κράτος-πιστωτή, έδωσε στις ΕΠΑ την ευκαιρία να φτάσουν πολύ κοντά, με ένα γρήγορο ρυθμό, στη θέση του καλύτερα εγκαθιδρυμένου εξαγωγέα κεφαλαίου. Στα 1960, οι ξένες επενδύσεις των ΕΠΑ έφτασαν σχεδόν το 60% των συνολικών παγκοσμίων επενδύσεων".¹ Στο παράδειγμα για τις εξαγωγές κεφαλαίου μπορούμε να προσθέσουμε και άλλα όπως το μερίδιο των ΕΠΑ στο διεθνές εμπόριο, ή την αυξανόμενη παραγωγή βασικών προϊόντων, όλα δε αυτά μαζί επιβεβαιώνουν την άποψη: "οι δύο πα-

γκόσμιοι πόλεμοι δεν ήταν επομένως παρά μια σύγκρουση ανάμεσα στους σημαντικότερους ανταγωνιστές των ΗΠΑ. Το 1945 η διαδικασία αυτή φαινόταν ότι έφθανε στο τέρμα της, μια και η Γερμανία, η Ιαπωνία, η Γαλλία, η Βρετανία και η Ιταλία είχαν χάσει στην πραγματικότητα ολόκληρη την αυτόνομη στρατιωτική και οικονομική δύναμή τους.² Τα αίτια που οδήγησαν τις ΕΠΑ σ' αυτή την πρωτοκαθεδρία είναι πολλά, αλλά δεν είναι σκόπιμο να αναφερθούν εδώ. Όμως και αυτό είναι το σημαντικό που μας ενδιαφέρει εδώ, αυτή η παντοδυναμία των ΕΠΑ δεν κράτησε πολύ. Όπως είπαμε και στην αρχή από τα μέσα περίπου της δεκαετίας του '50 το Ευρωπαϊκό κεφάλαιο αντιδρά στην διείσδυση του Αμερικανικού, και η πιο ισχυρή απάντησή του νομίζω ότι βρίσκεται στην δημιουργία της κοινής αγοράς. Αλλά ας πάρουμε τα πράγματα από την αρχή. Μετά τα πρώτα προβλήματα που αντιμετώπισαν οι αστικές τάξεις των χωρών της Ευρώπης, αφού τελείωσε ο β' παγκόσμιος πόλεμος, κατόρθωσαν στο τέλος όχι μόνο να επιβληθούν επί της εργατικής τάξης, αλλά και να αποκτούν μέρος της προπολεμικής τους δύναμης και της ιμπεριαλιστικής επιθετικότητάς τους. Αυτό έγινε μέσω του λεγομένου κράτους ευημερίας (welfare state) που εγκαίνιασαν οι αστικές κυβερνήσεις (ο πρόγονός του βρίσκεται στο Νιου Ντηλ του Ρούσβελτ) και της συνέναισης που έδειξαν οι εργατικές μάζες στο πρότυπο της αστικής εξουσίας, ανοικοδόμησης και κατανάλωσης. Βέβαια υπήρχαν και παραδείγματα εξέγερσης της εργατικής τάξης,³ αλλά μάλλον με "άγριο" χαρακτήρα και βασικά έξω από την γενική γραμμή, που ήταν να ξεχάσουμε τα δεινά του πολέμου. Επίσης θα πρέπει να αναφέρουμε τον θετικό ρόλο που έπαιξε η αμερικανική βοήθεια μέσω του σχεδίου Μάρσαλ, κάτω από τον φόβο των Αμερικανών, μήπως η ερειπωμένη Ευρώπη πέσει στις ανοιχτές αγκάλες της Σοβιετικής Ένωσης, όπως επίσης και κάτω από τον εξ ίσου σημαντικό φόβο, ότι μία φτωχή Ευρώπη θα σήμαινε λιγώτερες εξαγωγές, άρα και λιγώτερα κέρδη για τις αμερικανικές εταιρίες. Έλεγε χαρακτηριστικά ο Μάρσαλ στις 5 Ιουνίου 1947 όταν ανήγγειλε το σχέδιό του: "Δεν χρειάζεται να σας πω, κύριοι, ότι η παγκόσμια κατάσταση είναι σοβαρή. Η Ευρώπη έχει ανάγκη ουσιαστικής εξωτερικής βοήθειας χωρίς την οποία θα πέσει σε σοβαρότατο οικονομικό, κοινωνικό, και πολιτικό μαρasmus".⁴ Ο Μάρσαλ —δυστυχώς— για τους Αμερικάνους καπιταλιστές επαληθεύθηκε: η βοήθεια που δόθηκε για την Ευρώπη, συναινούσαντων πρώτιστα των κατάλληλων κοινωνικών συνθηκών και της υποταγής του Ευρωπαϊκού προλεταριάτου, έκανε το κεφάλαιο της τελευταίας και πάλι ισχυρό, έτσι ώστε να αρχίζει πλέον να αμφισβητεί την παντοδυναμία του αμερικανικού κεφαλαίου και να ζητάει μεγαλύτερο ποσοστό κέρδους στην διεθνή, αλλά και στην εσωτερική αγορά. Ο δυναμισμός αυτός του ευρωπαϊκού κεφαλαίου, μπορεί να φανεί από τον πίνακα 1 όπου "ανάμεσα στο 1950 και το 1967 το μερίδιο των ΗΠΑ στις εξαγωγές των βιομηχανικών ειδών κατέβηκε από 27 σε 21%, δηλ. έφτασε στο επίπεδο που ήταν μετά τον β' παγκόσμιο πόλεμο".⁵ Εξ' άλλου όπως λέει και ο Mandel⁶ σε σημαντικούς τομείς της βιομηχανικής παραγωγής η Δυτική Ευρώπη κατόρθωσε να καλύψει γρήγορα την καθυστέρηση που ήταν συνέπεια του β' παγκόσμιου πολέμου και ακόμα να βελτιώσει σχετικά την θέση της έναντι των ΕΠΑ. Προσοχή όμως! Αυτό δεν σημαίνει ότι οι ΕΠΑ δεν έχουν ακόμη την σχετική υπεροχή. Όμως δείχνει την τάση του Ευρωπαϊκού

ανταγωνισμό του Αμερικανικού και του Ευρωπαϊκού κεφαλαίου, είναι γιατί πιστεύουμε ότι στον καπιταλισμό ο ανταγωνισμός μεταξύ των διαφόρων κεφαλαίων για την απόκτηση μεγαλύτερου μεριδίου από το ποσοστό κέρδους είναι συνεχής, και κάτω απ' αυτό το πρίσμα του συνεχούς ανταγωνισμού, πρέπει να εξετάσουμε φαινόμενα όπως π.χ. η συγκεντροποίηση του διεθνούς ευρωπαϊκού κεφαλαίου στα πλαίσια της ΕΟΚ. Δηλ. καθώς ο καπιταλισμός αναπτύσσεται, και περνάει από το ανταγωνιστικό του στάδιο στο μονοπωλιακό, αυξάνεται και η συγκεντροποίηση του κεφαλαίου, και εμφανίζονται στους διάφορους κλάδους παραγωγής γιγαντιαίες βιομηχανίες, που εξαφανίζουν τις μικρότερες λόγω της υψηλής οργανικής σύνθεσης κεφαλαίου που έχουν, και με δυνατότητα να εκμεταλλεύονται περισσότερο την εργατική δύναμη και να αποσπούν υψηλότερο ποσοστό υπεραξίας. "Έτσι το στάδιο του μονοπωλιακού ανταγωνισμού δεν είναι παρά η εποχή που η συγκρότηση των μονοπωλίων δεν καθορίζεται, κατά κύριο λόγο, από συγκυριακούς ή τυχαίους μόνο παράγοντες, αλλά από την ίδια τη διαδικασία συγκέντρωσης και συγκεντροποίησης του κεφαλαίου. Δηλαδή δημιουργείται στο εσωτερικό κάθε κλάδου παραγωγής, ένας χώρος μεμονωμένων κεφαλαίων, οι γιγαντιαίες επιχειρήσεις, μέσα στον οποίο εντοπίζεται πλέον, κατά κύριο λόγο, η δυνατότητα συγκρότησης μονοπωλίου".⁷ Γι αυτό λοιπόν, για να μπορέσει το Ευρωπαϊκό κεφάλαιο να ανταγωνιστεί το Αμερικανικό που είναι συγκροτημένο μονοπωλιακά, πρέπει και αυτό να έχει ανάλογη διάρθρωση. Και αυτό μπορεί να γίνει μέσω μιας οικονομικής ένωσης όπως η ΕΟΚ. Όμως πάνω σ' αυτό το βασικό θέμα, θα ξαναγυρίσουμε αναλυτικότερα παρακάτω. Ας επανέλθουμε τώρα, στην χρονική στιγμή όπου οι Ευρωπαίοι καπιταλιστές βλέπουν να μεγαλώνει η δύναμή τους και συλλαμβάνουν την ιδέα της ΕΟΚ. Κατ' αρχήν λοιπόν η ευρωπαϊκή κοινότητα είναι μία τελωνειακή ένωση, πράγμα που σημαίνει ότι οι χώρες που μετέχουν σ' αυτή έχουν καταργήσει τους μεταξύ τους δασμούς και τα εμπορεύματα πηγαίνονται ελεύθερα. Αυτό, όπως καταλαβαίνει κανείς, σημαίνει τα εξής πράγματα: 1) οι Ευρωπαίοι κεφαλαιοκράτες προωθούν τα προϊόντα τους σε ελεύθερες αγορές και δεν υφίστανται τις δαπάνες των δασμών ειδικά όπου αυτοί είναι πολύ υψηλοί λόγω της ύπαρξης και στην χώρα εισαγωγής, παραγωγής παρόμοιων προϊόντων 2) διατηρούν οι χώρες της τελωνειακής ένωσης τους δασμούς τους προς τις τρίτες χώρες, πράγμα που σημαίνει ότι προσπαθούν να εμποδίσουν κύρια τις εισαγωγές από τις ΕΠΑ, που στην φάση εκείνη ήταν και η πιο επιθετική καπιταλιστική χώρα στο διεθνές εμπόριο. Έτσι οι Ευρωπαίοι, αφ' ενός έχουν κάποιο μέγεθος αγοράς (που γίνεται όλο και μεγαλύτερο λόγω της καταναλωτικής ευημερίας τους κράτους-πρόνοιας) για να δίνουν τα προϊόντα τους χωρίς επιβαρυντικούς δασμούς, και αφ' ετέρου μπορούν να ασκούν προστατευτική πολιτική, απέναντι των Αμερικανών, χωρίς να αντιμετωπίζουν με τόσο φόβο πιθανά αντίποινα αυτών. Έτσι, αν και τα αποτελέσματα των τελωνειακών ενώσεων, γενικά δεν συμπίπτουν για τους διάφορους μελετητές, νεώτερες έρευνες καταλήγουν: "Στην ανάλυσή του για τις μεταβολές στις πηγές προσφοράς βιομηχανικών προϊόντων προς τις χώρες της ΕΟΚ, ο Truman εκτίμησε ότι το 1964, όταν η μείωση των εσωτερικών δασμών είχε φτάσει το 60 το εκατό, το εμπόριο μεταξύ των χωρών-μελών της ΕΟΚ ήταν περίπου 30% υψηλότερο από ότι θα ήταν χωρίς το σχηματισμό της ΕΟΚ".⁸ Και επίσης έχουμε: "Οι Williamson και Bottrill επιβεβαίωσαν την εκτίμηση του Truman για την δημιουργία εμπορίου κατά το 1964 και κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι το 1969 το εμπόριο μεταξύ των χωρών-μελών της ΕΟΚ ήταν περίπου 50% υψηλότερο από ό,τι θα ήταν αν δεν είχε σχηματισθεί η ΕΟΚ".⁹ Όπως είπαμε και προηγουμένως υπάρχουν και αντίθετες εμπειρικές μελέτες, αλλά νομίζω ότι η επιμονή της Αγγλίας, της Ιρλανδίας, της Δανίας, και πρόσφατα της Ελλάδας, να ενταχθούν στην ΕΟΚ, δείχνει ότι οι αστικές τάξεις αυτών των χωρών πρέπει να περίμεναν θετικά αποτελέσματα για τα κέρδη τους. Αλλιώς γιατί θα επεδίωκαν κάτι τέτοιο; Μένοντας όμως σ' αυτό το σημείο θα ήθελα να παρουσιάσω τα πράγματα, και κάτω από μία άλλη άποψη που νομίζω ότι επίσης διαφωτίζει γιατί οι Ευρωπαίοι καπιταλιστές προχώρησαν στην σύσταση. Αυτό θα γίνει μέσα από την θεωρία για την τροποποίηση του νόμου της αξίας στην παγκόσμια αγορά, που επεξεργάστηκαν και διατύπωσαν, πάνω στην μαρξιστική θεωρία, οι Γερμανοί Klaus Busch, Christel Neuss, Bernd Senf¹⁰ και που συνοπτικά λέει τα εξής: "Ενώ τα κεφάλαια στο εθνικό πλαίσιο συναγωνίζονται άμεσα μεταξύ τους, χωρίς κρατικούς φραγμούς, διαμεσολαβείται ο διεθνής ανταγωνισμός του κεφαλαίου από τους εθνικούς φραγμούς, οι οποίοι στην απλούστερη περίπτωση (δηλ. αν αγνοήσουμε τους φόρους εισαγωγής και τις άλλες επιβαρύνσεις για τις εισαγωγές, τις εξαγωγικές επιδοτήσεις κλπ) εμφανίζονται σαν συννοριακοί φραγμοί ανάμεσα στις διαφορετικές εθνικές σφαίρες κυκλοφορίας, δηλ. σαν τιμές του συναλλάγματος".¹¹ Έτσι: "Αυτή είναι λοιπόν, η κύρια όψη της τροποποίησης του νόμου της αξίας στην παγκόσμια αγορά: οι εθνικοί φραγμοί λειτουργούν υπέρ του λιγότερου αναπτυγμένου κεφαλαίου,

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΤΩΝ ΗΓΕΤΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ ΕΞΑΓΩΓΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

(επί τοίς εκατό του συνόλου)

	1914	1930	1960
Άγγλία	50,3	43,8	24,5
Γαλλία	22,2	8,4	4,7*
Γερμανία	17,3	2,6	1,1
Κάτω Χώρες	3,1	5,5	4,2*
Σουηδία	0,3	1,3	0,9*
ΗΠΑ	6,3	35,3	59,1
Καναδάς	0,5	3,1	5,5
Σύνολο	100,0	100,0	100,0

Πηγή: Υπολογισμοί από στοιχεία του βιβλίου του William Woodruff, *Impact of Western Man*, Νέα Υόρκη, 1966, σ. 150, εκτός από τα στοιχεία που σημειώνονται με άστροσκο.

* Τα στοιχεία για το 1960 είναι πολύ πλατιές εκτιμήσεις, που έγιναν απλά και μόνο για να άπλοποιήσουν την παρουσίαση της σχετικής αλλαγής της θέσης των ΗΠΑ.

κεφαλαίου που γοργά αναπτυσσόμενο τείνει να αμφισβητήσει αυτή την υπεροχή. Εδώ όμως θα θέλαμε να κάνουμε μια διευκρίνιση. Αν φαίνεται να επιμένουμε κάπως στον

ου".¹² Αν δεχθούμε λοιπόν ότι έτσι έχουν τα πράγματα (και εγώ προσωπικά το δέχομαι) είναι προφανές ότι στην τότε οικονομική συγκυρία, οι Ευρωπαίοι καπιταλιστές έβλεπαν ότι τουλάχιστον στον Ευρωπαϊκό χώρο οι εθνικοί φραγμοί δεν χρησίμευαν και έτσι προχώρησαν στην σύσταση της κοινότητας. Αυτό άλλωστε υποστηρίζουν και οι θεωρητικοί της τροποποίησης του νόμου της αξίας που λένε χαρακτηριστικά: "Σύμφωνα με τους Neuss, Busch και Senf, ο συναγωνισμός στην παγκόσμια αγορά παρουσιάζει σε περιόδους μπουμ του παγκόσμιου κεφαλαίου, μία τάση απορρύθμισης λόγω του κράτους. Το εθνικό κράτος περιορίζει την παρεμβατικότητα σ' αυτές τις φάσεις, στον διεθνή συναγωνισμό του κεφαλαίου μέχρι εκείνο το ελάχιστο, που προκύπτει αναγκαστικά από την ύπαρξη του κράτους... Αυτές οι νομοτέλειες του ανταγωνισμού στην παγκόσμια αγορά κάνουν ξεκάθαρο γιατί ακόμη και στην περίπτωση ενός άνισου επιπέδου ανάπτυξης των διαφόρων εθνικών κεφαλαίων, μια εκτεταμένη υποχώρηση του εθνικού κράτους από το διεθνή συναγωνισμό δεν είναι μόνο δυνατή, αλλά και συμφέρουσα για όλους όσους συμμετέχουν στο διεθνές εμπόριο".¹³ Ξέρουμε πολύ καλά, ότι η περίοδος που ιδρύθηκε η ΕΟΚ, ήταν περίοδος μπουμ για την Ευρωπαϊκή οικονομία. Έτσι συνέφερε το μεγάλο κεφάλαιο, να προχωρήσει σε μία άρση των δασμών, και πράγματι αυτό έκανε από την 1η Ιανουαρίου 1958. Έτσι νομίζω, ότι καταλήγουμε στο ίδιο συμπέρασμα, είτε εξετάσουμε τα πράγματα από την σκοπιά του αν είναι χρήσιμες ή όχι οι τελωνειακές ενώσεις, είτε με την μέθοδο της τροποποίησης του νόμου της αξίας που πολύ συνοπτικά είδαμε προηγουμένως. Συμπερασματικά λοιπόν θα μπορούσαμε να πούμε ότι ο Ευρωπαϊκός καπιταλισμός, παρά τις καταστροφές του β' παγκόσμιου πολέμου, κατόρθωσε να ανακάμψει, και να αναχαιτίσει τον αυτοκρατορικό ρόλο των ΕΠΑ στην παγκόσμια οικονομία,¹⁴ όπως παραστατικά νομίζω φαίνεται και από τον πίνακα 3. Σημαντικό ρόλο σ' αυτό έπαιξε και η ίδρυση του Ευρωπαϊκής οικονομικής κοινότητας, που από 6 χώρες που τις αποτελούσαν αρχικά διευρύνθηκε αργότερα σε 9, και τελικά σε 10, συμπεριλαμβανοντας έτσι, το μεγαλύτερο μέρος του Ευρωπαϊκού καπιταλισμού. Την δεκαετία του '60 και μέχρι το 1966-1967 όλα έδειχναν να πηγαίνουν καλά για το Ευρωπαϊκό κεφάλαιο. Από κει και πέρα ξεσπά η κρίση που συνεχίζεται αμείωτη μέχρι και σήμερα. Αλλά το τι συνέβη από τα μέσα της δεκαετίας του '60 περίπου, ως και τις μέρες μας, στο δεύτερο μέρος του άρθρου.

Πίνακας III
ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ
(1960 - 1970)

ΖΩΝΕΣ	ΠΟΣΟΣΤΑ				Έτησιο ποσοστό αύξησης που συνθέτουν οι εξαγωγές (1960 - 1970)
	ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ		ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ		
	1960	1970	1960	1970	
Κόσμος	100	100	100	100	9,3
Χώρες στο δρόμο της ανάπτυξης	21,3	17,1	23,7	18,5	7,1
Χώρες με οικονομία σχεδιοποιημένη	11,8	10,6	11,9	10,5	8,2
Χώρες ανεπτυγμένες	66,9	72,3	64,4	71	10,2
Ένωμένες Πολιτείες	16	13,7	11,1	12,1	7,6
Ιαπωνία	3,2	6,2	3,3	5,8	16,9
Ευρώπη των ΈΕη	23,3	28,4	21,9	27	11,5
Ευρωπαϊκή Ένωση ελεύθερων συναλλαγών	14,5	13,1	17	14,6	8,2

Πηγή: Ένωμένα Έθνη, Μηνιαίο βελτίο στατιστικών και Έπετηρίε Διεθνούς Έμπορου.

Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΚΡΙΣΗΣ ΤΗΣ ΕΟΚ

Είχαμε πει σε προηγούμενο τμήμα του άρθρου αυτού, ότι το "κοινωνικό συμβόλαιο" μεταξύ των εργαζομένων και των καπιταλιστών που σε βασικές γραμμές τηρήθηκε την πρώτη δεκαετία μετά την λήξη του β' παγκόσμιου πολέμου, ήταν ένας από τους κύριους λόγους που επέτρεψαν κύρια στον Ευρωπαϊκό καπιταλισμό¹⁵ αλλά και στον αμερικάνικο, να πετύχει να ξεφύγει από την στασιμότητα του μεσοπολέμου, και των πρώτων μεταπολεμικών χρόνων, και να δημιουργήσει την ανάπτυξη, ότι ποτέ πια ο καπιταλισμός σαν κοινωνικό σύστημα, δεν θα έφτανε στο εκρηκτικό σημείο που έφτασε κατά τον μεσοπόλεμο. Για να φτάσει έτσι να λέει ένας διαπρεπής οικονομολόγος, υποστηρικτής της μικτής παρεμβατικής οικονομίας, και νομπελίστας, ο Αμερικάνος Paul Samuelson: "Αν και τίποτα δεν είναι αδύνατο σε μια επιστήμη όπως τα οικονομικά, η πιθανότητα να υπάρξει μια μεγάλη ύφεση — παρατεταμένη, σωρευτική και χρόνια, όπως εκείνης της δεκαετίας του 1930-1940, 1890-1900, ή 1870-1880 — έχει περιοριστεί σε αμελητέα επίπεδα. Κανείς δεν πρέπει να στοιχηματίζει μεγάλα ποσά ότι θα καταρρεύσει τελείως το τραπεζικό μας σύστημα και ότι θα υπάρξει ξανά κατάσταση ανεργίας, στην οποία, τα 25 τοις εκατό των εργατών δεν θα μπορούν να βρουν δουλειά".¹⁶ Ένας άλλος βασικός λόγος, ήταν η εφαρμογή νέων τεχνικών μεθόδων παραγωγής που κατάφεραν, λόγω και της μειωμένης αντίδρασης της εργατικής τάξης, να αυξήσουν την παραγωγικότητα των εργαζομένων, άρα και την ποσότητα της υπεραξίας, και το ποσοστό

κέρδους, δίνοντας έτσι το δικαίωμα στους καπιταλιστές, και να προχωρούν στην γοργή συσσώρευση κεφαλαίου απαραίτητης προϋπόθεσης για την λειτουργία του καπιταλιστικού συστήματος, αλλά και να δίνουν παροχές στους εργαζόμενους έτσι ώστε να τους διατηρούν σε μία βασικά αμυντική στάση. Οι νέες μέθοδοι παραγωγής έγκειται στην δημιουργία και στην Ευρώπη του εργάτη-μάζα, μια διαδικασία που είχε αρχίσει στις ΕΠΑ, πολύ πιο πριν από την δεκαετία του '20 ήδη. Για τον εργάτη-μάζα νομίζω ότι λίγο πολύ είναι γνωστές οι απόψεις των Ιταλών εργατιστών και κύρια αυτές του Α. Νέγκρι και Ρ. Πανσιέρι.¹⁷ Αξίζει όμως εδώ να αναφερθεί και η γνώμη ενός Αμερικανού ερευνητή του Harry Braverman, που λέει σχετικά: "Πώς μειώνεται η αξία της εργατικής δύναμης; Υπάρχουν μερικοί τρόποι. Μέχρι τώρα ο πιο σημαντικός στη σύγχρονη παραγωγή είναι ο κατατεμαχισμός πολύπλοκων διαδικασιών σε απλά καθήκοντα. Τα καθήκοντα αυτά εκτελούνται από εργάτες με σχεδόν μηδέν γνώσεις, χωρίς να προϋποτίθεται σημαντική εξάσκηση για την εκμάθησή τους. Μ' αυτόν τον τρόπο οι καπιταλιστές μπορούν εύκολα να αντικαταστήσουν τον κάθε εργαζόμενο. Έτσι λοιπόν, οι απαιτήσεις της παραγωγής ικανοποιούνται όχι μέσω μικρών δεξιαμενών υψηλά ειδικευμένης εργασίας για κάθε τέχνη, αλλά από εργασία του απλούστερου είδους. Αποτελέσμα αυτής της κατάστασης είναι πως για τα περισσότερα επαγγέλματα ολόκληρη η κοινωνία μετατρέπεται σε μια δεξαμενή εργασίας απ' όπου αντλούν οι καπιταλιστές. Μ' αυτόν τον τρόπο η αξία της εργατικής δύναμης παραμένει στο επίπεδο της στοιχειώδους διαβίωσης για το άτομο, ή κάτω από το επίπεδο αυτό για την οικογένεια".¹⁸ Αυτοί οι λόγοι όμως που είδαμε προηγουμένως πολύ συνοπτικά, από τα μέσα της δεκαετίας του '60 αρχίζουν να μην λειτουργούν πια. Αυτό οφείλεται βασικά, στις δομικές αντιφάσεις που κρύβει ο καπιταλιστικός τρόπος παραγωγής, έτσι ώστε οι κάποιες περιόδους, ειρήνης και ευημερίας γι' αυτόν να κυφορούν τις μελλοντικές εκρήξεις και κοινωνικές αναταραχές. Αυτό έγινε και τώρα, και φυσικά είναι περιττό νομίζω, να αναφερθούν οι αγώνες των διαφόρων κοινωνικών στρωμάτων, ειδικά προς το τέλος της δεκαετίας του '60, με τους μαύρους Πάνθηρες και τους χίππυς στις ΕΠΑ, τον Γαλλικό Μάη και το θερμό ιταλικό φθινόπωρο στην Ευρώπη. Μαζί με όλα αυτά από το 1973 και πέρα ξεσπάει και η οικονομική κρίση στον παγκόσμιο καπιταλισμό (κρίση που όπως είπαμε και προηγουμένως διαρκώς υπέβασκε και τα χρόνια της μεγάλης ανάπτυξης), που έγινε γνωστή με το όνομα στασιμοληθωρισμός και κρατάει μέχρι και σήμερα.

Πίνακας 4. - Διαφορά ανάμεσα στο άνωτατο και κατώτατο σημείο της βιομηχανικής παραγωγής, πριν και κατά την ύφεση, στις κυριότερες Ιμπεριαλιστικές χώρες

Χώρα	Α: τρίμηνο του μάζιμου της παραγωγής	Β: τρίμηνο του μίνιμου της παραγωγής	Πτώση της παραγωγής από το Α στο Β (%)
Ένωμένες Πολιτείες	4ο τρίμηνο 1973	2ο τρίμηνο 1975	-14,4
Καναδάς	1ο τρίμηνο 1974	3ο τρίμηνο 1975	- 6,9
Ιαπωνία	4ο τρίμηνο 1973	1ο τρίμηνο 1975	-19,8
Δ. Γερμανία	4ο τρίμηνο 1973	3ο τρίμηνο 1975	-11,8
Γαλλία	3ο τρίμηνο 1974	3ο τρίμηνο 1975	-13,6
Μεγ. Βρετανία	4ο τρίμηνο 1973	4ο τρίμηνο 1974	-10,1
Ιταλία	2ο τρίμηνο 1974	3ο τρίμηνο 1975	-15,5
Ολλανδία	1ο τρίμηνο 1974	3ο τρίμηνο 1975	-11,7
Βέλγιο	1ο τρίμηνο 1974	3ο τρίμηνο 1975	-17,1
Σουηδία	3ο τρίμηνο 1974	2ο τρίμηνο 1975	- 4,1
Ελβετία	2ο τρίμηνο 1974	1ο τρίμηνο 1975	-20,3
Ισπανία	2ο τρίμηνο 1974	2ο τρίμηνο 1975	-10,0

(Πηγή: Ο.Ο.Σ.Α.: Perspectives économiques αρ. 19, Ιούλης 1976, σ. 47. - Ισπανία: Ισπανικές στατιστικές).

Πίνακας 5 - Άνωτατο όριο της ανεργίας κατά την ύφεση 1974 - 1975

Χώρα	Χρονολογία	Αριθμός άνεργων
Ένωμένες Πολιτείες	4ο τρίμηνο 1975	7912000
Μ. Βρετανία	3ο τρίμηνο 1976	1319000
Ιαπωνία	4ο τρίμηνο 1975	1178000
Ιταλία	3ο τρίμηνο 1976	1145000
Δ. Γερμανία	4ο τρίμηνο 1975	1141000
Γαλλία	3ο τρίμηνο 1976	1036000
Ισπανία	4ο τρίμηνο 1976	800000
Καναδάς	4ο τρίμηνο 1975	724000
Αυστραλία	4ο τρίμηνο 1975	297000
Βέλγιο	3ο τρίμηνο 1976	292000
Ολλανδία	4ο τρίμηνο 1975	211000
Δανία	4ο τρίμηνο 1975	111000
Άλλες Ιμπεριαλιστικές χώρες	4ο τρίμηνο 1975	600000

(Πηγές: Για το 4ο τρίμηνο 1975: Ένωμένα Έθνη, "Supplément à l'étude sur l'économie mondiale, 1975". Για το 3ο τρίμηνο 1976: Financial Times, 25. 10. 1976 και Eurostat, ΕΟΚ. Για την Ισπανία: Ισπανικές στατιστικές).

Πίνακας 6. - Ποσοστό αύξησης του κόστους ζωής στις κυριότερες ιμπεριαλιστικές χώρες

Χώρα	1973 (%)	1974 (%)	1ο εξάμηνο 1975 (ετήσιος ρυθμός) (%)
Ένωμένες Πολιτείες	+ 6,2	+11,0	+12,8
Δ. Γερμανία	+ 6,9	+ 7,0	+ 6,0
Ίαπωνία	+19,1	+21,9	+14,1
Γαλλία	+ 7,3	+13,7	+ 9,5
Μ. Βρετανία	+ 9,1	+16,1	+23,5 ¹
Ίταλία	+10,8	+21,9	+14,1
Βέλγιο	+ 7,0	+12,7	+15,3

(Πηγή: Ο.Ο.Σ.Α.)

(1) Μέσος όρος για τούς 10 μήνες του 1975.

Δεν θα θέλαμε να αναφερθούμε αναλυτικά εδώ, στα αίτια αυτής της κρίσης.¹⁹ Θα προσπαθήσουμε μόνο να δείξουμε τι σημαίνει για την ΕΟΚ αυτή η κρίση, που είναι αυτό που μας ενδιαφέρει κύρια στο άρθρο αυτό. Αλλά πρώτα ας δούμε καλύτερα, πώς εκδηλώθηκε η κρίση αυτή, ειδικά με την ανάπτυξη που είχε ο Ευρωπαϊκός καπιταλισμός και που την είδαμε στο πρώτο μέρος του άρθρου αυτού. Χρησιμοποιούμε βασικά τους πίνακες 4, 5, 6, που νομίζω ότι δείχνουν ανάγλυφα για τις κυριότερες καπιταλιστικές χώρες και ειδικότερα για τις πιο σημαντικές από τις χώρες της ΕΟΚ, το μεγάλο πρόβλημα της οικονομίας τους που χαρακτηρίζεται σαν στασιμοληθωρισμός. Βέβαια από το 1976 παρατηρήθηκε μία ανάκαμψη στην παγκόσμια οικονομία, αλλά και πάλι προς το τέλος της δεκαετίας του '70 είχαμε μία καινούργια πτώση της παραγωγής, και καινούργια έξαρση του πληθωρισμού που έφερε σε απόγνωση τους καπιταλιστικούς κύκλους, γιατί άρχισαν να βλέπουν ότι η κρίση δεν ήταν πια τόσο εύκολο να εξαλειφθεί ριζικά, και να επανέλθουμε στην εποχή των παχιών αγελάδων για τον καπιταλισμό, όπως ήταν τα πρώτα δεκαπέντε με είκοσι μεταπολεμικά χρόνια. Έτσι σύμφωνα με τον πίνακα 7²¹ στα τέλη του Οχτώβρη του 1978, οι άνεργοι στις ιμπεριαλιστικές χώρες φτάνουν τα 17 εκατομ. αυτός δε ο αριθμός σήμερα πρέπει να έχει αυξηθεί, αν σκεφθούμε ότι η μικρή ανάκαμψη που παρατηρείται πρόσφατα στις ΕΠΑ, είναι βασισμένη πάνω στην μονεταριστική πολιτική που αυξάνει τους ανέργους, προκειμένου να πετύχει μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα. Εξ' άλλου και η ανάκαμψη που παρατηρήθηκε τα χρόνια 1976-1977 είχε σαν κύριο χαρακτηριστικό την διατήρηση της χρόνιας ανεργίας και του συνεχούς πληθωρισμού, πράγμα που για μια ακόμη φορά αποδεικνύει ότι ο καπιταλισμός έχει μπει σε μια δομική κρίση, σαν κοινωνικοοικονομικό σύστημα, και η μόνη του διέξοδος προκειμένου να επιβιώσει, είναι να αλλάξει ωρισμένα βασικά χαρακτηριστικά του, για να μπορεί να ανταποκριθεί στις νέες ανάγκες του. Το τι θα γίνει τελικά, είναι βέβαια άγνωστο, και σ' αυτό θα παίξει βέβαια ρόλο, και η αντίδραση των απανταχού εκμεταλλευόμενων στα καπιταλιστικά σχέδια. Τι σημαίνει λοιπόν η κρίση αυτή για την ΕΟΚ και ποιο είναι το μέλλον της, καθώς η κρίση αυτή συνεχίζεται, χωρίς να μπορούν να δοθούν οι κατάλληλες λύσεις; Ας προσπαθήσουμε να δώσουμε απαντήσεις στα ερωτήματα αυτά. Όπως είπαμε και περιληπτικά στο α' μέρος του άρθρου αυτού παρά την αυξανόμενη δύναμη του Ευρωπαϊκού καπιταλισμού, οι ΕΠΑ κατόρθωσαν να διατηρήσουν την σχετική υπεροχή τους στον διεθνή ανταγωνισμό μεταξύ των ιμπεριαλιστικών χωρών. Αυτό οφείλεται, ειδικά εν σχέσει με την ΕΟΚ, στην μεγαλύτερη συγκέντρωση κεφαλαίου που παρατηρείται στις ΕΠΑ, και στην ύπαρξη στην τελευταία μεγαλύτερων επιχειρήσεων, απ' ότι στην Ευρώπη. Έτσι αναγκαία τάση που προέκυψε στην ΕΟΚ ειδικά μετά την ίδρυσή της, ήταν η μεγαλύτερη συσπείρωση κεφαλαίων, στο εσωτερικό της, που υπερνικώντας τους διάφορους εθνικούς ανταγωνισμούς, θα μπορούσε να αντιπαρατεθεί με μεγαλύτερη επιτυχία στις αμερικάνικες πολυεθνικές. Αυτή είναι μια ανάγκη που έχει γίνει ορατή τόσο από τους αστούς θεωρητικούς όσο και απ' αυτούς της αριστεράς (με την ευρεία έννοια) αλλά επίσης έχει γίνει ορατή και από το ίδιο το μεγάλο κεφάλαιο. Αξίζει να δούμε πώς διαμορφώνονται αυτές οι απόψεις (και διευκρινιστικά λέμε ότι μιλάμε για την δεκαετία του '60 που η ΕΟΚ αναπτύσσεται) μέσα από χαρακτηριστικά αποσπάσματα από διάφορα κείμενα. Πρώτα-πρώτα, ένας διάσημος μαρξιστής ο Ερνέστο Μαντέλ λέει γι' αυτό το θέμα: "Σε ωρισμένους βιομηχανικούς κλάδους οι απαραίτητες επενδύσεις για να γίνει δυνατή μια αποδοτική παραγωγή είναι τόσο σημαντικές, ώστε ακόμα και όλες οι επιχειρήσεις αυτού του κλάδου σε κάθε μεμονωμένη χώρα της ΕΟΚ δεν μπορούν να βρουν αυτό το κεφάλαιο: σ' αυτή την περίπτωση η υπερεθνική συσπείρωση κεφαλαίων είναι μια απόλυτη προϋπόθεση για να μπορέσει να συνεχιστεί η παραγωγή"²² για να καταλήξει: "Ένα ωστόσο είναι βέβαιο: η αυξανόμενη απαίτηση να προβληθεί αντίσταση στον βορειοαμερικάνικο ανταγωνι-

σμο που γίνεται σαφής όχι μόνο από μέρους των αυτόνομων κρατικοκαπιταλιστικών δυνάμεων, αλλά και από μέρους των αποφασιστικών δυτικοευρωπαϊκών κοτσέρν, η αυξανόμενη εδραίωση της ΕΟΚ και το αυξανόμενο βάρος των υπερεθνικών κρατικών οργάνων στο εσωτερικό της ΕΟΚ είναι παράλληλες μιας και όμοια κατευθυνόμενης διαδικασίας. Δεν αποτελούν παρά διαφορετικές εκφράσεις μιας και μόνης οικονομικής βασικής τάσης της αυξανόμενης συσπείρωσης του κεφαλαίου στο εσωτερικό της ΕΟΚ"²³. Ένας αστός θεωρητικός γράφει σχετικά μ' αυτό το ζήτημα: "Η Ευρωπαϊκή οικονομική και πολιτική ενσωμάτωση άρχισε όταν οι οικονομικές αντιλήψεις και συνθήκες της βιομηχανικής επανάστασης είχαν ακόμη μια κάποια σημασία. Από τότε όμως μπήκαμε στη φάση μιας δεύτερης βιομηχανικής επανάστασης. Αυτή έβαλε μπροστά τα παραδοσιακά βιομηχανικά έθνη της Ευρώπης αντιμετώπιζε με διάφορα βασικά προβλήματα υποδομής. Ιδιαίτερα ανταγωνιστική, η νέα παγκόσμια αγορά έδωσε μεγάλες διαστάσεις σ' αυτά τα προβλήματα και ταυτόχρονα μείωσε την αποτελεσματικότητα καθαρά εθνικών λύσεων. Η κυκλωτική αυτή κίνηση απαιτεί αντιμετώπιση σε κοινοτική κλίμακα. Αυτό άρχισε να παίρνει μορφή στα τελευταία χρόνια".²⁴ Τέλος, όσον αφορά τις διαθέσεις του μεγαλύτερου κεφαλαίου, ενδιαφέρον είναι το κεφάλαιο "διεθνής συσπείρωση κεφαλαίων στην ΕΟΚ" στο βιβλίο του Ε. Μαντέλ για την ΕΟΚ και τις σχέσεις της με τις ΕΠΑ. Εκεί νομίζω ότι δίνεται αρκετά παραστατικά η κίνηση των διαφόρων ευρωπαϊκών εταιριών προς μια συνένωση, που τις κάνει πιο ανταγωνιστικές απέναντι στις Αμερικάνικες. Έτσι συμπερασματικά μπορούμε να πούμε, ότι όλες οι απόψεις συγκλίνουν, στο ότι μόνο μια μεγαλύτερη συσπείρωση κεφαλαίων στην ΕΟΚ, συνοδευόμενη από περιορισμό της εξουσίας του εθνικού κράτους, και δημιουργία υπερεθνικών οργάνων, μπορεί να δώσει λύση στο πρόβλημα του Ευρωπαϊκού κεφαλαίου σε σχέση με το ανταγωνιστικό του Αμερικανικό. Αυτή η διαδικασία την περίοδο της ανάπτυξης της ΕΟΚ, μπορούμε να πούμε ότι είχε αρχίσει να γίνεται πολύ εμφανής. Όμως μόλις μπαίνουμε στην περίοδο της κρίσης, τα πράγματα αλλάζουν και παρατηρείται μία στροφή προς τον προστατευτισμό που σημαδεύει πια την ανάπτυξη της ΕΟΚ, και δείχνει ότι στην περίοδο της κρίσης, το κάθε

Πιν. 7. Έπίσημος αριθμός ανέργων τόν 'Οχτώβρη 1978 (σε εκατομμύρια)

ΕΠΑ	5,9
Ίταλία	1,7
Μ. Βρετανία	1,4
Ίαπωνία	1,3
Γαλλία	1,2
Ίσπανία	1,2
Δυτ. Γερμανία	1,0
Καναδάς	1,0
Αυστραλία	0,4
Βέλγιο	0,4
Όλλανδία	0,2
Άλλες Ιμπεριαλιστικές χώρες	1,5

εθνικό κεφάλαιο, συσπειρώνεται πίσω απ' τα εθνικά όρια, και με την προστασία του κράτους, προσπαθεί να ξεπεράσει την κρίση αυτή. Έτσι σήμερα, αντί να έχουμε μια μεγαλύτερη συσπείρωση κεφαλαίων στην ΕΟΚ, όπως είχε γίνει φανερό ότι ήταν αναγκαίο την δεκαετία του '60 (οι παραπάνω απόψεις νομίζω ότι είναι σαφείς), υπάρχει μια επιστροφή στον εθνικό απομονωτισμό, με αποτέλεσμα την αβεβαιότητα για το μέλλον της ΕΟΚ, όπως φάνηκε και από την πρόσφατη διάσκεψη της Αθήνας (Δεκέμβρης 1983). Βέβαια αυτή η επιστροφή στον απομονωτισμό εξηγείται από τους νόμους της καπιταλιστικής παραγωγής, και δεν οφείλεται στην στενοκεφαλιά ωρισμένων κεφαλαιοκρατών ή ωρισμένων κυβερνήσεων.²⁵ Γι' αυτό και παραθέτω δύο χαρακτηριστικά αποσπάσματα πάνω στο θέμα αυτό που με καλύπτουν απόλυτα: "Ακόμη πιο αφηρημένα, αν η Ευρώπη υπάρξει και αν της δοθεί ο χρόνος θα είχε την οικονομική βάση να καταστεί η τρίτη δύναμη ανάμεσα στους δύο μεγάλους. Αλλά μόνον αφηρημένα. Γιατί όταν μιλούμε τώρα για Ευρώπη σκεπάζουμε τις χίλιες πραγματικές αντιθέσεις που αντιπαραθέτουν την κάθε μια από τις 20 χώρες στις άλλες 19, τις διαμάχες, τις διαφορές συμφερόντων, τις τριβές, τις αδράνειες που κάνουν ώστε με τις κοινωνικές δομές που υπάρχουν και θα υπάρχουν για πολύ καιρό ακόμη, να μην επιτρέπουν μια πραγματική ενότητα, εννοώ καπιταλιστική. Είναι θαυμάσιο να σκεφτόμαστε μια Ευρώπη με 320 εκατ. κατοίκους και 350 δισ. δολ. εθνικό εισόδημα. Μέσα στην πραγματική πολιτική υπάρχει όμως η Γαλλία, και η Γερμανία και η Αγγλία... κι ακόμη και το Λουξεμβούργο".²⁶ Και μια πιο σύγχρονη άποψη: "Αυτές οι σχέσεις (εννοεί υποβάθμιση των εθνικών κρατών, σημ. δική μου) ισχύουν όμως μόνο για αίθριες περιόδους της παγκόσμιας διαδικασίας συσσώρευσης. Περίοδοι ύφεσης, αντίθετα, θέτουν σε κίνηση μια πολιτική εξωτερική της κρίσης, δηλ. την προσπάθεια, μέσω μιας πολιτικής beggar-my-neighbour ("κάνε τον γείτονά σου επαιτή") να κρατηθεί το εθνικό κεφάλαιο στην κρίση, όσο το δυνατό χωρίς

ζημία, σε βάρος των γειτόνων. Η επιστροφή σ' ένα εξωτερικό οικονομικό μερκαντισμό, επιβεβαιώνει, σε περιόδους κρίσης, για μια ακόμη φορά καθαρά, την ειδική διαφορά στη σχέση πολιτικής οικονομίας που χαρακτηρίζει το εθνικό κράτος εντός και εκτός των συνόρων του. Ενώ η κυρίαρχη οικονομική πολιτική μετατρέπεται προς τα μέσα σε μια πολιτική ζήτησης, προπαγανδίζει δηλ. την υποχώρηση του κράτους από την οικονομία, τα ίδια τα κράτη εφαρμόζουν διεθνώς —παρά την ύπαρξη μιας αποκλίνουσας ιδεολογίας το αντίθετο: το εθνικό κράτος παρεμβαίνει στην ανταγωνιστική πάλη του κεφαλαίου προστατευτικά σε μεγαλύτερο και με πολυποίκιλους μηχανισμούς.²⁷ Ειδικά αυτό το τελευταίο πιστεύω ότι αντικατοπτρίζει την πολιτική του Ρήγκαν και της Θάτσερ, όπως επίσης και του Κόολ με κάποια σχετική καθυστέρηση εν σχέσει με τους δύο πρώτους. Έτσι λοιπόν, σαν μια συνοπτική απάντηση που μπορούμε να δώσουμε, σ' ότι αφορά την κρίση της ΕΟΚ σαν ενός υπερκρατικού οργανισμού ικανού να αντιμετωπίσει το αμερικάνικο κεφάλαιο, πρέπει να πούμε τα εξής: Η διεθνής συσπείρωση κεφαλαίων μέσα σε μία ενότητα όπως η ΕΟΚ είναι άμεσα συνδεδεμένη με την πορεία της οικονομίας των χωρών που απαρτίζουν αυτή την ενότητα. Όταν οι οικονομίες των χωρών της ΕΟΚ πήγαιναν καλά, όπως πήγαινε καλά και η παγκόσμια καπιταλιστική οικονομία, τα σχέδια για συγκεντροποίηση και υπερκρατικά όργανα που θα υποκαθιστούσαν τα εθνικά κράτη, φαίνονταν πολύ ικανοποιητικά και ενθαρρύνονταν από τις αστικές τάξεις των Ευρωπαϊκών χωρών. Όταν αντίθετα, ήρθε η παγκόσμια καπιταλιστική κρίση, που βέβαια συμπεριέλαβε και τις χώρες της ΕΟΚ, οι Ευρωπαίοι καπιταλιστές, όπως πολύ ωραία αναλύει ο Klaus Busch, ξέχασαν τα σχέδια για συγκεντροποίηση κλπ. και στράφηκαν σε μια προστατευτική πολιτική. Κάτω απ' αυτή την συλλογιστική λοιπόν, το μέλλον της ΕΟΚ φαίνεται το ίδιο αβέβαιο, όσο αβέβαιο είναι και η εξέλιξη του καπιταλισμού γενικά. Πάντως παρ' όλα αυτά, θέλουμε να επισημάνουμε ότι μια διάλυση της ΕΟΚ, δεν μας φαίνεται πιθανή, γιατί παρ' όλες τις αντιξοότητες, τα συμφέροντα των Ευρωπαίων καπιταλιστών, είναι πια στενά συνδεδεμένα λόγω της αλληλοδιεσόδου των οικονομιών των Δέκα²⁸ τα τελευταία 20 χρόνια (και πλέον). Όπως λέει και ο Mandel²⁹ "μια διάλυση της ΕΟΚ θα έπληττε πολύ σοβαρά τις εξαγωγές όλων των χωρών" δες σχετικό πίνακα³, και γι' αυτό και μεις πιστεύουμε ότι κάτι τέτοιο δεν πρόκειται τελικά να γίνει. Ίσως μόνο η Αγγλία αποχωρήσει από την ΕΟΚ (το Αγγλικό κεφάλαιο πάντα είχε ενδοιασμούς για την είσοδό του στην κοινότητα) αλλά και αυτό μάλλον δείχνει να έχει μικρή πιθανότητα.

Πίνακας Β'. — Ποσοστό συμμετοχής των εξαγωγών στο έσωτερικό της Κοινής Αγοράς στις συνολικές εξαγωγές των Έθνιά

Έμποριο ανάμεσα στις χώρες της ΕΟΚ σε % των συνολικών εξαγωγών των εννιά		Δ. Γερμ.	Γαλλία	Ιταλία	Μπενελούξ	Μ. Βρεταν.
1960	28,5	29,5	29,8	29,6	47	
1965	36,5	36,3	41,0	40,2	47	—
1970	41,6	40,1	48,8	42,9	65	—
1974	52,7	44,9	53,1	45,4	70	33,4
1975	52,0	43,6	49,2	45	70	32,3

(Πηγή: Winfried Wolf, δ.π.π., σ. 166).

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΣΤΙΚΗ ΤΑΞΗ ΚΑΙ Η ΕΟΚ

Ερχόμαστε τώρα στο 3ο μέρος του άρθρου αυτού, που αφορά τις σχέσεις του ελληνικού κεφαλαίου, της ελληνικής αστικής τάξης, και της ΕΟΚ. Για να μπορέσουμε να καταλάβουμε καλύτερα, αφ' ενός μεν τους λόγους που οδήγησαν το ελληνικό κεφάλαιο να ενταχθεί στην ΕΟΚ, και αφ' ετέρου τις συνέπειες από την ένταξη αυτή, νομίζω ότι είναι απαραίτητο πρώτα απ' όλα να προσπαθήσουμε να δούμε όσο πιο συνοπτικά γίνεται, την φύση του ελληνικού καπιταλισμού, και τις διαφορές ή τις ομοιότητές του με τον Ευρωπαϊκό καπιταλισμό. Γιατί ανάλογα με το πώς βλέπει κανείς την φύση αυτή, βλέπει και το γιατί το ελληνικό κεφάλαιο ζήτησε να μπει στην ΕΟΚ, παρά την καταστροφολογία που επικράτησε και επικρατεί σε χώρους θεωρητικούς, τόσο αστικούς όσο και αριστερούς, για την κοινότητα. Η πιο διαδεδομένη λοιπόν, άποψη, κύρια στον χώρο της παραδοσιακής αριστεράς, είναι η ιδιαίτερη φύση του ελληνικού καπιταλισμού συγκριτικά με τον ευρωπαϊκό³⁰, με βασικό χαρακτηριστικό τον εξαρτημένο και μεταπρατικό χαρακτήρα της ελληνικής οικονομίας, κυριαρχούμενο από τα ξένα μονοπώλια. Θα μπορούσα εδώ να αναφέρω εκατοντάδες αποσπάσματα από θεωρητικούς όλου του φά-

σματος της αριστεράς που υποστηρίζουν αυτή την άποψη. Δεν θα το κάνω, γιατί είναι 1ον κουραστικό, 2ον δεν υπάρχει χώρος και 3ον και σημαντικότερο είναι χωρίς αξία αφού αυτά που ισχυρίζονται οι διάφοροι ερευνητές, αλλάζουν μόνο ως προς την πολιτική τοποθέτηση του καθενός, και όχι ως προς το τελικό συμπέρασμα, που όπως είπα και πιο πάνω, θεωρεί τον ελληνικό καπιταλισμό δύσμορφο, εξαρτημένο και υπανάπτυκτο. Αξίζει να αναφέρω μόνο την άποψη του Ν. Μουζέλη σχετικά με το θέμα αυτό, που νομίζω ότι σε λίγες γραμμές συμπυκνώνει τα βασικά στοιχεία όλης αυτής της μεγάλης σε όγκο αλλά πολύ μικρής σε αξία θεώρησης³¹: "Μετά το '22 κυριαρχεί ο καπιταλιστικός τρόπος παραγωγής. Παράλληλα την περίοδο του μεσοπολέμου γίνονται κάποιες προσπάθειες για εκβιομηχάνιση της χώρας που συνδυάζεται με "μια εισροή πόρων πρωτοφανή στη σύγχρονη ελληνική ιστορία" (σ. 48). Έτσι δημιουργήθηκε "μια οικονομία που ήταν πολύ περισσότερο ενσωματωμένη στις απαιτήσεις της Δ. Ευρώπης παρά στις ανάγκες και τους πόρους των Βαλκανίων" (σελ. 218). Κατά την δεκαετία του '50 διατηρούνται τα βασικά χαρακτηριστικά της υπανάπτυκτης ελληνικής κοινωνίας του μεσοπολέμου παρά τις όποιες ποσοτικές αλλαγές. Έτσι η χώρα παρουσίαζε τα κλασικά χαρακτηριστικά της υπανάπτυξης: αυξανόμενο και σε μεγάλο βαθμό παρασιτικό τομέα υπηρεσιών, αδύνατο και πολύ στάσιμο μεταποιητικό τομέα... μεγάλο αλλά αναποτελεσματικό γεωργικό τομέα" (σελ. 90). Την ίδια περίοδο η μετανάστευση απογυμνώνει την Ελλάδα από το ανθρώπινο δυναμικό της ενώ η αναπτυσσόμενη ναυτιλία την απογυμνώνει από τους οικονομικούς της πόρους. Χάρη στη ραγδαία εισροή ξένου κεφαλαίου την περίοδο μετά το '60, τα πράγματα αλλάζουν. Πρόκειται για μια νέα φάση της ελληνικής υπανάπτυξης που δεν παίρνει πια τη μορφή του ασθενικού βιομηχανικού τομέα. Αντίθετα παίρνει τη μορφή ενός τεχνολογικά προηγμένου δυναμικού και εξαρτημένου από το εξωτερικό βιομηχανικού τομέα, που δεν συνδέεται οργανικά με την υπόλοιπη οικονομία. Έτσι τα ευεργετικά αποτελέσματα της υψηλής παραγωγικότητάς του δεν έχουν επίδραση πάνω στην μικρή εμπορευματική παραγωγή του γεωργικού και βιομηχανικού τομέα αλλά μεταφέρονται στο εξωτερικό (σελ. 57). Έτσι ο Μουζέλης θεωρεί ότι η υπανάπτυξη "όχι μόνο εξακολουθεί να διατηρείται αλλά οξύνθηκε από τη σχετικά ραγδαία βιομηχανοποίηση στην δεκαετία του '60" (σελ. 198). Αν σ' αυτά προσθέσουμε και τις θεωρίες του ΚΚΕ, για τα μονοπώλια, ελληνικά και ξένα, που καταδυναστεύουν το έθνος (όπου στο έθνος ανήκει η μη μονοπωλιακή αστική τάξη και ο λαός), έχουμε όλη την θεωρητική εικόνα που χρειαζόμαστε, για να καταλάβουμε τον τρόπο που η παραδοσιακή αριστερά, αντιμετωπίζει την ΕΟΚ, και την ένταξη της Ελλάδας σ' αυτήν. Έτσι, η ένταξη στην ΕΟΚ, φαίνεται να είναι καταστροφική για την οικονομία μας, αφού συνεπάγεται μεγαλύτερη εξάρτηση και μεγαλύτερη υπανάπτυξη, μια περαιτέρω δηλαδή διεύρυνση των ήδη στρεβλών δομών που χαρακτηρίζουν τον ελληνικό καπιταλισμό. Το απόσπασμα που ακολουθεί νομίζω ότι δείχνει με τον καλύτερο τρόπο την άποψη αυτή: "το κυρίαρχο αποτέλεσμα της πλήρους ένταξης της χώρας μας στην ΕΟΚ θα είναι η σημαντική επιβράδυνση των διαρθρωτικών αλλαγών που συνδέονται με τη διαδικασία της ανάπτυξης και η ολοκλήρωση της καθυποταγής της οικονομίας μας στο νεοαποικιακό σχήμα παραγωγής. Οι ευκαιριακές διευκολύνσεις που θα μας προσφερθούν δεν είναι σε θέση από τη φύση τους να αποζημιώσουν για τα χαμένα χρόνια ανάπτυξης. Επί πλέον είναι ζήτημα αν αντισταθμίζουν αντιστοίχως αρνητικές πλευρές: βελτίωση της θέσης των μεταναστών — ενίσχυση της μετανάστευσης, δανεισμός — άνοιγμα του ελλείμματος διεθνών πληρωμών, υψηλότερες αγροτικές τιμές — αύξηση του βιομηχανικού κόστους παραγωγής"³². Βέβαια εδώ θέλω να πω ότι στις συνέπειες της ένταξης της Ελλάδας στην ΕΟΚ, στον χώρο της ευρύτερης αριστεράς που συζητούμε, υπάρχουν και ωρισμένοι που πιστεύουν ότι παρ' όλα τα κακά της ΕΟΚ, μπορεί να βγει και κάτι θετικό για την Ελλάδα (ο ελληνικός καπιταλισμός και τα συμφέροντά του αποσιωπούνται). Έτσι υποστηρίζεται ότι "η δυτική Ευρώπη είναι διεθνώς ο μόνος χώρος που μέσα του μπορεί να διεξαχθεί στο πλαίσιο μιας βιομηχανικής κοινωνίας ο αγώνας για τον σοσιαλιστικό μετασχηματισμό, με βάση τις δημοκρατικές διαδικασίες"³³, άποψη που υποστηρίζει ενεργά και με το προεκλογικό του πρόγραμμα για τις ευρωεκλογές το ΚΚΕ εσωτερικού, και τώρα τελευταία φαίνεται να υποστηρίζει και μια μερίδα μέσα στο ΠΑΣΟΚ. Πάντως η γενική τάση, της Ελληνικής αριστεράς, νομίζω ότι παραμένει ακόμη και σήμερα, ότι ΕΟΚ σημαίνει χειρότερηση των συνθηκών για τον ελληνικό λαό, μειωμένη οικονομική ανάπτυξη και αυξημένη εξάρτηση. Όμως πριν προχωρήσουμε στην παράθεση των δικών μας απόψεων, για την ΕΟΚ και τον ελληνικό καπιταλισμό, μέσα σ' αυτήν, θα θέλαμε να δίνουμε συνοπτικά και τις απόψεις των θεωρητικών εκπροσώπων της αστικής τάξης για το θέμα αυτό, που βέβαια αντιτίθεται στις προηγούμενες, χαρακτηρίζοντας την ένταξη σαν ένα σημαντικό παράγοντα εκσυγχρονισμού του ελληνικού καπιταλισμού, και της ελληνικής κοινωνίας γενικότερα. Γιατί ως προς το ότι η ελληνική οικο-

νομία είναι λαθεμένα αναπτυσσόμενη, δεξιοί και "αριστεροί" μοιάζουν να συμφωνούν απόλυτα!!! Χαρακτηριστικότερος εκπρόσωπος αυτών των απόψεων, είναι το περιοδικό "Οικονομικός Ταχυδρόμος" που συνεχώς αναφέρεται στην ανάγκη εκσυγχρονισμού του ελληνικού καπιταλισμού προσαρμοσμένου στα Δυτικοευρωπαϊκά πρότυπα, και από την αρχή της συνδέσεως της Ελλάδας με την ΕΟΚ μέχρι και σήμερα, υπεραμύνεται του θετικού ρόλου, που μπορεί να παίξει η τελευταία στην ελληνική οικονομική ανάπτυξη. Αξίζει να σημειωθεί ότι όταν γίνονταν οι τελικές συζητήσεις της κυβέρνησης Καραμανλή το 1978 και το 1979, για την οριστική ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ, ήταν το μοναδικό έντυπο μη προσκείμενο ανοιχτά στην Νέα Δημοκρατία, που τάχθηκε καθαρά και με πολλές αναλύσεις υπέρ της ένταξης αυτής. Έτσι λοιπόν αναφέροντας μερικά αποσπάσματα, από ένα άρθρο του διευθυντή του Γιάννη Μαρίνου³⁴ σχετικά με το θέμα της ένταξης, νομίζω ότι εκθέτουμε σε βασικές γραμμές και τις απόψεις του ελληνικού κεφάλαιου, γιατί το τι τελικά σημαίνει η ΕΟΚ για τα συμφέροντα και τις ανάγκες του τελευταίου. Γράφει λοιπόν κατ' αρχήν ο Μαρίνος³⁵: "Πρώτα-πρώτα —κι αυτό δεν είναι διόλου ασήμαντο— θα μετέχει πια και η Ελλάδα σ' όλα τα όργανα και θα έχει γνώμη σε κάθε απόφαση που θα λαμβάνεται στα πλαίσια της συλλογικής διοικήσεως της ΕΟΚ. Αυτό σημαίνει ότι θα μπορεί να επηρεάζει το περιεχόμενο των αποφάσεων αυτών, ώστε να προνοούν και να ταιριάζουν και προς τα Ελληνικά συμφέροντα (μέχρι τώρα αποφασίζουν οι άλλοι χωρίς να μας ρωτούν)". Τι σημαίνει πρακτικά αυτό που λέει ο Μαρίνος; Ότι με την ένταξη στην ΕΟΚ η ελληνική αστική τάξη, μέσω των κυβερνήσεων της, θα μπορεί να προωθεί τα συμφέροντά της, που μέχρι τώρα υποσκελιζόνταν από τα συμφέροντα των ξένων κεφαλαιοκρατών που "αποφάσιζαν χωρίς να μας ρωτούν". Πάμε παρακάτω: "Δεν είναι διόλου βέβαιο πως ολόκληροι κλάδοι αποκλείονται με αφανισμό εξ' αιτίας του δασμολογικού αποπλισμού που συνεπείγεται η ένταξη στην ΕΟΚ. Μπορεί να συμβεί και αυτό. Κυρίως όμως θα επιταχυνθεί και θα οριστικοποιηθεί ο θάνατος των οριακών επιχειρήσεων όλων σχεδόν των κλάδων. Ποιος θα μπορέσει να μείνει αδιάφορος στο προσωπικό δράμα του συγκεκριμένου βιομήχανου που θα υποχρεωθεί να γίνει τέως, καθώς και του προσωπικού που θα μείνει άνεργο; Όμως υπάρχει και η ισχυρή άποψη πως η εγχείριση αυτή θα εξυγιάνει τον κλάδο από παρασιτικές καταστάσεις που μπορεί να μολύνουν και τα υγιή τμήματά του, τα οποία οπωσδήποτε αφήνονται αδρανή σε αδικαιολόγητες γι' αυτά θερμοκοιτίδες". Εδώ η εκσυγχρονιστική λογική του Μαρίνου, που αναφερόχαμε προηγουμένως, είναι τόσο προφανής που περιττεύουν τα σχόλια. Θέλουμε μόνο να επισημάνουμε ότι αυτή δεν είναι μόνο η λογική "θεωρητικών" τύπου Μαρίνου, αλλά η ίδια η αναγκαιότητα της αστικής τάξης, για την περαιτέρω πορεία της. Και για να τελειώνουμε με τα αποσπάσματα αυτά δημοσιεύουμε και το ας πούμε τελικό συμπέρασμα του Μαρίνου για την ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ και τις επιπτώσεις της, που βγαίνει μετά από μια σύντομη ματιά στις επιμέρους βιομηχανίες: "Θέλω να υπογραμμίσω ότι παρά την αντίθετη εντύπωση ένα πολύ μεγάλο ποσοστό (πάνω από το 60%) από το γενικό σύνολο, για ποικίλους λόγους, που απλώς υπαινιχθήκαμε, δεν απειλείται με καταστροφή και συνεπώς έχει μέλλον στον ευρύτερο χώρο της Κοινής αγοράς". Τι άλλο να προσθέσουμε εμείς; Μόνο τα λόγια του Θ. Παπαλεξόπουλου προέδρου του ΣΕΒ (συνδέσμου ελληνικών βιομηχανιών) που νομίζω καλύτερα απ' οτιδήποτε άλλο, τελικά, δείχνουν γιατί η ελληνική αστική τάξη δέχθηκε την εισοδή τη στην ΕΟΚ: "Νομίζω, ότι είστε άδικος, γι' αυτό δεν θα συμφωνήσω μαζί σας στην κατάφασή σας, ότι οι Έλληνες επιχειρηματίες απεχθάνονται τον ανταγωνισμό. Αντίθετα τον επιζητούν. Και ας μην ξεχνάμε ότι οι μεγαλύτερες επιδόσεις του ελληνικού επιχειρηματικού πνεύματος πραγματοποιήθηκαν μέσα σε διεθνές περιβάλλον έντονου ανταγωνισμού. Το γεγονός αυτό εξάλλου, επαληθεύεται και από το ότι η ελληνική βιομηχανία αποδέχθηκε από πολύ νωρίς —από την εποχή της Συμφωνίας συνδέσεως— την πρόκληση της ΕΟΚ και τάχθηκε σφάως υπέρ της προσχωρήσεως. Επιζήτησε δηλαδή την άρση της προστασίας και την ενσωμάτωσή της σε περιβάλλον οξέυτατου ανταγωνισμού". Νομίζω ότι ύστερα απ' όλα αυτά που παρατέθηκαν, τόσο από την πλευρά της παραδοσιακής αριστεράς όσο και από την πλευρά της αστικής τάξης, θα πρέπει ο αναγνώστης να έχει μία ιδέα, για το τι πρεσβεύουν όλοι αυτοί, για την ελληνική οικονομία, και την σχέση με την ΕΟΚ, είτε ως προς τους λόγους που οδήγησαν το ελληνικό κεφάλαιο να ενταχθεί, σ' αυτήν, είτε για τα πιθανά αποτελέσματα από την ένταξη αυτή. Εμείς διαφωνούμε ριζικά με τις απόψεις της παραδοσιακής αριστεράς και βλέπουμε στις απόψεις της αστικής τάξης τον πραγματικό ρόλο που μπορεί να παίξει η ΕΟΚ στην ελληνική οικονομία και στα σε άμεση σχέση ευρισκόμενα μ' αυτή συμφέροντα του ελληνικού κεφάλαιου. Συμφέροντα, που είναι ίδια με τα συμφέροντα και των άλλων Ευρωπαϊκών αστικών τάξεων (τηρουμένων των αναλογιών πάντα) και που νομίζω αρκετά αναλυτικά είδαμε πως διαμορφώνονται στο α' μέρος του άρθρου αυτού. Όμως αναλυτικότερα, τι πιστεύουμε

εμείς για την σχέση Ελληνικού κεφαλαίου-ΕΟΚ³⁶ στις γραμμές που ακολουθούν. Στο πρώτο ερώτημα κατ' αρχήν που θα πρέπει να απαντήσουμε είναι για την φύση του ελληνικού καπιταλισμού. Είναι σωστές οι απόψεις που τον θέλουν υπανάπτυκτο, εξαρτημένο, μεταπρατικό κλπ., όπως είδαμε στην αρχή αυτού του τρίτου μέρους, ή συμβαίνει κάτι άλλο; Για μας η απάντηση σ' αυτό το ερώτημα είναι μία: Ο ελληνικός καπιταλισμός δεν είναι ούτε υπανάπτυκτος, ούτε εξαρτημένος, ούτε τίποτα άλλο απ' αυτά που υποστηρίζουν οι διάφοροι αντεπαναστάτες θεωρητικοί, αλλά είναι ο ίδιος μ' αυτούς που εκμεταλλεύονται το σύνολο της ανθρωπότητας. Για να έρθουμε πιο κοντά στο θέμα μας, ο ελληνικός καπιταλισμός σε τίποτα δεν διαφέρει από τον γερμανικό, τον αγγλικό ή τον ιταλικό. Είναι το ίδιο εκμεταλλευτικός, το ίδιο απάνθρωπος, και το ίδιο επικίνδυνος τελικά για τον άνθρωπο. Πού τα στηρίζουμε αυτά; Θα μπορούσαμε να γράψουμε ολόκληρο βιβλίο,³⁸ που να δείχνει ότι ο Έλληνας εργαζόμενος που δουλεύει στην Πειραική-Πατραϊκή, ή στα Λιπάσματα, είναι το ίδιο εκμεταλλευόμενος και το ίδιο αλλοτριωμένος, όπως ο Ιταλός εργάτης που δουλεύει στην Φιάτ, ή ο Γερμανός εργάτης που δουλεύει στην AEG, ή ο Ολλανδός εργάτης που δουλεύει στην Phillips κ.ο.κ. Εξ' άλλου θα μπορούσαμε να αναφέρουμε ένα πλήθος άλλων πηγών που δείχνουν, ότι το ελληνικό κεφάλαιο, ούτε εξαρτημένο είναι, ούτε υπανάπτυκτο (άραγε πώς εξηγούνται στα πλαίσια της θεωρίας της υπανάπτυξης, η τεράστια ανάπτυξη του ελληνικού καπιταλισμού την δεκαετία του '60, η τεράστια ανάπτυξη του εφοπλιστικού κεφαλαίου, η ιμπεριαλιστική διεξόδος στις χώρες της Μέσης Ανατολής των ελληνικών τεχνικών, ή τέλος η αυξανόμενη εξάρτηση της Κύπρου από την Ελλάδα, που από όλους αυτούς τους "αριστερούς" επιμελώς αποσιωπάται;) Θα σταθούμε μόνο σε ένα χαρακτηριστικό απόσπασμα που μας καλύπτει ως προς αυτό το θέμα απόλυτα: "Το κεφάλαιο, το έχουμε τονίσει αυτό πολλές φορές, είναι μια κοινωνική σχέση κι όχι κάποιο αντικείμενο, ή μια ποσότητα χρήματος, ή κάποια μέσα παραγωγής. Η κεφαλαιοκρατική συσσώρευση, η καπιταλιστική ανάπτυξη, είναι μια κοινωνική διαδικασία που στηρίζεται σ' ένα συγκεκριμένο τύπο κυριαρχίας και εκμετάλλευσης της εργατικής δύναμης. Για να γίνει δυνατή η καπιταλιστική ανάπτυξη δεν επαρκούν ούτε οι χαμηλοί μισθοί, ούτε η αύξηση των εσόδων του κράτους με την εισροή συναλλάγματος, ούτε ακόμα κάποια έργα υποδομής. Η καπιταλιστική ανάπτυξη ταυτίζεται με την ανάπτυξη κάποιων συγκεκριμένων κοινωνικών σχέσεων εξουσίας και δομών, συνδέεται με μια σειρά από οικονομικές, πολιτικές, νομικές, θεσμικές και ιδεολογικές προϋποθέσεις. Η διαμόρφωση αυτών των προϋποθέσεων κρίνεται από τις εσωτερικές διαδικασίες, δηλαδή την πάλη των τάξεων και τις κοινωνικές σχέσεις εξουσίας στο εσωτερικό κάθε κοινωνικού σχηματισμού. Η εξάρτηση δεν προϋπάρχει, δεν διαμορφώνει, αλλά διαμορφώνεται σε αναφορά μ' αυτές τις σχέσεις εξουσίας".³⁹ Αυτό το απόσπασμα το αναφέρουμε, και για να προλάβουμε ωρισμένους που θα διαμαρτυρηθούν ότι δεν μπορούμε να λέμε ότι η ελληνική οικονομία ταυτίζεται απόλυτα μ' εκείνες των χωρών της ΕΟΚ. Μα και βέβαια δεν ταυτίζεται, είναι φυσικό να έχει τις ιδιαιτερότητές της, όπως ιδιαιτερότητες έχουν μεταξύ τους και οι χώρες της ΕΟΚ. Αλλά αυτές οι ιδιαιτερότητες αφ' ενός οφείλονται στις κοινωνικές σχέσεις εξουσίας που με διαφορετικό τρόπο αναπτύσσονται σε κάθε χώρα, κι αφετέρου δεν καταρρίπτουν την υπόθεση, ότι μια κοινωνία χαρακτηρίζεται εκμεταλλευτική, ανάλογα με το ποιος ελέγχει τα μέσα παραγωγής, και πως είναι διαρθρωμένες οι σχέσεις παραγωγής. Έτσι τόσο η ελληνική κοινωνία, όσο και οι Δυτικοευρωπαϊκές χαρακτηρίζονται εκμεταλλευτικές, γιατί και τα μέσα παραγωγής δεν ανήκουν σ' αυτούς που τα δουλεύουν, και γιατί οι σχέσεις παραγωγής είναι έτσι διαρθρωμένες ώστε να χωρίζουν τους ανθρώπους σε διευθυντές και εκτελεστές, σε εκμεταλλευτές και εκμεταλλευόμενους.⁴⁰ Όλα τα άλλα που λέγονται μόνο στόχο έχουν την απόκρυψη της πραγματικότητας, και την περισσότερη ενσωμάτωση του εργαζόμενου στο σύστημα, που βέβαια μπορεί να πάρει οποιαδήποτε ονομασία, είτε αναπτυγμένος, είτε υπανάπτυκτος, είτε οτιδήποτε άλλο, καπιταλισμός. Έτσι λοιπόν, η απάντηση σε ένα δεύτερο ερώτημα, που θα μπορούσε να είναι γιατί το ελληνικό κεφάλαιο επέλεξε την ένταξη του στην ΕΟΚ θα πρέπει να είναι η εξής: Για μας ο ελληνικός καπιταλισμός είναι σε γενικές γραμμές της ίδιας εκμεταλλευτικής φύσης, όπως και των υπολοίπων χωρών της ΕΟΚ, και γι' αυτό αν θέλουμε να βρούμε τους λόγους που ώθησαν την ελληνική αστική τάξη να ενταχθεί στην ΕΟΚ, θα πρέπει να τους αναζητήσουμε στους λόγους που γενικά ώθησαν τις δυτικοευρωπαϊκές χώρες να δημιουργήσουν την κοινότητα. Ίσως βέβαια, ο ανταγωνισμός με τις εταιρίες των ΕΠΑ να μην είναι και τόσο σοβαρός λόγος όπως ήταν για την γερμανική ή γαλλική αστική τάξη,⁴¹ είτε λόγω της μικρότερης δυναμικότητας των ελληνικών επιχειρήσεων, είτε λόγω της αμερικανικής (πολιτικής κύρια) κυριαρχίας που επιβλήθηκε στην χώρα μας, μετά τον εμφύλιο πόλεμο. Όμως σίγουρα, η προοπτική των ξένων, αδασμολόγητων πια αγρών για τα ελληνικά προϊόντα, οι δυνατότητες χρηματοδότησης της ελληνικής βιομηχανίας μέσω της ευκολότερης

προσπάσης στα δάνεια κοινοτικής προέλευσης καθώς και λόγω των εισροών που αναμένονται από τα ταμεία της ΕΟΚ, και τέλος οι θετικές επιπτώσεις της ένταξης στους αγρότες (με την σημαντική πολιτική επιρροή που έχουν) είναι σοβαροί λόγοι που όπως είδαμε προηγουμένως και από τα γραφτά του Μαρίνου και την συνέντευξη του Παπαλεξόπουλου, δεν αφήνουν καμιά αμφιβολία γιατί η ελληνική αστική τάξη, ήδη από το 1961 ζήτησε την εισοδό της στην ΕΟΚ. Όμως νομίζω ότι αξίζει τον κόπο να παραθέσω μερικά μικρά αποσπάσματα που νομίζω ότι επιβεβαιώνουν την άποψή μου αυτή. Και πρώτα απ' όλα να πάνω στο θέμα των εξαγωγών η γνώμη του Παπαλεξόπουλου από την συνέντευξη που είδαμε και προηγουμένως⁴²: "Οι δυνατότητες αναπτύξεως υπάρχουν. Και είναι πολλές. Γιατί σήμερα η ελληνική βιομηχανία απευθύνεται πλέον σε μια τεράστια αγορά, της οποίας αποτελεί ένα μικρό μόνο μέρος, γεγονός που δημιουργεί για μας πολλές ευκαιρίες. Ας σκεφτούμε λ.χ. ότι όλες οι ελληνικές εξαγωγές στις 9 άλλες χώρες της κοινότητας αντιπροσωπεύουν λιγότερο από το 1% των εισαγωγών αυτών των χωρών! Υπάρχουν συνεπώς περιθώρια να αυξήσουμε τις εξαγωγές μας αυτές κατά 50% ως 100% χωρίς να γίνει αισθητό στην ΕΟΚ. Δεν ισχυριζόμαστε βέβαια πως είναι εύκολο. Είναι όμως εφικτό. Και πρέπει να το επιδιώξουμε". Οι απόψεις ενός "τεχνοκράτη αριστερού"⁴³ που ακολουθούν είναι επίσης νομίζω πολύ διαφωτιστικές: "Στην περίοδο 1961-1978 η μέση ετήσια αύξηση των εξαγωγών προς τις χώρες της ΕΟΚ ήταν ακόμα μεγαλύτερη (σε τρέχουσες τιμές 20,1% προς τα 6 αρχικά μέλη της ΕΟΚ και 19,1% ορος το σύνολο της σημερινής ΕΟΚ) με αποτέλεσμα να αυξηθεί αρχικά σημαντικά η μερίδα συμμετοχής της ΕΟΚ στο σύνολο των ελληνικών εξαγωγών και να σταθεροποιηθεί τα τελευταία χρόνια στο 50% περίπου. Αυτό καθ' εαυτό το γεγονός της μεγάλης αύξησης των εξαγωγών προς τις χώρες της ΕΟΚ δεν αρκεί για να χαρακτηριστεί σαν ευνοϊκή η επίδραση της Συμφωνίας σύνδεσης. Αναμφίβολα όμως η σημασία της κοινότητας αγοράς για το σύνολο των ελληνικών εξαγωγών δεν είναι δυνατόν να αγνοηθεί προκειμένου να εκτιμηθεί το κόστος για την ελληνική οικονομία που θα είχε μια μεταβολή προς το χειρότερο των σχέσεων με την ΕΟΚ".⁴⁴ Αυτό νομίζω, ότι είχε φανεί και για τις σχέσεις μεταξύ των χωρών που αποτελούν την ΕΟΚ, και την αυξανόμενη σημασία της τελευταίας, για το εξαγωγικό τους εμπόριο. Επειδή δε ωρισμένοι λένε ότι με την άρση των δασμολογικών φραγμών θα αυξηθεί η διείσδυση των ξένων επιχειρήσεων και προϊόντων στην χώρα μας (λες και τον έλληνα εργαζόμενο τον ενδιαφέρει τελικά αν το μίξερ που θα παίρνει θα είναι φτιαγμένο είτε στην Ελλάδα που στο εργοστάσιο παραγωγής ο καπιταλιστής είναι Έλληνας είτε στο εξωτερικό, που ο καπιταλιστής είναι ξένος) τα αποσπάσματα από το άρθρο του Μητσού, νομίζω ότι είναι αρκούτσως διαφωτιστικά: "Εξετάζοντας ξεχωριστά τώρα τις εισαγωγές από τις χώρες της ΕΟΚ παρατηρούμε ότι αντίθετα από τις εξαγωγές και παρά τα όσα συχνά υποστηρίζονται η συνολική μερίδα που αυτές κατέχουν στις ελληνικές εξαγωγές δεν αυξήθηκε... πράγμα που σημαίνει ότι τουλάχιστον δεν αποδεικνύεται ότι η μείωση του δασμού έφερε βελτίωση της σχετικής θέσης της ΕΟΚ στην ελληνική αγορά... Με άλλα λόγια η ΕΟΚ αύξησε τη διείσδυση της περισσότερο σε άλλες χώρες παρά στην Ελλάδα που υπήρχε η Συμφωνία της σύνδεσης".⁴⁵ Ένα τρίτο ερώτημα τέλος, που θα πρέπει να τεθεί είναι για το μέλλον του ελληνικού καπιταλισμού ενταγμένου στην ΕΟΚ. Είναι γεγονός λοιπόν, ότι και εδώ για το ελληνικό κεφάλαιο θα ισχύσουν σε τελευταία ανάλυση (αν και για διαφορετικούς ως προς ένα βαθμό λόγους) ότι είδαμε να ισχύουν και για τα άλλα κεφάλαια που είναι ενταγμένα σ' αυτήν. Δηλαδή, αν ο ελληνικός καπιταλισμός δεν μπορέσει να εκσυγχρονιστεί (παρά τις προσπάθειες της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ, που είναι συνέχεια της εκσυγχρονιστικής πολιτικής που καθιέρωσε ο Καραμανλής μετά το 1974) έτσι ώστε να αντιμετωπίσει με επιτυχία τα προβλήματα του (που δεν είναι τόσο η υπερχρέωσή του, ή η μειωμένη πιθανώς ανταγωνιστικότητά του, αλλά η σχετικά ξεπερασμένη διάρθρωση της παραγωγικής διαδικασίας) τότε το μέλλον του, είτε μέσα στην ΕΟΚ, είτε έξω απ' αυτήν είναι δυσώπιο. Προσπάθειες γι' αυτό τον εκσυγχρονισμό γίνονται, ξεκινώντας απ' όλα απ' τις "κοινωνικοποιημένες" επιχειρήσεις όπου εισάγονται νέοι μέθοδοι παραγωγής και "συνεργασίας"⁴⁶ με τους εργαζομένους, νέοι τουλάχιστον για την ελληνική πραγματικότητα. Τα αποτελέσματά τους, βέβαια δεν μπορούμε να πούμε από τώρα ποια θα είναι, όπως δεν μπορούσαμε να πούμε και προηγουμένως τι θα συμβεί και στις άλλες χώρες της ΕΟΚ. Νομίζω ότι η εποχή που ζούμε, είναι μια μεταβατική περίοδος για τον καπιταλισμό, και τα αποτελέσματά της είναι πολύ δύσκολο να ειπωθούν από τώρα. Άλλωστε ας μη ξεχνάμε, ότι στην διαμόρφωση αυτών των αποτελεσμάτων, σημαντικό ρόλο θα παίξουν και οι εκμεταλλευόμενοι αυτού του πλανήτη, που νομίζω, ότι μετά από μία "ήρεμη" σχετικά για τον καπιταλισμό περίοδο, εμφανίζονται και πάλι στο προσκήνιο, έτοιμοι να αντισταθούν στα εκσυγχρονιστικά σχέδια του κεφαλαίου για μια επανασταθεροποίηση της αστικής αξουσίας. Το τι θα συμβεί τελικά είναι άγνωστο.

Όμως πιστεύω, ότι τώρα πια το σύστημα έχει γίνει τόσο απάνθρωπο και τόσο επικίνδυνο, που μόνο η συνισταμένη πάλη όλων όσων το υφίστανται μπορεί να το ανατρέψει, και να μην το αφήσει να διαιωνισθεί. Γιατί όπως είχε πει σωστά και ο Μαρξ, το καπιταλιστικό σύστημα μπορεί να ανατραπεί, δεν είναι όμως σίγουρο ότι κάτι τέτοιο θα γίνει, αν δεν παλαίψουμε εμείς. Ας ελπίσουμε και περισσότερο ας προσπαθήσουμε να γίνει κάτι τέτοιο και στην Ελλάδα.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ύστερα απ' όλα αυτά που-παρατέθηκαν πιο πάνω νομίζω, ότι φώτισαν λίγο, την γενικά σκοτεινή πλευρά της ΕΟΚ, τουλάχιστον όσον αφορά τις αναλύσεις αυτής που λέμε άκρα αριστερά. Όπως είπαμε και στον πρόλογο, δεν φιλοδοξήσαμε να καλύψουμε με μιας ένα τόσο μεγάλο θέμα, που οπωσδήποτε μπορεί να καλύψει μέχρι και 2 συνολικά τεύχη, ολόκληρα. Θέλαμε μόνο να κεντρίσουμε την προσοχή των αναγνωστών, πάνω σ' ένα τόσο σημαντικό θέμα που μέχρις στιγμής δεν έχει αντιμετωπισθεί και πολύ συστηματικά. Αν πετύχαμε σ' αυτήν μας την προσπάθεια μόνο οι αναγνώστες πάλι, μπορούν να το κρίνουν. Πάντως, προσπαθήσαμε να κάνουμε το καλύτερο δυνατό, μέσα από μια ελλιπή βιβλιογραφία, μονόπλευρα στο μεγαλύτερο μέρος της προσανατολισμένη. Πιστεύουμε να έχουμε την ευκαιρία να επανέλθουμε σ' αυτό το θέμα, με την ευκαιρία κιόλας της διεξαγωγής των εκλογών για την Ευρωβουλή, που θα γίνουν ταυτόχρονα σ' όλη την Ευρώπη στις αρχές του Ιούνη.

Γιώργος Θαλάσσης, Μάρτης 1984.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Harry Magdoff: Η εποχή του ιμπεριαλισμού, Εκδόσεις Μπουκουμάνη, 1977, σελ. 72-74.
2. Ernest Mandel: Η ΕΟΚ και ο ανταγωνισμός Ευρώπης-Αμερικής, Εκδόσεις Νέα Σύνορα, 1976, σελ. 14.
3. Δες Κορήλιου Καστοριάδη: Η πείρα του εργατικού κινήματος, Βέργος, 1977, και συγκεκριμένα τα άρθρα για τις απεργίες των Άγγλων λιμενεργατών, των Γάλλων μεταλλωρύχων της Νάντης, κλπ., σελ. 221 έως σελ. 276.
4. Ραιμόν Καρτιέ: Μεταπολεμική Παγκόσμιος Ιστορία, εκδόσεις Βίπερ, 1970.
5. Δες σημείωση 1.
6. Δες σημείωση 2, σελ. 18, σχετικούς πίνακες.
7. Γ. Μηλιός: Μαρξισμός ή πολιτική οικονομία του μονοπωλίου; περιοδικό ΘΕΣΕΙΣ, Νο 2, σελ. 27, 1983.
8. Βλέπε Διεθνής Οικονομική - Η θεωρία των τελωνειακών ενώσεων του Bo Södersten, Εκδόσεις Σύγχρονα Θέματα, σελ. 484.
9. Βλέπε ανωτέρω σελ. 485.
10. Βλέπε περιοδικό ΘΕΣΕΙΣ Νο 5, Οκτώβρης-Δεκέμβρης 1983, και ειδικά τα άρθρα του Γ. Δ. Μηλιού και του Κ. Busch.
11. Βλέπε ανωτέρω σελ. 49.
12. Βλέπε ανωτέρω σελ. 51.
13. Βλέπε ανωτέρω σελ. 96-97.
14. Άρθρο του Αλεξάντερ Φουρ στο βιβλίο: "Η κρίση του ιμπεριαλισμού", Εκδόσεις Καστανιώτη, 1976, απ' όπου είναι παρμένος και ο πίνακας 3.
15. Για τις ΕΠΑ, η κοινωνική ειρήνη, μπορούμε να πούμε ότι αρχίζει με το Νιού Ντηλ του Ρούσβελτ, αν και οι Αμερικάνοι εργαζόμενοι έκαναν αρκετές "άγριες" απεργίες, ειδικά τα πρώτα μεταπολεμικά χρόνια, που την ευμάρεια λόγω του πολέμου, διαδέχθηκε η ύφεση. Γενικά, άλλωστε για τις απεργίες και τους αγώνες των εργαζομένων στις ΕΠΑ δύσκολα έχουμε πληροφορίες.
16. P. Samuelson: Economics, Εκδόσεις Παπαζήση, 1975, σελ. 451.
17. Για περισσότερες πληροφορίες, δες Εκδόσεις Κομμούνια, 1982 και 1983.
18. Harry Braverman: Η υποβάθμιση της εργασίας στον 20ό αιώνα, Μηνισία Επιθεώρηση, τεύχος 13, Σεπτέμβρης 1982.
19. Δες σχετικό άρθρο του Γ. Δηλιού στο περιοδικό ΘΕΣΕΙΣ Νο 4, καθώς και Μηνισία Επιθεώρηση με άρθρα σχετικά με την κρίση του αμερικάνικου καπιταλισμού των P. Sweezy και H. Magdoff, τεύχη 12-13, 1982.
20. Δες πίνακα 4 παρμένο από το βιβλίο του E. Mandel: Η τελευταία οικονομική κρίση, Εκδόσεις Οδυσσέας, 1980, σελ. 17, ο πίνακας 5 παρμένος από το ίδιο βιβλίο σελ. 18 και ο πίνακας 6, από το ίδιο βιβλίο, σελ. 20.
21. Όπου και ανωτέρω σελ. 255.
22. Δες σημείωση 2 σελ. 55.
23. Όπου και ανωτέρω σελ. 76.
24. Άρθρο του Walter Hallstein για την ΕΟΚ στην Συγκριτική Εγκυκλοπαίδεια, τόμος 4, Εκδόσεις Κοραΐς, 1977.
25. Ας πούμε, μια τέτοια λαθμενία άποψη, υποστηρίζει και ο Mandel σε κάποια σημεία του βιβλίου του για την ΕΟΚ.
26. Άρθρο του Κ. Καστοριάδη στο Socialisme ou Barbarie, Νο 34, Μαρτίου 1963, αναδημοσιευμένο στα Κείμενα 4, Αθήνα 1980.
27. Κ. Busch: Η συζήτηση στην παγκόσμια αγορά στην Ο.Δ. Γερμανίας, περιοδικό ΘΕΣΕΙΣ Νο 5, 1983.
28. Η Ελλάδα οπωσδήποτε έχει λιγότερες διασυνδέσεις, που πάντως δεν παύουν να είναι σημαντικές.
29. Δες σημείωση 4, ο πίνακας 8, σελ. 150.
30. Αυτή η άποψη όμως τελευταία φαίνεται να περνάει και σε χώρους έξω της παραδοσιακής αριστεράς, όπως έδειξε στο άρθρο μου, στην Αρένα Νο 2, για το ελληνικό κράτος σαν κεφάλαιο.
31. Δες το άρθρο του Γ.Δ. Μηλιού: Ελληνική κοινωνία: ο μύθος της υπανάπτυξης, δημοσιευμένο στο περιοδικό Αγώνες για την κομμουνιστική ανανέωση, Νο 7, Οκτώβρης 1979, από όπου είναι παρμένο το απόσπασμα αυτό, περιγράφοντας περιληπτικά τις απόψεις του Μουζέλη.
32. Άρθρο του Γ. Παπαντωνίου στο περιοδικό Αντί, Νο 14, 8 Μαρτίου 1975.
33. Άρθρο του Γ.Α. Μαγκάκη στο Βήμα, 3 Αυγούστου 1975.
34. Ο Γιάννης Μαρίνος είναι νομίζω ο αντιπροσωπευτικότερος εκφραστής της ιδέας του εκσυγχρονισμού του ελληνικού καπιταλισμού, βάσει ενός προτύπου που πλησιάζει κατά πολύ το welfare state την εποχή της ακμής του.

Ο ΠΕΡΙΠΛΑΝΩΜΕΝΟΣ ΔΗΜΙΟΣ

ΤΟΥ
ΖΑΦΕΙΡΗ
ΙΩΣΗΦΙΔΗ

Κι'άξαφνα όλα άλλαξαν...

Εκεί όπου οι δραστηριότητες είχαν αναγκη από σκοινι και σαπουνι,αρά κι'απο δημοσιο συνεργό-εντεταλμένο-,και τα εγκλήματα της πολιτείας επερναν χαρακτήρα λαϊκής γιορτής,οι συγχρόνες μεθοδοι καταπίεσης χρησιμοποιουν προληπτικές διαδικασίες παταξης της εγκληματικότητας της φοροδιαφυγής της άρνησης της φυγής της αποδράσης.Κι'αν,αν υπήρχαν καιροί όπου το δικαιο κατοικούσε το κεφαλι των ανθρώπων κι'η αποδοχή δικαιοσύνης τα χέρια τους,σημερα όλα αυτά έχουν εγκατασταθεί στους Οίκους Δικαιοσύνης,αυτής που πλανιεται γλυφοντας τις μοναμένες λευκές δυτικογερμανικές αιθούσες απομονώσης.Κι'απ'το κομμένο ακρο του Αραβα ή του Εβραίου εγκλήματα ως τους πλαστικούς σωληνες υποχρεωτικής διατροφής για την καταπολεμηση των απεργών πεινας των καιρών μας, η αποσταση δε μετριεται σε χρονια.Ουτε σε σχέσεις πολιτιστικών επιπεδών ή αυστηρές δαγκωμάτιες συνειδήσης.Κι'η αποσταση αναμεσα στον πλανώδιο δικαστη ποτη λεχρίτη γεροκατακλυσμο και τον καλοδρεμενο σοβαρο πολυδιαστατο προεδρο των συγχρόνων Μοναδών Δικαιοσύνης δεν ισοδυναμει ουτε με τη διαφορά μεταξυ του Κρομανιον και του τωρινου τυπου ανθρωπου,ουτε καλυπτεται με την ταχυτητα ερευνας και προόδου.Ουτε με τον πληρη εξανθρωπισμο των μεσών τιμωρίας.Ουτε ακομα με την ηλεκτρονική αυθαιρετη εκλογη κριτηριων ανθρωπινότητας.

Το σκοινι με ή χωρίς σαπουνι,ο μπαλτας με ή χωρίς κουτσουρο,η λαιμητομος ή το εκτελεστικό αποσπασμα,οι θαλαμοι αερίων τα ισοβια δεσμο ο γυφός οι αιθούσες απομονώσης κι'ο μονιμος διαχωρισμος των εριφιών απο τα προβατα με καθε δυνατο μεσο,δεν είναι παρα οροι απολυτως αυξουσας γεωμετρικής προόδου της οποιας ο λογος ισουται παντα με το πηλικο οινωδηποτε διαδοχικών-της ορών...Κι'αν εξ'ορισμου, υποστηριξει κανεις πως η ανθρωπινη ηθική δεν είναι παρα μια γεωμετρική προοδος,τοτε ο λογος-της δεν μπορεί να είναι παρα μια σταθερα κατ' επιλογην και στην εδω περιπτωση,ο Νομος.

Στο δρομο τον παρατηρούσαν σιωπηλα.Αυτος τους εδειχνε τη γλωσσα-του.Και δεν ήταν μεθοδευση εκλεπτισμένη με το καιρο ουτε αυτοματη αντιδραση ή αντιρρηση.Δεν ήτανε τροπος επαφής με τους τριγυρω ουτε αποπειρα εξισορροπήσης ή ερευνα προσωπική.

Ήτανε κατι μεταξυ τροπου ζωής και καθημερινής αναγκής.Ενα αορατο χαλίναρι που συγκρατούσε κολλημένα μεταξυ τους τα συνθήματα της πεινας και τα αιτια της αποδράσης.Τη χαρά και ταυτοχρονα την φρίκη.Τη ζωή και το θανατο...Κι'ήτανε η ζωή-του μοιρασμένη στα τρια-στη μοναξια,στην περιπλάνηση και στο θανατο-,κι'οι αγαπιες-του χωρισμένες στα δυο-στις πουτανες και στα οραματα-κι'η δουλειά-του κατ'εξαιρεσιν, ατεμαχιστη.Κι'η νομιμη δουλειά-του ήταν μονιμα ο θανατος...ή καλυτερα ο κατ'απαγγελίαν θανατος.

...Κι'αναμεσα στην πορεία των λαβαρών και το θεαμα
Χινεται μελι Ζαχαρωμενο.Ο κοσμος.
Κι'είναι η υποσχηση διασκεδάσης κι'η γεωμετρία
κεντρομολοι Ζωνες ερωτογενεις.Ο μπερντες.
Κι'η εκβολή των δρομών και του καθημερινου εισιτηριου
φρεαρ Πηγαδι αρτεσιανο σ'ερημο...Η πλατειά
Αναμεσα στη βοή του κοσμου και τα στολισμένα χαμογελα
Κρεμονται θεωρεία αιματος.Το αμπαζουρ της Ιστορίας.
Μονο ο θανατος κι'ο τρομος κρατησαν το στυλ τους
εσαι Εργαλεία αξίωσης...Και να
Ο περιπλανώμενος Δημιος..."

...Το πλήθος καταντήσε προσωποποίηση της φροντισμένης Ιστορίας του.Σκιστηκε ξανά και ξανά όπως κομματιαζονται οι εντυπώσεις στη θεα εμβρύων καρφωμένων στις λογχές των κονκισταδωρών.Όπως καταργούνται τα γραφτα κατω απο το βαρος και την απειλή ανεξιτηλής μελανής που ακινητοποιει τις σκεψεις και τις σχέσεις.Οτι τρυπήσε τα ρασα των καλογερών του Λούολα τρυπήσε στις ρυτίδες του κοσμου.Κι'οτι δραπετεψε απ'τα αινιγματικά χαμογελα του Τορκεμαδα ξεμεινε στα νυχια τους...Τα ρουχα τους επιτηδευονται κρυβοντας το γεγονός οτι μιλουν την ίδια γλωσσα.Τα ματια-τους τα ονειρα-τους η διασκεδάση και τα βιτσια-τους οι ελπίδες οι αποψεις τα παιχνιδια-τους σ'αντιθεση κρυβονται διακριτικά πίσω απο την καθημερινότητα της περιχαρώμενης κοινωνικότητας.Φτιανουν αρωματα που προδιδουν τη μυρουδία του σωματος,φαγητα προκατασκειυασμένων γευσεων που υπογραμιζουν τροπους υπαρξηςκαι...Κυττανε για να βλεπουν.Βλεπουν για να ζουν.Ζουν για ν'απολαμβάνουν...Το θεαμα ήταν παντα ο σμφαλιος λωρος που εναντε το πλήθος με το θανατο εμμεσα κι'ανωδυνα.Κι'ο βλωμος το υποκαταστατο της αγαπής-του για τη ρουτινα.Η σιγουρια αποτελεσμα της αμφιβολής αμιλλας.Κι'η εκσταση η πλατφορμα της θυσίας...Το πλήθος σκιστηκε στα δυο.Για να περασει ο δημιος.

Κι'οι φοροι,γραβατωμενοι ελεγκτες της μιζερίας,είναι το κατ'εξοχήν εξάρτημα της υπαρξης.Κι'οσο η ζωή είναι πεπερασμένη απο φυσή,τοσο η τιμωρία μοιάζει απεραντη.Οσο ο φοβος υποσκαπτει τις εκρηξεις,τοσο κι'οι επαναστασεις γυμναζονται στην χρήση του βουρδουλα.Ο κοσμος,θα δει αυριο τη θανατωση-του σε μικρογραφία καπου στο μαξιλαρι-του ή καλυτερα,θα πληρωσει τον τακτικό-του φορο

35. Όλα τα αποσπάσματα που θα παρατεθούν, περιλαμβάνονται στο άρθρο του Γ. Μαρίνου στον Οικονομικό Ταχυδρόμο σχετικά με την ένταξη στην ΕΟΚ της 10ης και 24ης Ιουλίου 1975.

36. Η συνέντευξη αυτή δημοσιεύθηκε στον Οικονομικό Ταχυδρόμο της 24ης Μαρτίου 1983, στο αφιέρωμα του τελευταίου για τα 200 χρόνια από την βιομηχανική επανάσταση.

37. Νομίζω ότι πρέπει να αναφερθεί ότι για μας, η έννοια ελληνική οικονομία στερείται περιεχομένου, και το μόνο που πρέπει να λέμε είναι ελληνικό κεφάλαιο και τα συμφέροντά του. Όπου υπάρχει στο κείμενο η παραπάνω έννοια, και δεν ανήκει σε αποσπάσματα από ξένα κείμενα, κάτω απ' αυτή την θεώρηση πρέπει να διαβάζεται.

38. Το προηγούμενο άρθρο μου στην Αρένα Νο 2 δείχνει μερικά πράγματα απ' τα πιστεύω μου για τον ελληνικό καπιταλισμό.

39. Γ. Μηλιού: Ο ιμπεριαλισμός και οι θεωρίες μητρόπολης-περιφέρειας, ΘΕΣΕΙΣ Νο 5, 1983.

40. Πέρα από τις κλασσικές αναλύσεις του Μαρξ για το θέμα αυτό, νομίζω ότι πολύ ενδιαφέρον έχουν και είναι πιο κοντά στην σημερινή πραγματικότητα οι αναλύσεις του Κ. Καστοριάδη και της ομάδας

Σοσιαλισμός ή Βαρβαρότητα, όπως επίσης του Α. Negri και των Ιταλών εργασιτών.

41. Πάντως το θέμα της διείσδυσης στον ελληνικό χώρο των αμερικάνικων εταιριών και ο ανταγωνισμός του με τις ευρωπαϊκές όπως και οι συνέπειες αυτού του ανταγωνισμού είναι θέμα προς συζήτηση.

42. Δες σημείωση 36.

43. Ο Μητσός, όπως και ο Γιαννίτσας, ο Παπαγιαννάκης και μερικοί άλλοι είναι οι τύποι που χρησιμοποιούν πολύ τον Μαρξ και γενικώτερα της απόψεις της αριστεράς στις έρευνές τους, και παρ' ότι οι πολιτικές τους προτάσεις πολύ απέχουν από το να χαρακτηριστούν αριστερές, εντούτοις ωρισμένα συμπεράσματά τους, αξίζουν ιδιαίτερης προσοχής.

44. Α. Μητσού, Ελληνική βιομηχανία και ΕΟΚ, μια προσπάθεια απομυθοποίησης, Σύγχρονα Θέματα, Νο 11, Ιούλιος 1981.

45. Όπου και ανωτέρω.

46. Πάνω σ' αυτό το θέμα, είχε γίνει στις 11 Φλεβάρη στην ΑΣΟΕΕ ενδιαφέρουσα συζήτηση με ανεξάρτητους συνδικαλιστές της κοινωνικοποιημένης ΠΥΡΚΑΛ.

υπαρξης μπρουμπα γλεντώντας, γελώντας
καταγγελώντας. Εκστασιαζόμενος από την
απαστραπτουσα λαμψη του πελεκυ, την
ουδετεροτητα της γιγαντιαιας λεπιδας της
λαιμητομου ή την μεταλλικη μουσικοτητα των
υπερβομβων εν εκρηξει που συνοδεuous κιολας
την μελλοντικη-του συμβαση. Κι' είναι
ν' αναρωτιεται κανεις... Απο ποιον τελος
παντων, παιρνει αυτος ο κοσμος το δικαιοωμα
του ζειν και του θνησκειν, μιας και ποτε δε
μοιαζει να το απαιτησε δυναμικα απο τον ιδιο
-του τον εαυτο.

"Πάτρηα εις το χωμα τουτο ολως δικαιοως,
ειπεν
Των προγονων των τεκτονων των γειτονων
Κι' ητο η γη αυτη η καλυτερη
στηριγμενη εις την κολιν του σπαδιου
ως λαβαρον ενδεικτικον της δοξης μας...

...της δοξης μας
Εξησα επι του χωματος, ειπεν
Και αποθανεν πανηγυρικως
-τρεμων ολιγον ως είναι φυσικον-,
ως ανθρωπος ολοκληρωμενος

Εχων την θαλασσαν ζησει εις τα θερη
Και την αποποιησιν εις τους χειμwnας
Αι δε ανοιξεις ως και τα φθινοπωρα
-εποχαι μεταβατικαι συμφωνως προς την
αντιληψιν του-
Δεν ησαν παρα αποθηκαι αισθησεων
προβληματικων
Και προΐδεασεις ουρανων ολιγοτερον
σημαντικων
Μιας και η ιδιαζουσα αναγκη
αυτοπροστασιας
Συνδεδεμενη στενωσ μετα της επιθυμιας του
επιβαλεσθαι,

Μη επιτρεπουσα ελαστικοτητας λαθη και
επεμβασεις
Προσεδεσε αυτον εις την γην ως αρχοντα
φυλακαν αυτης
Εφευρετικον

Και οχι ως δουλον αυτης ταπεινον
Αρχοντα οστις συνεραψεν την ηθικην εις
την αναγκην της διαβιωσως
Και την οξυτητα της σπαθης εις την
καθ' εξινβουλμιαν...

...Και αυτου ο Υιος-μηλον υπο της μηλεας-
Ητο και ο δευτερος κατα σειραν
περιπλανωμενος δημιος

Εχων ζησει τα θερη εις το θειον
Και τους χειμwnας δια της σοφιας
Αι δε ανοιξεις και τα φθινοπωρα
-εποχαι μεταβατικαι κατα τα προτυπα-,
Δεν ησαν παρα παραναταθηκαι εφευρεσεων
προβληματικων

Και προΐδεασεις κακων σημαδιακων
Μιας και η ιδιαζουσα τασις αυτοπροβολης
Συνδεδεμενη στενωσ μετα του κνουτου της
εξουσιας,

Μη επιτρεπουσα λεπτοτητας παιδη και
συμβασεις

Προσεφερε αυτον εις την γην ως βασιλεα
τιμωρον
Παντοδυναμον

Και οχι ως στοιχειον αυτης τυπικον
Βασιλεα οστις συνεραψεν τους νομους εις
την τυπικην ηθικην

Και το δικαιοωμα αφαιρεσως της ζωης
τριτων εις την κατα τα προτυπα
κυριαρχιαν...

...Και αυτου ο Υιος-ως μηλον υπο την
μηλεαν-,

Ητο και ο τριτος κατα σειραν
περιπλανωμενος δημιος

Τιτλω και πραξει

Εχων ζησει το θειον εις...

Και ξαφνικα ολα τακτοποιηθηκαν...

Οι καιροι οπου τα κεφαλια επεφταν ρυθμικα στο
πανερι μοιαζουν μακρινοι. Μυθικοι. Κι' ο πελεκυς
αγνωστος ή καλυτερα, εκλεπτισμενα
παραγκωνισμενος απο τις υπερσυγχρονες
διαδικασιες θανατωσης. Η εσχατη των ποιων με
τις ευλογιες της δικαιοσυνης ή καλυτερα το

Σχέδιο Ζαφειροπουλου

δικαιοωμα αφαιρεσης της πρακτικης ελευθεριας ή
της ζωης τριτων μεσα απο το πλεγμα της
αφελιμιστικης διαδικασιας αποδοσης του δικαιοου
μοιαζει αντιθετα, τοσο απλα δεμενη με την
καθημερινοτητα, που είναι ν' απορεις βλεποντας
τον κατα διαταγην θανατο τοσο αποψιλωμενο απο
ευαισθησιες και τα θυματα τοσο νερωμενα με
αυτοματοποιημενες συχωριες.

Κι' είναι η δικαιοσυνη σπιτωμενη απο την
πολιτεια, τοσο οσο κι' η γυναικα εντεχνα
απομακρυσμενη απο τον κατ' εξοχη σκελετο των
θεματων δικαιοου που την αφορουν.

Ο περιπλανωμενος δημιος συνεχιζει να παραμενει
το κλασσικο σημα κατατεθεν της
δικαιολογημενης τιμωριας ή καλυτερα το φαρμακο
εναντια στην φυσικη αδιαφορια του πληθους. Ενα
ολογκαν τακτοποιημενο στις συνειδησεις, μεσο
αυτοδιαφημισης μιας κοινωνιας με θεϊκες
καταβολες κι' ιερα προτυπα. Κι' οταν αναβουν τα
φωτα, δεν εχεις ματια παρα για το ντεκορ, τις
διαφημισεις που ευκολυνουν την πνευματικη
στυση, την παρελαση κωδικοποιημενων αναγκων
μικροευχαριστησεων μικροσραματων. Σαν
ξανασβυνουν τα φωτα, είναι οι αισθησεις
χαλαρωμενες, κατακρεουργημενες, οι αποστασεις
γυρω-σου αποποιημενες, ανυπαρκτες κι' ο μυλος
του μυαλου-σου στην αναπαυση.

Στους καιρους-μας, τα μυαλα πεφτουνε στο
πανερι ρυθμικα, καλυμμενα απο μια ανωνυμη
συγκαταβαση ιως καμμια φορα κι' ενα ειδος
ενοχης συστηματοποιημενης ενδομυχα κι' ευκολα
απομακρυνομενης. Κι' είναι ο θανατος κατα
παραγγελιαν μακρινος ή καλυτερα εντεχνα
κουλουριασμενος μεσ' την βιομηχανοποιηση του
τρομου. Είναι οι φυλακες φυσικη συνεπεια των ανω
αικων της πολιτειας... τα νυχια-της. Κι' είναι η
υπεραστυνομευση φυσικη λειτουργια του στομαχιου
μιας τετοιας μηχανης... Τ' αντερα-της. Και συ...
εξ' ορισμου περ' απ' τους καταραμενους τους
απελπισμενους τους αγριους τους ατιδασους τους
αποτραυματιους τους πειραματιζομενους την αταξια
τους μετοιικους και κατ' ουσιαν ξενους, φυσικη
καταληξη του διεγερμενου υπογαστριου της
στανης: Ο περιπλανωμενος τωρα δημιος.

ΑΝΑΡΧΙΣΜΟΣ Η ΒΑΡΒΑΡΟΤΗΤΑ

"Την Κυριακή ο λευκός αντρας πηγαίνει στην εκκλησία να προσευχηθεί και τη Δευτέρα πηγαίνει να δουλέψει και κατασκευάζει σφαίρες με τα ίδια χέρια με τα οποία προσευχήθηκε την Κυριακή", είπε η γερωντισσα της φυλής "Λακοτα" (στο "Λευκός άνθρωπος θα εξαφανιστεί" του Σταν Σταϊνερ, JACA BOOK, σελ. 193) ανάμεσα στα δακρύα, εκφράζοντας την απογοήτευση για την φυλή με τα κουφα αφτιά, ικανά ήδη να ξεκουφαινονται μόνο από το σφυρίγμα της σφαίρας. Εκφράζε μια πραγματικότητα που φαίνεται ότι προορίζεται να ανακλαστεί στον καθημέρινο του χρόνου, να μετρήσει το μακιαβελλικό σχήμα των ιστορικών φάσεων, εξουσιασμένων από τον πριγκίπα, διαρκές σύμβολο μιας φθαρμένης εξουσίας που δεν γίνεται κατορθωτό να δώσει.

Η γερωντισσα της φυλής "Λακοτα" είχε δικίο τότε και συνεχίζει να έχει δικίο και σήμερα, σ' απόσταση δεκαετιών. Ο λευκός άνθρωπος, η κυρίαρχη φυλή, μέσα στη σαδομαζοχιστική του παραφορά, με παντοτε ολοένα και μεγαλύτερη αγωνία, συνεχίζει να τελειοποιεί τις τεχνολογικές του κατασκευές για να τελειοποιήσει την καταστροφική του ικανότητα. Και προεκτείνει την υπαρξη του σ' ένα διαρκές αγχος θανάτου καθαρίζοντας την συνειδησή του δια μέσου θρησκευτικών τελετών που θα έπρεπε να εγγυώνται τις μακαβρίες αποφάσεις του με μια κενή επιστήμη του αποκρυφού. Ετσι, οι αρχηγοί των κρατών απ' όλες τις μεριές σιγουρεύουν την ειρήνη, αλλά παντοτε για κρατικούς λόγους ετοιμάζουν και κανούν τον πόλεμο. Η απάτη τους συνεχίζει με δραματικό τρόπο να βρiscει συναινεση, ικανοποιητική ώστε να καταστεί επιχείρημα το σχέδιο τους, εν μέσω μαζών αποσυντεθειμένων κι αποβλακωμένων. Απ' την άλλη φαίνεται να γεννιέται μια αντιπολιτευση προορισμένη εαν παρει σάρκα και οστα να δημιουργήσει πολλές δυσχερείες. Αλλά για την ώρα παραμένει αποψη και μόνο και βρiscεται κάτω από ελεγχό.

Οι κουβεντες της ερυθροδερμής γερωντισσας ξαναπροτείνει μια από τις βασικές θεσεις της αναρχικής αντιμιλιταριστικής τοποθέτησης. Η κατασκευή των οπλών εξυπηρετεί μόνο στην χρήση τους. Η χρησιμότητά τους συμβάλει στην διεξαγωγή του πολέμου. Και για να γίνει ο πόλεμος απαραίτητοι είναι οι στρατοί. Μεχρις οτου θα υπάρχουν οι στρατοί η προοπτική που θα έχουμε μπροστά μας θα είναι ο πόλεμος. Γιαυτό η παλη-μας, η προταση-μας, περισσότερο από το να έχει την κατευθυνση για μια ειρήνη "γενικά", κινείται εναντίον του μιλιταρισμού, αιτία και υποστηριξη της λογικής του πολέμου. Η ειρήνη λοιπόν είναι μια συνέπεια κι όχι ένα σημείο εκκίνησης ή αφίξης. Αλλά ας τα ξεκαθαρίσουμε.

Σήμερα ο κόσμος ζει μια λογική πολέμου. Η παγκοσμια πολιτική βασίζεται στις διακρατικές σχέσεις. Τα κράτη συσχετίζονται με βάση την δύναμη δια μέσου των μηχανισμών επιβολής, υποτέλειας, ηγεμονίας και συγκρούσης. Μεταξύ αντιμαχόμενων δυνάμεων αναζητείται σχεδόν μηχανικά

μία ισορροπία, που επιβαλεται από την συγκρούση, τον φόβο που αυτή δημιουργεί και την υπεροχή της. Σχεδόν ποτε οι σχέσεις μεταξύ των κρατών δεν είναι σταθερές, επειδή κάθε κράτος για εσωτερικούς λόγους προσπαθεί να προκαλεί, όταν αισθάνεται ισχυρό, και να μην το προκαλούν όταν δεν αισθάνεται ικανοποιητικά ισχυρό για να προκαλέσει. Ετσι, τα κράτη ζουν σε μια διαρκή προδιαθεση για πολεμική συγκρούση και βασίζονται διαρκώς στη λειτουργία αυτής της πιθανότητας.

Θα μπορούσε κανείς να υποστηρίξει, ότι η ειρήνη τοποθετημένη στη λογική των διακρατικών σχέσεων είναι η συντόμη διακοπή ενός ενεργητικού πολέμου. Το ενεργειακό στοιχείο σ' αυτήν την περίπτωση είναι ο πόλεμος, γιατί λειτουργεί με βάση τα αίτια που είναι οργανωμένο το κράτος και όχι προς ωφέλος της ειρήνης. Η "δυναμική πολιτική" μπορεί να παρασταθεί κάπως έτσι: πόλεμος, σαν τρόπος για να αντιμετωπίζουν και να "λύνουν" τις συγκρούσεις, απουσία από ενεργητικόπολέμο σαν περιόδος προετοιμασίας ενεργητικού πολέμου.

Και η ειρήνη; Η ειρήνη είναι μια λέξη στον κόσμο χωρίς περιεχόμενο. Δεν υπάρχει, όπως είδαμε παραπάνω, παρά μόνο σαν απουσία συγκρούσης με όπλα. Σήμερα δεν πρέπει να μιλάμε τόσο για ειρήνη όσο για απουσία πολέμου, για προετοιμασία πολέμου. Δεν είναι δυνατόν να πετύχουμε την πραγματική ειρήνη, αν διαχωρίζουμε την λογική από το αποτέλεσμα -θα ελέγα απ' το ίδιο το "αξιωμα"- του κράτους.

Αλλά σε μας δεν φτάνει αυτή η ειρήνη. Γιατί περισσότερο από την απουσία του πολέμου, θέλουμε και τη μη προετοιμασία του πολέμου. Η ειρήνη σήμερα είναι ανικανή να μας προφυλάξει από τον πόλεμο. Ο βασικός σκοπός των αναρχικών είναι να αποφυγούν τον πόλεμο. Ετσι, δεν λέμε τόσο ότι είμαστε "υπέρ της ειρήνης", αλλά "κατά του πολέμου" και κατευθυνουμε τις ενεργειές μας & τους αγώνες μας για να καταπολέμησης τα στηρίγματα που επιτρέπουν την διαιώνιση της πολεμικής δομής.

μετά τη Χιροσίμα και το Ναγκασάκι

Το κράτος είναι ένα γραφειοκρατικό κατασκευασμα των εξουσιαστικών θεσμών. Όπως κάθε τέτοιος θεσμός, διασφαλίζει την κυριαρχία δια μέσου της δύναμης και επιβαλεται διαμέσου της βίας. Δεν επιτρέπει την διαφοροποίηση απ' αυτό, εαν δεν καταφέρει να το ελέγξει, γι αυτό κι ολας αποδέχεται την αντιπολιτευση μόνο εαν αυτή δεν το αμφισβητεί.

Ο στρατός είναι ο θεσμός εκείνος, πάνω στον οποίο βασίζεται η εξουσιαστική ικανότητα του κράτους

που μαζί με τις αστυνομίες, τα δικαστήρια, τις φυλακές, εξασφαλίζει την υπαρξη της καθεστηκυίας τάξης και την καταστολή κάθε μορφής εξέγερσης ή αποδοκιμασίας. Η επιβίωση του βασίζεται στην καταστολή, γιατί μ' άλλο τρόπο δεν θα μπορούσε να επιβληθεί.

Μια συνέπεια της υπαρξης του στρατού, είναι η συνεχής αναζήτηση καταστροφικών μέσων, παντοτε πιο απανθρωπων και ισχυρών. Η τελειοποίηση και η κατασκευή οπλών διαρκώς πιο ισχυρών, είναι μια αναμφισβήτητη ανάγκη για κάθε στρατόπου θα ήθελε να κατεχει αξία αυτό το όνομα. Στις μέρες μας, ο μιλιταριστικός τομέας είναι ο πιο προοδευμένος στον κόσμο της τεχνολογίας. Μια τεραστία ποσότητα κεφαλαίων επενδύεται καθημέρινα στην αποκαλούμενη τεχνολογική έρευνα και στη κατασκευή οπλών. Η ικανότητα να σκορπούν τον θάνατο με την βοήθεια της αποτελεσματικότητας των πολεμικών-τους μηχανισμών, είναι χωρίς άλλο ένας βασικός όρος για την ιεραρχική κατάταξη των κρατών.

Ο στρατός διατηρεί έτσι την μοναδική ουσιαστική του λειτουργία: την ικανότητα να σκορπά τον θάνατο, να εκμηδενίζει. Είναι ένας τρομοκρατικός μηχανισμός, που σαν στοχο-του έχει να εκβιάζει και να εκφοβίζει οποιονδήποτε θα τόλμιζε να εκφράσει την διαφωνία του με τις επιλογές των δυνάμεων της εξουσίας.

Κράτος και μιλιταρισμός δεν μπορεί να νοηθεί και να οργανωθεί το ένα χωρίς την υπαρξη του άλλου.

Και το ένα και το άλλο βασίζονται πάνω στην αναγκαιότητα του πολέμου, ειδωμένη τόσο με την έννοια του ενεργητικού, όσο και με την έννοια των διαρκών προετοιμασιών γι αυτόν στις αποκαλούμενες εποχές ειρήνης. Ο στρατός και το κράτος δεν μπορούν να ειδωθούν ανεξαρτήτως από την πραγματικότητα του πολέμου. Τα διεθνή γεγονότα επιβεβαιώνουν ότι αυτό που λέμε είναι αληθινό.

Σήμερα το πρόβλημα του πολέμου έχει κάνει ένα άλμα σε ποιότητα προς το αρνητικό. Δεν τίθεται πια σαν απλή στιγμή θανάτου και καταστροφής σε περίοδο πολέμου. Τώρα μιλάνε για ολικό αφανισμό. Από την στιγμή που βομβαρδίστηκαν η Χιροσίμα και το Ναγκασάκι με ατομικά όπλα, ο κόσμος πήκε σε μια νέα πολεμική φάση, εκείνη της ολικής καταστροφής της γης. Και οι βομβες σημερα στα χέρια των κρατών που κυριαρχούν στο παγκόσμιο στερέωμα, είναι χιλιάδες φορές πιο δυνατές από τις ατομικές βομβες του τότε. Η "έν δυνάμει" καταστροφική δυνατότητα στον κόσμο, μόνο στα ατομικά όπλα, είναι σε βαθμό τέτοιο που μπορεί να καταστρέψει δεκάδες φορές ολοκληρό τον πλανήτη. Το πρόβλημα λοιπόν που τίθεται, είναι εκείνο της ολικής καταστροφής.

Μιλταρισμος Λογικη Θανατου

Οι πολιτικες ισορροπιες που επι-
τρεπουν στις δυο υπερδυναμεις, ΗΠΑ
και ΕΣΣΔ, να μην συγκρουσονται ειν-
αι πολυ ασταθης και προσκαιρες. Ο-
λο και πιο συχνα κρουεται ο κωδω-
νας του κινδυνου, που θετουν σε συ-
ζητηση την σταθεροτητα αυτων των
ισορροπιων. Η ιδια η λογικη που στ-
ηριζονται, ειναι βασισμενη περισσο-
τερο πανω στη συγκρουση παρα στη
συμφωνια.

Οι υπερδυναμεις χωριζουν περιο-
χες επιρροης, ζωνες σημαντικης
στρατηγικης σημασις και προσπα-
θουν να ελεγχουν περιοχες που εξ-
ασφαλίζουν την παγκοσμια ηγεμονια.
Αυτη η κατασταση δεν ειναι καθο-
λου σταθερη και τεινει να τροπο-
ποιειται συνεχως, δημιουργωντας
συνεχεις κινδυνους ολομετωπης συγ-
κρουσης των δυο υπερδυναμεων. Γι-
αυτο το λογο, σε παρα πολλα μερη
του κοσμου διατηρουνται διαφορες
εστιες πολεμου, στις οποιες οι δυο
υπερδυναμεις αναμετριουνται και
προσπαθουν να επεκτεινουν τις δι-
κες-τους περιοχες επιρροης.

Η παγκοσμια πολιτικη ειναι τωρα
κυριαρχουμενη απο την λογικη των
κρατων. Στηριζεται πανω σε μια ε-
πινοηση στρατιωτικης αντιπαραθε-
σης-συγκρουσης. Ο μιλιταρισμος απε-
την ιδια την φυση-του σημαινει λε-
γικη του θανατου. Ο κοσμος, στηρι-
ζομενος στην εξουσια των κρατων
βαδιζει λοιπον στην καταστροφη; Κο-
νεις δεν ειναι σε θεση να εκφρα-
σει πιστευτες προφητειες. Σιγουρα
η ολοκληρωτικη καταστροφη ειναι
μια πιθανοτητα απ' τις πιο πιθα-
νες, εαν συνεχισει να διαιωνιζεται
η λογικη του κρατους. Ετσι λοιπον,
αν συμβει μια παγκοσμια κατα-
στροφη, οπως προϋποθετει η μαζικη
παρουσια πυραυλων με Ατομικες κε-
φαλες, το μελλον δεν διαγραφεται
ροδινο.

Εκει που τα κρατη δεν καταφερ-
νουν να πετυχουν τη συναινεση δια-
μεσου λιγοτερο ή περισσοτερο ηπι-
ων μορφων κοινοβουλευτικης δημό-
κρατίας, βασιλευει ακομα ακαταμα-
χητη η αστυνομικη και στρατιωτικη
τρομοκρατια, υποστηριζομενη πολι-
τικα απο ολοκληρωτικες και ανηλε-
εις ολιγαρχιες. Η γενοκτονια, η δο-
λοφονια, τα βασανιστηρια, ειναι τα
κατεξοχην μεσα των καθεστηκυιων
αρχων, εκει που η πεινα και η μι-
ζερια δημιουργουν την απογνωση &
προκαλουν την εξεγερση.

Ενας νεος ρεαλισμος προτεινεται.
Ειναι ο ρεαλισμος της Ουτοπιας. Γι-
ατι ο παλιος πολιτικος ρεαλισμος
που θελει να κινειται στο εσωτε-
ρικο των εν λειτουργια μηχανισμων,
εχει δειξει ολη-του την ανικανο-
τητα να τροποποιήσει την καταστα-
ση των πραγμων οπως εχουν σημε-
ρα. Το πραγματικο-του προσωπο γι-
νεται ολοένα και πιο καθαρο: Ειναι
το προσωπο της συννενοχης-συνεργει-
ας. Η εμπειρια εδειξε εκ των πραγ-
ματων, οτι ο θεσμικος ρεφορμισμος
(μεταρρυθμισμος) αποτυχε οικτρα. Η
προταση του Αντρεα Κοστα, "να μπου-
με στο κοινοβουλιο για να το κα-
ταστρεφουμε", μετα απο εναν αιωνα
κοινοβουλευτικων περιπετειων, εδει-
ξε την ολοκληρωτικη-της αποτυχια,
γιατι το κοινοβουλιο κατεστρεψε
την παλια προταση του σοσιαλιστι-

Στο μεγαλο πανω: "Η κομμουνιστικη εξουσια δεν ειναι διαφορε-
τικη απο καθε αλλη εξουσια. Οι πυραυλοι-της σκοτωνουν οπως
και τα γκουλαγκ-της. Εναντια σ' ολους τους πυραυλους, ολους τους
στρατους κι ολα τα κρατη. Για την Αναρχια"

Στο μικρο πανω: "Οταν το κρατος ετοιμαζεται να δολοφονησει,
επικαλειται την πατριδα. Ας λιποτακτησουμε"

κου κομματος, εκεινη που ηταν ει-
λικρινα σοσιαλιστικη. Το σοσιαλι-
στικο κομμα Ιταλιας, οδηγουμενο α-
πο τον νεο σταρ της πολιτικης τον
κυριο Κραξι, ειναι ενα συντηρητικο
κομμα που απολαμβάνει την εμπιστο-
συνη των αφεντικων των ΗΠΑ και πα-
νω απ' ολα εχει καλους θεωρητικους
του εγχωριου μιλιταρισμου, οπως ο
πρωην υπουργος αμυνας LAGORIO.

Τα γεγονοτα δειχνουν οτι ο μο-
νος πιθανος ρεαλισμος για να πραγ-
ματοποιησουμε μια κοινωνια πραγ-
ματικα διαφορετικη, ανθρωπινη, βα-
σισμενη στην ελευθερια και στον
σεβασμο των ατομων, βρισκεται εξω
απ' τους θεσμους. Το κρατος δεν αλ-
λαζει γιατι αυτο το ιδιο ειναι σε
θεση να αλλαξει οποιον τολμησει
να το μεταρρυθμισει. Το κρατος ει-
ναι ενα ενεργητικο μεσο για να ε-
φαρμοζεται η ελευθερια και δεν μπο-
ρει να χρησιμοποιηθει για την ε-
ξαφανιση-της.

Ο σιράτος δεν χρησιμοποιειται
γιατι ειναι ενας θεσμος εκτελεστι-
κος, φτιαγμενος για να εκμηδενίζει
και να καταστρεφει, για να προετοι-
μαζει τον θανατο. Εαν θελουμε να ο-
ργανωσουμε τη ζωη, πρεπει απαραι-
τητα να εξαφανισουμε τα μεσα που
προετοιμαζουν τον θανατο, για τον
οποιο ειναι απαραιτητα τα οπλα
και οι στρατοι.

Ο μοναδικος πιθανος ρεαλισμος
για να βγουμε απο το αδιεξοδο του
αφανισμου και του στρατιωτικο-ασ-
τυνομικου τρομου ειναι εκεινος
της ουτοπιας, που προϋποθετει μια
κοινωνια χωρις κρατος, χωρις στρα-
τους, χωρις αστυνομιας, χωρις φυλα-
κες και δικαστηρια. Οσο ακολουθου-
με το ρεαλισμο-τους θα μας χαρι-
ζουν θανατο, μιζερια, φυλακη.

Ας αρνηθουμε λοιπον να συμμετε-
χουμε και να ειμαστε συννενοχοι. Ο-
ποιος ειναι εναντιον του πολεμου,
πρεπει να αναγνωρισει την μοναδι-
κη πιθανη πρακτικη, την αρνηση του
μιλιταρισμου με οποιαδηποτε μορφη

κι αν εκφραστεί. Πρεπει να αρνηθου-
με να πολεμησουμε, να βαλουμε τις
στολες-τους, να κατασκευαζουμε οπ-
λα γι αυτους. Πρεπει να σαμποταρου-
με ενεργητικα το σχεδιο-τους για
αφανισμο, να λιποτακτουμε, να απε-
χουμε.

Οι συντροφοι, που αρνουνται τον
συμβιβασμο της πολιτικης θητειας,
και πληρωνουν την εκλογη-τους με
την φυλακη, ειναι ενα συγκεκριμενο
παρδειγμα δρασης και προπαγανδας
αντιμιλιταριστικης και αντιπολε-
μικης, που πρεπει να προταθει.

Δεν υπαρχουν στρατοι ειρηνης. Ο
μεταφορας ειρηνης με τον οποιο η
ιταλικη κυβερνηση δικαιολογει την
πραγματικη-της επεμβαση στην Λιβ-
νο, γινεται ολο και λιγοτερο πισ-
τευτη. Στον Λιβανο δεν υπαρχει ει-
ρηνη κι ουτε η παρουσια των πολυ-
εθνικων δυναμεων, μεταξυ των οποι-
ων κι η Ιταλια, την διασφαλίζει. Αν-
τιθετα, επικρατει μια κατασταση πο-
λεμου που συνεχως εξελισσεται.

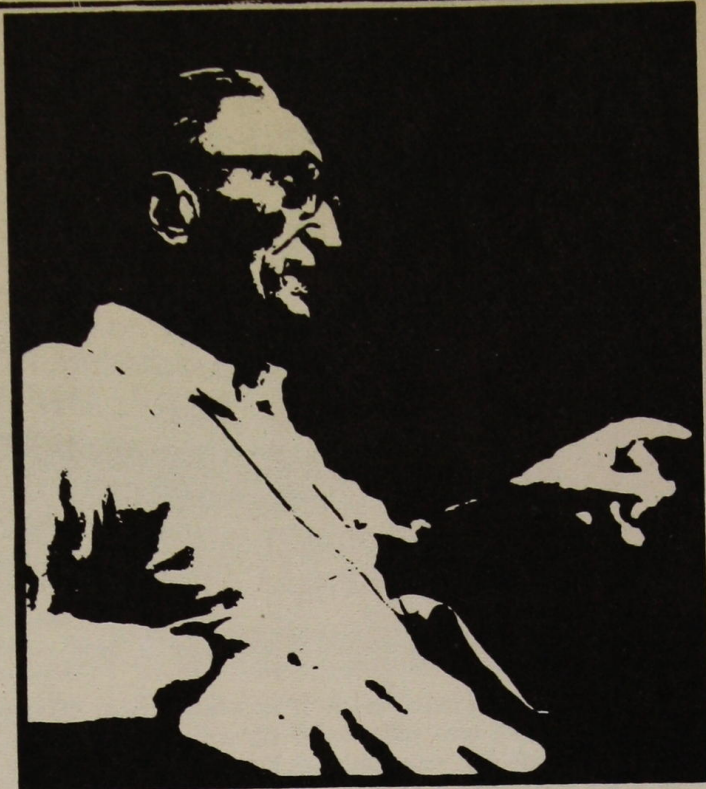
Το να μιλας για ειρηνη ειναι α-
πατεωνιστικο, γιατι στην ουσια κα-
τι τετοιο θελει να δηλωσει την υ-
προστηριξη του κρατικου στρατου,
που διοικειται απο χριστιανο-μαρ-
νιτες σφαγεις. Ειρηνη θα πει STA-
TUS QUO, δηλαδη προετοιμασια για
πολεμο και στρατιωτικη καταληψη
της περιφερειας.

Αυτο που πρεπει να κανουμε ει-
ναι να αρνηθουμε σαν τετοιο το "α-
ξιωμα" του στρατου.

Ο μοναδικος πιθανος ρεαλισμος
ειναι εκεινος της ουτοπιας, γιατι
η ουτοπια του παλιου πολιτικου ρε-
αλισμου, πανω στον οποιο βασίζεται
ο κοσμος, κινδυνευει να μας ριξει
στον αφανισμο ή σε μια κοινωνια
ολοκληρωτικα γκριζα και μολυβδινη
που θα μοιαζει με ενα τεραστιο υ-
παρξιακο νεκροταφειο.

ANDREA PAPI

[Πηγη το περιοδικο "RIVISTA
ANARCICA"]

ΑΟΥΓΚΟΥΣΤΙΝ ΣΟΥΧΙ

Ο Α. Σουχι ήταν μια από τις μεγαλύτερες φυσιογνωμίες του αναρχικού κινήματος της Γερμανίας. Πήρε ενεργό μέρος τόσο στο αντιεξουσιαστικό όσο και στο αντιπολεμικό κίνημα της εποχής-του. Πέθανε στις 1.1.1984. Ο ίδιος μιλώντας κάποτε για τον εαυτό-του είπε: "Πολλοί ίσως χαρακτηρίσουν τις θέσεις - μου ριζοσπαστικές, άλλοι πάλι σαν όχι αρκετά επαναστατικές. Εγώ τις θεωρώ εμπειρικές και όχι θεωρητικές. Ξεκίνησα σαν ένας δογματικός ιδεαλιστής και κατέληξα να 'μαι ένας ρεαλιστής με ιδανικά που προσπαθεί που προσπαθεί να βοηθήσει στη πραγμάτωση των ανθρωπιστικών ιδεών. Την εσωτερική-μου ανεξαρτησία δεν την θυσίασα ποτέ στο βωμό μιας εξωτερικής σχέσης εξουσίας." Η συνέντευξη παρήχθη από το γερμανικό αναρχικό περιοδικό "SCHWARZER FADEN" με την ευκαιρία των γενεθλίων-του, στις 28.8.1982.

ΠΡΟΣΟΧΗ ΑΝΑΡΧΙΚΟΣ! μια συνέντευξη

Γνωρίζεις από πολύ κοντά τα αναρχικά και αναρχοσυνδικαλιστικά κινήματα σ' ολόκληρο τον κόσμο περνώντας ενεργό μέρος σ' αυτά. Σήμερα οι αναρχικοί κάνουν ξανά την εμφάνισή-τους στη Δ. Γερμανία, μη μπορώντας βεβαίως να αποτελέσουν μια σοβαρή πολιτική δύναμη. Θεωρείς τον εαυτό-σου ξένο προς αυτή την εξέλιξη ή νομίζεις πως υπάρχει κάτι που αφορά και σένα τον ίδιο;

Αυτή είναι μια δύσκολη ερώτηση, γιατί το αναρχικό κίνημα σήμερα έχει συρρικνωθεί πραγματικά σ' όλες τις χώρες, αν το συγκρίνουμε με παλιότερα. Στην Αργεντινή για παράδειγμα, οι αναρχικοί εξέδιδαν για 20 συνεχή χρόνια την καθημερινή εφημερίδα "LA PROTESTA". Η εφημερίδα αυτή κινήθηκε παλιότερα πολύ, και σήμερα πλέον δεν κυκλοφορεί. Στην Ισπανία, βεβαίως, υπάρχουν διάφορες εφημερίδες, αλλά η FAI

σαν οργάνωση όχι. Σχεδόν όλα τα μαχητικά-της στελέχη, που είχαν φύγει παλιότερα στο εξωτερικό, δεν γύρισαν πίσω. Στο Μεξικό πάλι, οι Ισπανοί εκδίδουν άλλη μια εφημερίδα, με μικρή όμως επιρροή. Στη Β. Αμερική υπήρχε παλιότερα η "Ελευθερή Φωνή των Εργατών", μια ιουδαϊκή εφημερίδα που σήμερα κι αυτή δεν κυκλοφορεί πια.

Ωστόσο, έχω εδώ μπροστά-μου μια εφημερίδα που βγαίνει στην Ιαπωνία καθώς και το παλιό "FREEDOM" μαζί με τις εκδόσεις CIENFUEGOS. [1]. Όπως και να το κάνουμε, όμως, το κίνημα δεν είναι τόσο ισχυρό όσο παλιά. Αυτό πρέπει να το παραδεχτούμε. Απ' την άλλη όμως, παρότι η κατάσταση στον τομέα της οργάνωσης είναι αποθαρρυντική, οι αναρχικές ιδέες ολο και πιο πολύ ριζώνουν μέσα στα διάφορα κοινωνικά στρώματα: όχι τόσο σαν καθαρά αναρχικές, αλλά σαν "ελευθεριακές". Το

βλέπετε αυτό κι εδώ στη Γερμανία. Σε κάθε μεγάλη πόλη υπάρχουν εφημερίδες που δεν ανήκουν σε κανένα πολιτικό κόμμα, είναι εφημερίδες τοπικές... Το ρεύμα αυτό δεν είναι μαρξιστικό, αλλά ούτε και καθαρά αναρχικό. Κάθε τόσο δεχομαι προσκλησεις, τόσο από τη Σουηδία όσο κι από δω απ' τη Γερμανία για να παραβρεθώ σε συγκεντρώσεις - ή σε ομιλίες.

Η IFAU [2] δεν κατάφερε μετά από τόσο καιρό να κάνει τίποτα άλλο, πέρα από το να παραμείνει μια μετριότητα. Τι νομίζεις πως έχει νόημα να κάνει κανείς σήμερα; Να φτιάξει μια δικιά-του οργάνωση, να δουλέψει μέσα στην DGB (Γ.Σ.Ε. Γερμανίας) ή να "αποχαιρετήσει το προλεταριάτο" και να δουλέψει μέσα στα κοινωνικά κινήματα;

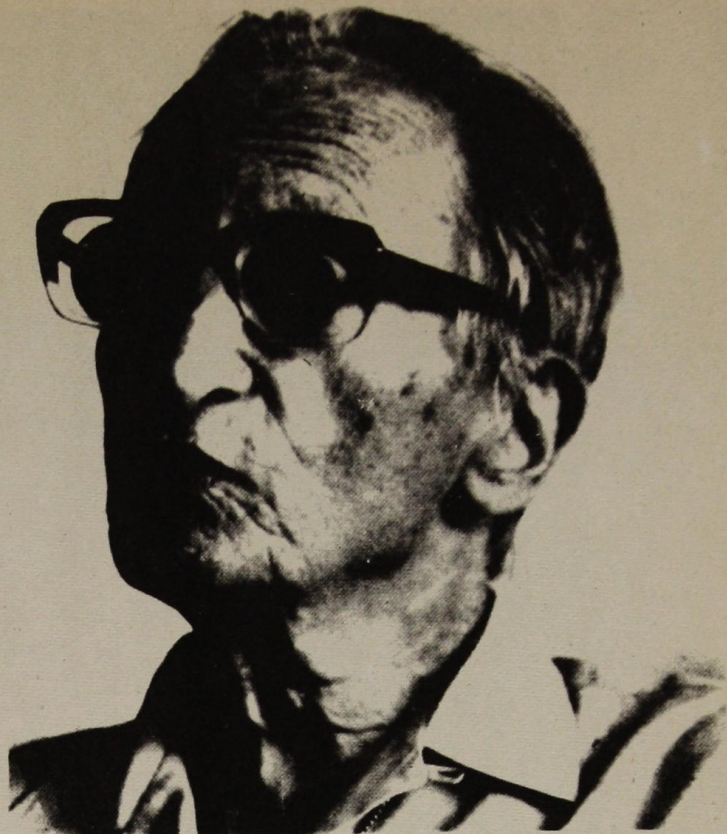
Εδώ στη Γερμανία, είναι φυσικά πολύ δύσκολο να οικοδομηθεί κανείς ένα νέο αναρχοσυνδικαλιστικό κίνημα. Στην Α. Γερμανία, μετά το τέλος του πολέμου και το περασμάτης εξουσίας στα χέρια των κομμουνιστών, κάθε τέτοια πρωτοβουλία απαγορεύτηκε. Στη Δ. Γερμανία έγιναν προσπάθειες να ανοικοδομηθεί ξανά η FAUD [3], αλλά δεν πέτυχαν. Οι συνθήκες είναι σήμερα τέτοιες που κάνουν αδύνατη την οικοδόμηση μιας νέας αναρχοσυνδικαλιστικής αντιπολιτευσης. Το ίδιο ισχύει και για την Γαλλία και για την Ολλανδία. Η μόνη χώρα στην οποία υπάρχει ακόμα ένα κομμάτι αναρχοσυνδικαλιστικό κίνημα είναι η Σουηδία. [4]. Μπορεί να το αποκαλεί

κανείς κίνημα συνδικαλιστικό, έχει ωστόσο τα κύρια γνωρίσματα του αναρχισμού, κι είναι μάλιστα τμήμα της Αναρχοσυνδικαλιστικής Διεθνούς (ΙΑΑ, Διεθνής Ένωση Εργαζομένων: παλιά ονομασία της Α' Διεθνούς. Σήμερα ο τίτλος αυτός χαρακτηρίζει την Διεθνή των αναρχοσυνδικαλιστών). Τα μέλη της στην Σουηδία κυμαίνονται σήμερα γύρω στις 20.000. Καί, τέτοιο, είναι νομίζω δύσκολο για την Γερμανία. Προσπάθεια, βεβαίως, αναλογη έγινε και εδώ, αλλά οι συνθήκες δεν το επέτρεψαν αφού οι διάφορες ομάδες που εδρεύουν στην Ruhrgebiet (μία από τις μεγαλύτερες βιομηχανικές περιοχές της Δ. Γερμανίας) και στην Φρανκφούρτη δεν κατάφεραν να ενώσουν.

Παρόλα αυτά υπάρχει σήμερα κάτι που αξίζει να προσεξούμε. Η παλιά κύρια ενασχόληση των αναρχοσυνδικαλιστών με θέματα όπως αυτά της Αυτοδιεύθυνσης και της -οχι σίλα καταλήψης, αλλά και- λειτουργίας των εργοστασίων, είναι ένα φαινόμενο που εμφανίζεται ξανά και σήμερα, όπως συνέβη για παράδειγμα και στη Γαλλία, στα εργοστάσια της LIP. Οι ιδέες αυτές δεν εξαφανίστηκαν. Αντίθετα, γίνονται κίνημα συγκεκριμένων αντιπολιτευτικών στοιχείων μέσα στο ρεφορμιστικό συνδικαλιστικό κίνημα.

Ποια είναι η γνώμη-σου για τα νέα κοινοβουλευτικά κινήματα στη Δυτική Γερμανία; Εννοώ τους πράσινους, τις Έναλλακτικές Λίστες ή τη "τελευταία ελπίδα της μη-πατριωτικής αριστεράς": τους "Δημοκράτες Σοσιαλιστές" (δεν έχουν σχέση με το σοσιαλδημοκρατικό κόμμα); Μπορεί να υπάρξει συνεργασία ανάμεσα στους αναρχικούς και αυτά τα κινήματα ή πρέπει απλώς να τα υποστηρίζουν με στόχο να κερδίσουν επιρροές σε τοπικό μόνο επίπεδο;

Φυσικά, όχι. Πιστεύω, πως δεν έχει καμία αξία, ούτε ηθική ούτε υλική η συμμετοχή-μας στα εκλογικά προγράμματα των Έναλλακτικών και των Πράσινων. Ως ένα βαθμό, θα μπορούσαν βεβαίως να υποστηριχθούν τα αιτήματα που βασίζονται έξω από τα πλαίσια του κοινοβουλίου. Στα διάφορα κοινωνικά κινήματα πρέπει να είμαστε ενεργοί, κι όχι μόνο στο οικολογικό, αλλά κυρίως σ' αυτά που ασχολούνται με το ζήτημα του πολέμου. Αυτό το δηλώσα και μέσα στα γραμμάτια που έγραψα [5]. Για παράδειγμα, σ' όλες τις συγκεντρώσεις, στις διαδηλώσεις, όπως αυτές της Βόννης ή των γυναικών που ξεκίνησαν από την Σκανδιναβία, τραβήξαν για το Παρίσι και τώρα θέλουν να βαδίσουν προς τη Μόσχα. Σ' όλα αυτά

τα κινήματα θα πρέπει να συμμετέχουν κι οι αναρχικοί.

Το Κίνημα Ειρήνης ασχολείται σήμερα μόνο με τους εξοπλισμούς. Έτσι αγγίζει μόνο τα επιφανειακά συμπτώματα του милитарισμού. Δεν θα πρέπει να ασχοληθεί και με τις άλλες συνιστώσες του πολέμου;

Και βεβαίως. Είμαι της γνώμης, πως δεν πρέπει να περιοριστούμε στο θέμα του αφοπλισμού. Θα προτείνω 5 σημεία με τα οποία οι αναρχικοί θα μπορούσαν να συνεισφέρουν στο αντιμилитарιστικό κίνημα:

- Κατάργηση της μυστικής διπλωματίας και δημοσιοποίηση των μυστικών αρχείων απ' όλες τις πρεσβείες. Στο σημείο αυτό πρέπει να τονίσω, πως το ίδιο πράγμα απαιτούσε και ο Λένιν πριν από τον Α' παγκόσμιο πόλεμο και λίγο πριν ανέβει στην εξουσία. Όταν όμως την πήρε στα χέρια-του άφησε τα πράγματα να ξεχαστεί.
- Οργάνωση ενός παγκόσμιου λαϊκού δημοψηφίσματος εναντίον στο πόλεμο.
- Κατάργηση της υποχρεωτικής - στρατιωτικής ή βοηθητικής- θητείας. Διαλυση των ήδη υπάρχοντων στρατευμάτων.
- Άμεση παύση της παραγωγής πολεμικού υλικού και μετατροπή της παραγωγής για ειρηνικούς σκοπούς.
- Διορισμός μιας διεθνούς επιτροπής ελέγχου με στόχο την επιβλέψη αυτών των μέτρων.

Μπορείς να κάνεις μερικές συγκρίσεις ανάμεσα στο σημερινό Κίνημα Ειρήνης και στη δική-σου δραστηριότητα στο Αντιμилитарιστικό Γραφείο το 1923 στην Ολλανδία;

Μετά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο ιδρύθηκε το κίνημα "NO MORE WAR" με κέντρο την Ολλανδία. Γραμματέας ήταν ο πατέρας του Rudolf de Jong, Albert de Jong. Μαζί μ' αυτόν συνεργαστήκαμε. Θέλαμε να δημιουργήσουμε ένα κίνημα στο οποίο όλοι θα δουλεύουν από κοινού. Σ' ένα Συνέδριο του κινήματος "NO MORE WAR" που έγινε πριν από 5 ή 6 χρόνια στη Δανία, προτείνω να λάβουμε υποψη-μας

όλες τις παλιές εκτιμήσεις. Όσο πιο πολύ τις κάνουμε ξανά δικές-μας, τόσο το καλύτερο. Αυτό που προέχει είναι η κατάργηση της στρατιωτικής θητείας. Στην Αγγλία, βεβαίως, που η θητεία δεν είναι υποχρεωτική, αυτό δεν εμποδίζει την βρετανική κυβέρνηση να κάνει πολέμους, όπως στα Φαλκλάντ. Εδώ πρέπει να προστεθεί και το δεύτερο αίτημα: η κατάργηση των ήδη υπάρχοντων στρατευμάτων. Έπειτα, κάτι άλλο που είναι σημαντικό, είναι η καταστροφή των ατομικών και γενικών των όπλων. Στο Συνέδριο, προτείνω επίσης να καθιερωθεί μια μέρα το χρόνο σαν η παγκόσμια μέρα της Ειρήνης. Όπως ακριβώς η πρωτομαγιά, που οδήγησε το 1887 στη συλλήψη των αναρχικών, καθιερώθηκε σαν η παγκόσμια μέρα του Αγώνα, το ίδιο πρέπει να γίνει και με την Ειρήνη. Μάλιστα, προτείνω και την ακριβή ημερομηνία, την ημέρα του καλοκαιριατικού ηλιοτροπίου που γιορτάζεται απ' όλους τους λαούς σαν η "Ημέρα του Φωτός". Η μετατροπή των πολεμικών βιομηχανιών σε χώρους παραγωγής κοινωνικών αγαθών είναι κι αυτό κάτι εξίσου σημαντικό - όπως π.χ. συνέβη στην Αγγλία με την εταιρία LUCAS AEROSPACE-, γιατί οι άνθρωποι που εργάζονται εκεί και που δεν έχουν κανένα ωφέλιμο απ' τους εξοπλισμούς, στην περίπτωση που θα κλείσουν και δεν θα αντικατασταθεί το προϊόν-τους θα χάσουν τις θέσεις εργασίας-τους.

Τι πιστεύεις για τις ειρηνιστικές πρωτοβουλίες της ρωσικής κυβέρνησης; Πως κρίνεις τις διαπραγματεύσεις για το άμεσο παγωμα των εξοπλισμών και στα δυο μπλοκ;

Δεν πιστεύω και πολύ στις υποσχέσεις των ρωσών. Ο αφοπλισμός θα πρέπει να ελεγχθεί διεθνώς. Αυτό σημαίνει Αμερικανοί στη Ρωσία και Ρώσοι στην Αμερική. Οι αρμοδιότητες δεν θα πρέπει να αποτελούνται μόνο από κοινοβουλευτικούς αντιπροσώπους, αλλά να αντιπροσωπεύονται σ' αυτές οι αντιμилитарιστικές και ειρηνιστικές οργανώσεις. Βεβαίως, δεν θα πρέπει να περιμένουμε κάτι τέτοιο από το κρα-

Νεαροί αναρχικοί από την Κολωνία (CHEMNITZ, 1930)

τος. Πρέπει από μόνοι-μας να επεμβούμε.

Δεν υποστηρίζω τη δημοκρατία της βάσης μόνο και μόνο για το χατήρι της ιδέας, αλλά επειδή πιστεύω πως μπορεί να μας φανεί χρήσιμη σ' αυτό το επίπεδο. Για παράδειγμα στην πάυση της πολεμικής βιομηχανίας και στον έλεγχο-της από τους ίδιους τους λαούς. Εδώ θα έπρεπε να αντιπροσωπεύονται οι, εργάτες, τα σωματεία φυσικά, αλλά και οι διαφορές ειρηνιστικές και αντιμιλιταριστικές οργανώσεις.

Ο Αναρχισμός στην Ισπανία και ο ρόλος των αναρχικών στην ισπανική επανάσταση σημαδεύουν μέχρι σήμερα την ιστορική εκείνη περίοδο κατά την οποία πραγματοποιήθηκαν οι περισσότερες αναρχικές ιδέες. Την περίοδο εκείνη ήσουν κάτι σα "γράμματεας τυπου και πληροφόρησης". Μπορείς να μας πεις με λίγα λόγια πως έγινε αυτό και τι έκανες έσω προσωπικά;

Για 10 χρόνια ήμουν γραμματέας της Διεθνούς Ένωσης Εργαζομένων στο Βερολίνο. Με την ιδιότητά μου αυτή πηγαίνα συχνά στην Ισπανία, πριν φυσικά ανεβεί ο Φρανκώ στην εξουσία. Το 1933, όταν ο Χίτλερ πήρε την εξουσία, έπρεπε να φύγω για το εξωτερικό. Η Γραμματεία της ΙΑΑ στο Βερολίνο διαλύθηκε και μεταφέρθηκε προσωρίνα στην Ολλανδία. Το 1936 κατέλαβε ο Μουσσολίνι την Αιθιοπία. Εκείνη την εποχή θέλαν οι συντρόφοι να διοργανώσουν ένα μήτινγκ κατά του φασισμού στην αρένα των ταυρομαχιών. Με προσκαλέσαν να παρω και γω μέρος. Σε λίγες μέρες αφ'ότου εφτάσα έγινε γνωστό πως ο Φρανκώ ετοιμάζε το πραξικο-

πημα-τού. Οι προετοιμασίες για το μήτινγκ σταμάτησαν. Τραβήξαν ολδί για τα κατά τοπους συνδικατά με σκοπό να προετοιμασουν την ενοπλή αντίσταση.

Μετά από λίγο καιρό μίλησα στο ραδιοφωνικό -για τρεις μέρες- και ανακοίνωσα στην αγγλική, στη γαλλική και στη γερμανική γλώσσα τη νίκη-μας κατά του Φρανκώ στην Καταλωνία. Η δουλειά-μου ήταν να στέλνω πληροφορίες και ειδήσεις στο εξωτερικό. Αργότερα είκανα διαφορά ταξίδια στο εξωτερικό, όπως για παράδειγμα στη Γαλλία όπου πήγα με σκοπό να ζητήσω βοήθεια σε οπλα απ' την λαϊκομετωπική κυβέρνηση του Λεον Μπλουμ, χωρίς όμως να πετύχω τίποτα απ' αυτή την αποστολή. [6]

Μεσα στα βιβλία-σου έχεις αναφερθεί παρα πολλές φορές πάνω στο θέμα της κολλεκτιβοποίησης της γης και της βιομηχανίας. Πως έγινε αυτό, και ποιες πιστεύεις πως ήταν οι σημαντικότερες εμπειρίες; Εγιναν εθνικά συνέδρια απ' τις κολλεκτιβες, κι αν ναι, με ποιο τρόπο και ποιες αποφάσεις πήραν;

Η κολλεκτιβοποίηση δεν ήταν ένα γεγονός ουρανοκατεβατό. Θα έπρεπε, για να δώσω καποία εξήγηση, να κάνω μια ενδιαφερόουσα συγκρίση ανάμεσα στην Ισπανία και το Μεξικό. Το 1911 ξέσπασε στο Μεξικό μια επανάσταση που τερματίστηκε το 1917, τη στιγμή που η ρωσική δεν είχε αρχίσει. Τα αιτήματα-της ήταν: 1) Κατάργηση του δικαιώματος επανένκλισης ενός προέδρου, γιατί ο τότε κυβερνων πρόεδρος ήταν ήδη 35 χρόνια στην εξουσία.

2) Να δοθεί η γη πίσω στους μεξί-

κάνους αγρότες που τους είχε αφαιρέσει από την εκκλησία και τους γαιοκτήμονες.

Το Μεξικό ήταν η πρώτη χώρα που προχώρησε σε μια αγροτική μεταρρύθμιση, τέτοια που επέτρεπε σε κάθε αλλήρο αγρότη να αποκτήσει γη. Αργότερα, όμως, μπήκε το πρόβλημα: Τι έπρεπε να κάνουν κανείς πέρα απ' αυτό; Ο καθένας δούλευε για τον εαυτό-του ξεχωρίστα. Το πνεύμα του κολλεκτιβισμού απουσίαζε. Κάτι που είχε σαν συνέπεια να παραμείνει το Μεξικό μέχρι σήμερα μια χώρα το ίδιο καπιταλιστική όσο και οι υπολοίπες άλλες.

Στην Ισπανία αντιθέτα, ήδη από τον προηγούμενο αιώνα αρχίσαμε να ασχολουμαστε με τις κολλεκτιβοποιήσεις. Οι σοσιαλδημοκράτες ζητούσαν έναν νόμο για αναδάσμο. Οι αναρχικοί και οι αναρχοσυνδικαλιστές δε ακολούθησαν αυτήν την τακτική, γιατί πίστευαν πως οι αγρότες και οι εργάτες γης έπρεπε από μόνοι-τους να πάρουν τη γη στα χέρια-τους και να την καλλιεργήσουν με βάση τον κολλεκτιβισμό. Και πραγματι, στο συνέδριο της CNT το 1931 αποφασίστηκε, αντι να περιμένουνε μια αγροτική μεταρρύθμιση, να καταλάβουν από μόνοι-τους τη γη και να την καλλιεργήσουν. Αυτό ήταν ήδη για δεκαετίες ένα πρόβλημα που απασχολήσε το κίνημα των ισπανών αναρχοσυνδικαλιστών, έτσι που όταν ξέσπασε ο εμφύλιος ήταν ήδη προετοιμασμένοι. Και πραγματι, παντού όπου νικιόταν ο Φρανκώ ακολουθούσε η κολλεκτιβοποίηση.

Ήταν ένα παλιό αξίωμα των αναρχοσυνδικαλιστών, πως η κοινωνική επανάσταση δεν θα γίνει μέσα απ' τους νόμους του κράτους κι απ' τα πάνω, αλλά απ' τα κάτω με τους αγρότες και τους εργάτες.

Ένα παράδειγμα: Πριν πάρει την εξουσία ο Φρανκώ, υπήρχαν στην Βαρκελώνη τρεις διαφορετικές συγκοινωνιακές επιχειρήσεις. Μια για τον υπογείο σιδηροδρομό, μια για το τραμ και μια για τα λεωφορεία. Και οι τρεις επιχειρήσεις ήταν ιδιωτικές και δεν είχαν καμία σχέση μεταξύ-τους. Οι εργάτες και των τριών επιχειρήσεων ήταν οργανωμένοι σε ένα κοινό σωματείο μεταφορών. Καλέσαν, λοιπόν, μια συνέλευση, όπου παρήκε η απόφαση πως αυτοί οι ίδιοι θα αναλαμβάναν την από κοινού λειτουργία των επιχειρήσεων. Οι διευθυντές καταργήθηκαν σε κάθε βαθμίδα. Οι μισθοί στα τραμ αυξήθηκαν και ο χρόνος εργασίας μειώθηκε. Κι όλα αυτά με μια μόνο συνέλευση.

Μετά από 4 ή 5 μήνες, όταν η πολιτική κατάσταση έγινε τόσο δύσκολη έτσι που η CNT ή θα υποχωρούσε ή θα έπρεπε μονή-της την εξουσία, δε της έμεινε άλλη εκλογή απ' το να συνεργαστεί και με τις άλλες τάξεις του κινήματος. Η CNT πήρε μέρος στην κυβέρνηση γιατί σ' αντίθετη περίπτωση θα έπρεπε να υπακούσει στις διαταγές των υπουργών των άλλων οργανώσεων. Κάτι τέτοιο ούτε το 'θέλαν ούτε και μπορούσαν φυσικά να το κάνουν. Έτσι, συμμετείχαν στην κυβέρνηση και νομιμοποιήσαν τις κολλεκτιβοποιήσεις.

Τον Αυγούστο του 1936 έγινε στην Βαρκελώνη μια συνδιάσκεψη των αγροτικών κομμουνών της Καταλωνίας, και τον Ιούνιο του 37 στην Βαλένθια ένα συνέδριο όλων των κολλεκτιβοποιημένων επιχειρήσεων, τόσο του αγροτικού όσο και του βιομηχανικού τομέα. Πήρα και γω ο ίδιος μέρος, όχι βεβαίαν σαν αντιπροσω-

πος αλλά σαν ανταποκριτής. Έγινε μια πολύ ενδιαφέρουσα συζήτηση γύρω από τον τρόπο με τον οποίο θα γινόντουσαν οι πληρωμές. Οι αντιπροσωποί των εργατών γής υποστήριξαν την αρχή "ο καθένας συμφωνά με τις ανάγκες-του". Οι υπολοίποι απ' τις βιομηχανικές επιχειρήσεις -δεν ήταν όλοι βέβαια αναρχικοί- δεν προτίμησαν αυτή τη λύση αλλά υποστήριξαν την αρχή "ο καθένας συμφωνά με τις ικανότητες-του". Μετά από δυο μέρες συζήτησης το συνέδριο έφτασε στο συμπέρασμα πως δεν θα 'πρεπε να παρθεί μια ενιαία απόφαση, την οποία θα έπρεπε υστερα όλοι να δεχτούν.

Δεν έγινε μια μονοδιαστατη κολλεκτιβοποίηση. Κάθε ομάδα την εφαρμόζε όπως νομίζε αυτή καλύτερα. Καποιος, για παραδειγμα, είπε: δεν θέλουμε πια το χρήμα -και το καταργήσαν τελείως. Κάθενας επέρνε ότι του χρειαζόταν για να ζήσει, κι όταν είχε ανάγκη κι από άλλα πράγματα που δεν υπήρχαν στο χωριό, ανταλλάσε τα δικα-του με εμπορεύματα απ' την πόλη. Άλλες κολλεκτιβες διατήρησαν το χρήμα, αλλά συμφωνήσαν να παίρνουν όλοι τον ίδιο μισθό. Ήταν μια εθελοντική κολλεκτιβοποίηση, κι αυτή είναι η μεγάλη διαφορά ανάμεσα στην ισπανική και την ρωσική κολλεκτιβοποίηση.

Πως γινόνταν η ανταλλαγή ανάμεσα στα αγροτικά προϊόντα και σ' αυτά των πόλεων;

Στην Βαρκελώνη κολλεκτιβοποιήθηκαν πολλά μαγαζιά και οργανώθηκαν σε κοινή βάση. Οι μικρεμπορεί λειτουργούσαν ένα κεντρικό κατάστημα, όπου μετεφερναν εκεί οι αγρότες τα εμπορεύματα-τους και τα πουλούσαν, είτε μετρητοίς είτε με πίστωση. Τίποτα δεν υπήρχε που να έχει μια καθολική και ενιαία μορφή. Οι αγρότες προμηθεύαν με φορτηγά διαφορά μέρη, όπου από κείστη συνέχεια γινόνταν η διανομή.

(...)
Θα θέλαμε να μας μιλήσεις λιγόγια την FAUD (Ελευθερή Εργατική Ένωση Γερμανίας) στη διάρκεια της Δημοκρατίας της Βαϊμάρης καθώς και για την εφημερίδα-της "Ο Συνδικαλιστής". Τόσο η οργάνωση όσο και η εφημερίδα αυτή είναι σήμερα ελάχιστα γνωστά. Μιας και ήσουν συντακτής-της, θα θέλαμε να μάθουμε για την ανάπτυξη, την εκδόση και την διαδόση-της.

Η FAUD ιδρύθηκε μετά τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο από την Ένωση των Ελευθερών Συνδικατών της Γερμανίας. "Ο Συνδικαλιστής" ήταν το όργανο της FAUD και διανεμόταν δωρεάν σε κάθε μέλος. Έτσι, μπορούσαμε κιολας να ξερούμε και τον ακριβή αριθμό των μελών-μας.

Η εφημερίδα δεν "πουλιόταν" καθόλου;

Ελάχιστα φύλλα. Ο,τι πουλιόταν στα εργοστάσια ή στους δρόμους μπορούσε και να δοθεί δωρεάν. Όταν μια τοπική ένωση παραγγέλλε τεύχη, ήταν δικό-της θέμα το τι θα τα έκανε.

"Ο Συνδικαλιστής", λοιπόν, δεν ήταν ένα προπαγανδιστικό έντυπο, αλλά κάτι σαν εσωτερικό δελτίο για τα μέλη;

"ΝΕΟΙ ΑΝΑΡΧΙΚΟΙ", Όργανο της συνδικαλιστικής αναρχικής νεολαίας Γερμανίας.

Ναι. Κάποτε φτάσαμε τον αριθμό των 120000 φύλλων. Ήταν το πιο ψηλό όριο. Ο μέσος όρος ήταν γύρω στα 100000 φύλλα, τότε στις συγκρούσεις της Ρουγκέμπιτ (1923|24). Οι συνδικαλιστές βρισκόνταν τότε στη πρώτη γραμμή. Στο Ντισσελτορφ βγάλαμε μια καθημερινή εφημερίδα την "Δημιουργία". Για δυο περίπου χρόνια κυκλοφορούσε καθημερινά. Το κύριο θέμα που μας απασχολούσε τότε ήταν το ζήτημα της απεργίας και η συμβουλευτική οργάνωση. Υποστηρίξαμε τον σχηματισμό εργοστασιακών συμβουλίων -αλλά οχι και τον μετεπειτα νόμο για την λειτουργία-τους, που ίσχυε μόνο για τα μεγάλα εργοστάσια. Σίγουρα παίξαμε έναν πολύ συγκεκριμένο ρόλο, αλλά ο κύριος ογκός των εργατών ήταν οργανωμένος στο ADGB[8].

Ποια ήταν η στάση της FAUD απέναντι στις άλλες αριστερές οργανώσεις, όπως π.χ στην AAE; [9]

Συνεργαστήκαμε μαζί-τους πριν ανέβει στην εξουσία ο Χίτλερ. Την περίοδο εκείνη υποστηρίξαμε όλα τα αντιναζιστικά κινήματα, που μέσα σ' αυτά ανήκε και η AAE με τους Όττο Ρίλε και Φραντς Πφειμπερτ. Υπήρχαν κι άλλες μικρές ομάδες, όπως οι αναρχικοί γύρω απ' τον Ερίχ Μίτσαμ.

Τι είδους συνεργασία ήταν αυτή;

Είχαμε διοργανώσει κοινές συγκεντρώσεις κατά του ανερχόμενου φασισμού. Στον οικονομικό τομέα, όπου τα πάντα διακανονίζονταν μέσω των μισθολογικών συμβάσεων, πήραμε μέρος μόνο όπου κρίθηκε απολύτως

αναγκαίο. Η συνεργασία αυτή ήταν πολιτικής φύσης. Δεν επρόκειτο βέβαια για μια μετωπική οργάνωση, αλλά για μια καθαρά περιστασιακή, κάθε φορά για διαφορετικό θέμα.

Πως αντιδράσατε στην διαμάχη σοσιαλδημοκρατών (SPD) και Κομμουνιστικού Κομματος (KPD) σχετικά με το θέμα του αποκαλούμενου "αριστερού φασισμού"; [10]

Με το ΚΚΓ είχαμε διακαμφεί κάθε σχέση. Όταν, για παραδειγμα, ήταν στο προσκήνιο η υποθεση Σαχο και Βαντσεττι είχαμε καλέσει όλους τους αναρχοσυνδικαλιστές σε μια συγκέντρωση διαμαρτυρίας. Παράλληλα με την δικιά-μας γίνονταν και μια των κομμουνιστών. Παρότι έγιναν στον ίδιο χώρο, διαλεχτήκαν διαφορετικές αιθουσές. Το θέμα ήταν κοινό. Ως επί το πλείστον δεν είχαμε μαζί-τους σχέσεις -μόνο σε πολύ συγκεκριμένα θέματα.

Βλέπεις τώρα, μετά από τόσο χρόνια κάποια λάθη στην πολιτική της FAUD;

Οχι. Η FAUD είχε γύρω στα 100000 μέλη και δεν μπορούσε να επηρεάσει τις εξελίξεις στην Γερμανία. Δεν μπορούσε να κάνει λάθη. Σ' όλα σχεδόν τα εργοστάσια η πλειαψηφία ήταν της ADGB. Όταν προέκυπτε κάποιο ζήτημα, όπως αυτό της στρατιωτικοποίησης ή σχετικά με τις εκτρώσεις, πάντα περναμε θεσεις τέτοιες που θα 'πρεπε να παίρνει κάθε ελεύθερος άνθρωπος.

Στην αρχή μιλήσαμε για τα σύγχρο-

να κοινωνικά κινήματα που εμπει-
εχουν ελευθεριακές και αντιαυτα-
ρχικές αρχές. Εδώ θα μπορούσε να
προστεθεί και η συζήτηση γύρω από
το θέμα της Αυτοδιευθύνσης. Στην
Πολωνία με το κίνημα της "Αλληλεγ-
γυής" ήρθε ξανά στην επιφάνεια το
προβλημα της αυτοδιευθύνσης των ε-
ργοστασίων. Ποια είναι η γνώμη-σου
για το κίνημα της Εργατικής Αυτο-
διευθύνσης στην χώρα αυτή; Υπάρχει
κανένα κοινό σημείο με το γιουγκο
σλαβικό μοντέλο;

Στην Γιουγκοσλαβία δεν καθορίζει
απο μόνο-του το υπουργείο οικονο-
μικών ποιος θα διευθύνει το ταδε
εργοστάσιο. Αυτό γίνεται πάντα με
την συμφωνη γνώμη και των τοπικών
οργάνων της πόλης. Το σύστημα της
χώρας αυτής δεν είναι τελείως συγ-
κεντρωτικό όπως το ρωσικό όπου το
εργοστασιακό σοβιέτ αποφασίζει μο-
νο ζητήματα δευτερευουσας σημασι-
ας, όπως αυτά για την ασφάλεια, την
υγιεινή κλπ., διχως να έχει καμία
επιρροή πάνω στην ίδια την παρα-
γωγή. Στην Γιουγκοσλαβία, βεβαίως, ο
διευθυντής του εργοστασίου δεν εκ-
λεγεται μόνο απ' το προσωπικό, κι ο
μισθός-του είναι πάνω απ' το διπλά-
σιο του μισθού του εργατή. Πραγμα-
τα τέτοια δεν ανταποκρίνονται στη
αρχή της "Αυτο-διευθύνσης". Δεν υ-
πάρχει σύγκριση ανάμεσα στο συστή-
μα αυτό και κείνο της Ισπανίας το
36. Εκεί εξέλεξαν οι ίδιοι οι ερ-
γάτες τους διευθυνόντες ή τους μη
αχνικούς.

Στην Πολωνία είναι όπως ακριβώς
και στην Ρωσία. Αυτό που καθορίζει
την εργοστασιακή οργάνωση είναι
το υπουργείο. Ο λόγος έχει αφαιρε-
θεί από τους εργάτες. Το αιτημα-
τος για Αυτοδιεύθυνση ξεπηδήσε
απ' αυτή την πρακτική εμπειρία, κι
οχι γιατί γνώριζαν το παγκόσμιο
εργατικό κίνημα ή ήθελαν να πρα-
γματώσουν κάποια ιδανικά ή αξίες.
Δεν πιστεύω, πως ανάμεσα στους συ-
νδικαλιστές είναι πολλοί εκείνοι
που γνωρίζουν την ιστορία της Α'
Διεθνούς. Κάθε ελευθεριακή ιδέα ξε-
πηδήσε μέσα-τους από καθαρά λο-
γούς πρακτικής.

Κατι παρομοίον έγινε και στο Ισρα-
ήλ, με τα Κιμπούτσιμ. Οχι, φυσικά, ε-
πείδη διαβάσαν τον Κροποτκίν. Οι
πρώτοι μετανάστες έφτασαν στο Ισ-
ραήλ ήδη πριν από τον πρώτο παγκο-
σμιο πόλεμο, την περίοδο των "σο-
σιαλιστικών σχεδίων εποικισμού", -
όπως για παράδειγμα στο Βερολίνο,
στο Οριενμπουργκ, ο "Κήπος της Ε-
δεμ" του Λανταουερ, του Οππενχάϊμ-
μερ, του Γκεζέλλ... Την ίδια περίο-
δο έκανε την εμφάνισή-του και το
σιωνιστικό κίνημα. Οι πρώτοι αποϊ-
κοί που έφτασαν στην Παλαιστίνη,
ήταν μια ομάδα από 100 άτομα, αν-
τρες και γυναίκες, που πήραν ο κα-
θνας απ' την σιωνιστική επιτροπή
ένα κομμάτι γη. Την γη αυτή θα μπο-
ρούσαν να την καλλιεργήσουν ατο-
μικά, ο καθνας για τον εαυτό-του·
η σιωνιστική επιτροπή δεν έλεγε:
πρέπει να φτιάξετε μια κολλεκτι-
βα! Κι όμως, οι αποϊκοί προχώρη-
σαν σ' αυτό το είδος της οργάνωσης
για καθαρά πρακτικούς λόγους. Υ-
δρεύση, δρόμοι, ηλεκτρισμός και αγ-
ροτικές καλλιεργίες: τίποτα απ' ο-
λα αυτά δεν θα γίνονταν πραγματι-
κότητα αν ο καθνας νοιάζονταν μο-
νο για τον εαυτό-του. Απ' την συλ-
λογική εργασία ξεπήδησε και η κολ-
λεκτιβιστική συμβίωση. Στο επίπεδο
της προσωπικής ζωής ξεπεράσαν κα-

τα πολύ κι αυτούτους Ισπανούς,
που όπως συνήθιζαν και παλιά, συ-
νεχίζουν να ζουν πάντα στο στενό
κύκλο της μικρής οικογενείας, όσο
αδύλιος κι αν ήταν.

Πως εξηγείς την αντίφαση ανάμεσα
σ' αυτό το παλιό κίνημα των κιμπού-
τς και στον εθνικισμό που διακατέ-
χει το κράτος του Ισραήλ σήμερα α-
πεναντι στους παλαιστίνιους;

Αυτό ξεκίνησε βασικά με τις διω-
ξεις που υπέστησαν από τον Χίτλερ
Για τους πρώτους μετανάστες μπο-
ρεί κανείς να πει πως γενικά ήταν
σοσιαλιστές ακόμα κι αν δεν γνω-
ρίζαν υποχρεωτικά την μαρξιστική
ή την αναρχική θεωρία. Οι περίσο-
τεροι απ' την Πολωνία ανήκαν στην
BUND, το ρωσικό σοσιαλιστικό κόμμα
στην Πολωνία.

Ο εθνικισμός άρχισε με την ίδρυση
του κράτους του Ισραήλ. Την περίο-
δο εκείνη υπήρχαν δυο τάσεις: Η
μία του Μπεν Γκουριόν, που προπα-
γανδίζει ένα ανεξάρτητο ιουδαϊκό
κράτος, κι η άλλη που ενσαρκωνόταν
από τους Μαρτίν Μπουμπερ και κα-
θηγητή Μαγκνές -ιδρυτές του ΙΗΥΤ-
που υποστήριζαν πως οι εβραίοι ε-
πρεπε να ιδρύσουν ένα κράτος από
κοινού με τους αράβες. Ο Μπεν Γκου-
ριόν είχε την πλειοψηφία. Εάν τότε
είχαν ακολουθήσει την συμβουλή του
Μαρτίν Μπουμπερ, θα ήταν σήμερα η
κατάσταση τελείως διαφορετική.

Εχουμε να σου κάνουμε, τώρα τελείω-
νοντας άλλη μια προσωπική ερώτηση
Στο βιβλίο-σου "Προσοχή Αναρχικός"
περιγράφεις όλα τα σημαντικά
προσωπα του αναρχικού κινήματος
την περίοδο της Βαΐμαρης. Λείπει, ο-
μως η δικιά-σου καθημερινή ζωή,
έκανες πραγματι, πως ζούσες. Όλα αυ-
τα τα αφήσες συνειδήτητα απ' έξω ή
λείπουν γιατί ήθελες να δώσεις βα-
ρος στις πολιτικές αναζητήσεις;

Ναι, έτσι είναι. Πάντα έλεγα στον ε-
αυτό-μου, το προσωπικό δεν έχει κα-
μία σημασία.

Θα ήθελες να μας μιλήσεις λίγο γι-
αυτό το "προσωπικό", γιατί για μας
ο άνθρωπος Σουχι έχει σιγούρα ση-
μασία;

Ο πατέρας-μου, όπως και ο παππούς-
μου, ήταν τεχνίτης, είχε δικό-του ε-
ργαστήρι και δικό-του μαγαζί όπου
πούλαγε τα εμπορεύματα: αρχιτορ-
ναδόρος. Μικροαστός προλεταριος, ή
πως να τον αποκαλέσει κανείς; Στην
αρχή δουλευα κοντά στον πατέρα -
μου, μετά πήγα στο Βερολίνο όπου
έκανα εκπαίδευση σαν χημικός εργα-
στηρίου, πράγμα που με βοήθησε να
βγάλω τα πρώτα-μου χρήματα. Τα βρα-
δυα πηγαίνα στις βιβλιοθήκες και
καταβροχθίζα ολοκληρή τη φιλολο-
γία.

Μετά έφυγα από κει και πήγα στην
Βιέννη, όπου δουλευα σ' ένα εργαστή-
ρι. Όταν ξέσπασε ο πρώτος παγκοσ-
μικός πόλεμος με συνελθάν γιατι
ανήκα στην ομάδα του περιοδικού
"BEFREIUNG" ("Απελευθέρωση") που
εκδίδεται και σήμερα στο Γκράτς.
Σαν πηγή-του το περιοδικό είχε το
"γνώση και απελευθέρωση" του ΡΙ-
ΕΡΡΕ RAMUS. Είμασταν πάνω απ' όλα
αντιμιλιταριστές. Όλοι όσοι δεν ή-
ταν αυστριακοί απελαθήκαν, ενώ ε-
μένα με δέσανε μαζί με έναν άλλο
και κολλήσανε πάνω-μου ένα σημει-
ωμα που έγραφε: "Προσοχή! Αναρχι-
κός!"

Πως μπήκες στο αναρχικό κίνημα;

Ο πατέρας-μου, από τότε που ήταν
βοήθος τεχνίτη ήταν σοσιαλδημοκρα-
της όπως και ο Αουγκουστ Μπεμπέλ-
κι αυτός ήταν τερναδόρος, κι ήταν
ο πιο διασημός σοσιαλδημοκράτης
στο Ρατιμπόρ, στη βορεία Σιλεσία,
όπου και γεννήθηκα.

Όταν είμασταν παιδιά μας εβρίζαν
στο δρόμο αποκαλώντας-μας "δημο-
κρατες-δημοκράτες".

Όταν πήγα στο Βερολίνο, πήρα μαζί-
μου διευθύνσεις από σοσιαλδημοκρα-
τες που έμεναν εκεί. Μετά πήγα σε
μια συγκέντρωση στο Νοϊκέλν, όπου
μιλάγαν η Κλάρα Τσετκίν και ο Αου-
γκουστ Λανταουερ. Τους προσέξα και
τους δυο πολύ. Ο Λανταουερ [ο Λαν-
ταουερ θεωρείται απ' τις πιο σημα-
ντικές μορφές του αναρχικού συμ-
βουλιακού κομμουνιστικού κινήμα-
τος στην Γερμανία, σ.τ.σ] μου αρε-
σε περισσότερο. Την άλλη μέρα πήγα
στο εργαστήρι όπου εβγάζε την ε-
φημερίδα-του "Ο Σοσιαλιστής" και
σιγα σιγα έγινα φίλος μαζί-του,
κι έτσι μπήκα στο κίνημα...

Σημειώσεις

Ο CAMILO CIENFUEGOS ήταν γιος α-
ναρχικού ακτιβιστή κι ο ίδιος ατο-
μο με ελευθεριακές ιδέες. Αγώνιστη
κε μαζί με τον Καστρο και τον Τσε
Γκεβαρα και πέθανε μετά την νίκη
κατά του δικτατορα Μπατίστα κάτω
από μυστηριώδεις συνθήκες. Υπαρ-
χουν υπονοιες, πως μέσα στο αερο-
πλάνο με το οποίο επέσε και σκο-
τώθηκε, είχε τοποθετηθεί βομβά από
την κλίκα του Καστρο για να χτυ-
πηθεί το κίνημα των ελευθεριακών.
2] IFAU: "Πρωτοβουλία για μια ελευ-
θερη εργατική ενωση". Είναι η μόνη
αναρχοσυνδικαλιστική ομοσπονδίακή
οργάνωση στην Δ. Γερμανία και μέ-
λος της IAA (Αναρχοσυνδικαλιστική
Διεθνής). Έχει ελαχιστες επιρροές
στον εργατικό χώρο. Τελευταία δια-
σπασθηκε και η οργάνωση του Αμβου-
ργου εφτάισε δικιά-της ομάδα. Εκ-
δίδει την μηνιαία εφημερίδα "DIRE
KTE AKTION".

3] FAUD: "Ελευθερη Ενωση Εργατών
Γερμανίας. Η FAUD προέρχεται από
την Ελευθερη Ενωση των Γερμανικών
Συνδικατών και ιδρύθηκε το 1919.
Τα χρόνια εκείνα όπως και στην
διαρκεία αυτών που ακολουθήσαν,
ήταν η μεγαλύτερη -αριθμητικά- α-
ναρχοσυνδικαλιστική οργάνωση. Το
1921 αριθμούσε πάνω από 100000 με-
λη, ενώ αργότερα, αντιμετωπίζοντας
πολλά εσωτερικά προβλήματα, μια
χρόνια πριν τεθεί εκτός νόμου, το
1932, αριθμούσε μόνο 7000 μέλη.

4] Αναφέρεται στο αναρχοσυνδικαλι-
στικό συνδικατο "SAC".

5] Με τα "γράμματα" εννοεί ο Σου-
χι τις ανοιχτες επιστολές που ε-
στειλε στον Ρήγκαν και τον Μπρεζ-
νιεφ, με τις οποίες ζητούσε την κα-
ταργηση του στρατού. Δημοσιεύτηκαν
για πρώτη φορά στην εφημερίδα "Ευ-
ρωπαϊκές Ιδέες", ενώ αργότερα μπή-
καν μαζί με άλλα κείμενα-του πάνω
στο αντιπολεμικό κίνημα σαν επι-
λόγος στο βιβλίο-του "Προσοχή α-
ναρχικός".

6] Η λαϊκομετωπική κυβέρνηση του
Λεον Μπλουμ εφαρμόζε την πολιτική
της "μη-επεμβάσης", δίνοντας έτσι
μια πιωπλάτη μαχαίρια στην ισπα-
νική επανάσταση. Η πολιτική-της αυ-
τή είχε άμεση σχέση με την βρετα-
νική και γαλλική αρχουσα τάξη, που
είχε ταχθεί στο πλευρό του Φρανκο

Γαλλία: πυρηνοκίνητη αριστερα

ΜΙΑ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΟΡΙΑ ΠΟΥ ΜΟΙΑΖΕΙ ΜΕ ΠΟΛΛΕΣ...

Μετα τις 10 Μαΐου 1981 πολλοί στη Γαλλία και στο εξωτερικό βρέθηκαν προ απροσπτον μπροστά στην συνδεδεση της νεας αριστερης κυβερνησης με την αμυντικη πολιτικη των προκατοχων-της. Ειχανε ακομα στην θυμη-τους τις καμπανιες του ΚΚΓ εναντια στις βομβες την δεκαετια του '50 καθώς και τις δηλωσεις του Φρ.Μιτεραν σε μια καμπανια του '65 και την υποστηριξη στη δραση του "Κομμαντο της Ειρηνης", στρατηγου BOLLARDIERE το 1973 στα υδατα της περιοχης MURORA (περιοχη για πειραματα ατομικων οπλων). Κι ομως η σοσιαλιστικη κυβερνηση ακολουθωντας την πολιτικη των προκατοχων-της, δεν προδωσε τις προσδοκιες των ψηφοφορων-της: Διοτι ηδη εδω και μερικα χρονια τα κομματα της αριστερας ακολουθουν την αμυντικη πολιτικη της δεξιας. Απο τοτε ηδη - κι οχι απο το 1981- εσβησε η ελπιδα για μια ριζοσπαστικη πολιτικη αλλαγη.

Η ΣΤΡΟΦΗ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΟΥ ΚΚΓ

Η στροφη του ΚΚΓ ηταν μια μεγαλη εκπληξη για εκεινους που δεν ειχαν αντιληφθει καποια μικρα σημαδια απο πριν.

Τον Απριλιο του 1976 ο κομμουνιστης βουλευτης LOUIS BAILLOT -υπευθυνος για τις υποθεσεις αμυνας- δηλωσε επισημα, πως η " ατομικη δυναμη Γαλλια" αποτελει ενα αναμφισβητητο γεγονος. Για την "επιτρο-

πη για τα αμυντικα ζητηματα του κομματος" ειχε αρχισει ηδη απο κεινη τη στιγμη μια νεα φαση πανω στο σκεπτικο και μια νεα θεση των γαλλων κομμουνιστων. Η αναφορα αυτης της επιτροπης παρουσιαστηκε στις 11 Μαΐου του 1977 απο τον JEAN KANAPA στην κεντρικη επιτροπη. Τιτλος-της ηταν: "Εθνικη Αμυνα, Αναξαρτησια, Ειρηνη και Αφοπλισμος". Σημερα ειναι σιγουρο, πως η αναφορα αυτη, δεν συζητηθηκε στους κολπους του κομματος και πως η αποδοχη-της απο την κεντρικη επιτροπη εξεπληξε ακομα κι αυτους τους ενεργους κομμουνιστες. Μονο οταν ανοιξαν τις εφημεριδες- τους πληροφορηθηκαν, πως στο μελλον θα πρεπε να υπερασπιζουν αυτα, που εδω και πολυ καιρο αντιμαχονταν. Τη ιδια εποχη δημοσιευτηκε στο " LE PELERIN" μια ερευνα, συμφωνα με τη οποια το 66% των ψηφοφορων του ΚΚΓ ηθελαν να σταματησει η Γαλλια την δημιουργια της νεας πυρηνικης δυναμης που θα στοχευε στον εκφοβισμο, ενω το 15% ζητουσε την συνεχιση αυτων των προσπαθειων.

Οι κομμουνιστες υπευθυνοι γνωριζαν πολυ καλα την επικρατουσα στη γνωμη μεσα στις γραμμες-τους. Ετσι δημοσιευτηκαν πολλα αρθρα στην "HUMANITE", για να εξηγησουν την καινουργια αυτη θεση του κομματος. Επεμειναν πολυ στα σημεια αναφορας του KANAPA, ο οποιος προσπαθουσε να μειωσει τις φοβεροτερες προοπτικες μιας πυρηνικης πολιτικης.

Για την απήχηση αυτής της αιφνίδιας μεταβολής η συντακτρια YVONNE QUILES αναφέρει τα εξής: "Η ανακοίνωση του Ζ.Μαρσαί στην τηλεόραση, πως στο μέλλον οι κομμουνιστές θα 'ταν υπέρ της βομβας, προκαλέσε εμφανείς αντιδράσεις μέσα στο κόμμα. Η δύναμη κρούσης ήταν κάτι που πάντα καταδικαζόταν σαν κατ'αστροφικό, αχρηστό και επικίνδυνο. Και τώρα, από την μια μεριά στην άλλη οι γνώμες άλλαξαν. Πως μπορούν να μην υπάρξουν αντιδράσεις μπροστά σε μια στροφή 180 μοιρών; Θα πρέπει να πούμε, πως αυτός ο υμνος τροπός αλλαγής στάσης είναι χαρακτηριστικός για την λειτουργία του κόμματος. Ας θυμηθούμε μοναχά την απορρίψη της έννοιας "δικτατορία του προλεταριάτου". Τα μέλη του κόμματος το πληροφορήθηκαν μια ώρα μερικές μέρες πριν οι άλλοι απ' την τηλεόραση. Σε σημαντικές συζητήσεις λίγο θιχτηκε το θέμα της Εθνικής Αμυνας. Υπήρχε αγνοία του Ατομικού προβλήματος και γενικά αγνοία των αμυντικών προβλημάτων. Και ακριβώς επειδή τα ενεργά μέλη ήταν ελάχιστα πληροφορημένα σ' αυτά τα θέματα, η ηγεσία του κόμματος μπόρεσε ευκόλα να αλλάξει την γραμμή της".

ΕΘΝΙΚΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΜΙΛΙΤΑΡΙΣΜΟΣ

Μεσα στο κίνημα ειρήνης γίνονταν σφοδρές συζητήσεις. Τον Οκτώβριο του 1977 το Εθνικό Συμβούλιο περιορίστηκε στην εξής διαπίστωση: μερικοί επιθυμούν την καταργήση των Ατομικών εξοπλισμών σαν παράδειγμα σε άλλα έθνη, ενώ άλλοι πιστεύουν πως κάτι τέτοιο είναι σήμερα αδύνατο και πως μπο-

ρεί να επιτευχθεί μόνο με διαπραγματεύσεις και διεθνείς αποφάσεις. Στο σημερινό κίνημα ειρήνης οι οπαδοί του τερματισμού των εξοπλισμών είναι μειοψηφία. Από το φθινόπωρο του 1977 η στροφή αυτή φάνηκε από τα αποτελέσματα της έρευνας: το ποσοστό των κομμουνιστών επεσε από το 66% τον Μάιο στο 52% τον Σεπτέμβριο, ενώ το ποσοστό των υπερμαχών-της ανεβηκε από το 15% στο 37%. Στην αναφορά του ΚΑΝΑΡΑ βλέπει κανείς πως το κύριο επιχείρημα-του είναι το "τετελεσμένο γεγονός": Δεν θα είμαστε υπέρ της βομβας εάν δεν είχε κατασκευαστεί ακόμα. Αλλά επειδή η Γαλλία έχει προσφέρει σημαντικά ποσά στην ανάπτυξη αυτού του οπλοστασίου, ο ΚΑΝΑΡΑ δικαιολογεί αυτό το γεγονός σαν το μοναδικό μέσο για την εγγύηση της ανεξαρτησίας. Το κομμουνιστικό κόμμα είναι ένα "υπεύθυνο" κόμμα και δεν μπορεί να βλέπει να κλεβούν απ' την Γαλλία, μέσα στο διάστημα που θα χρειαζόταν για την κατασκευή μη Ατομικών όπλων, το μοναδικό μέσο που εγγυάται την ασφάλεια και την ανεξαρτησία της. Βλέπουμε πως αυτό το επιχείρημα είναι και συναμα απατηλό. Αν ακολουθήσουμε αυτή την λογική, τότε πραγματικά μπορούμε να δικαιολογήσουμε μια προσωρινή υποστήριξη στα όπλα αυτά μέχρι να κατασκευαστούν αποτελεσματικά συμβατικά όπλα. Η αναφορά του ΚΑΝΑΡΑ αποφεύγει πολύ αυτό το συμπέρασμα.

ΦΥΓΗ ΠΡΟΣ ΤΑ ΜΠΟΡΣ

Οι πραγματικοί λόγοι για την υποστήριξη του ΚΚ στα Ατομικά όπλα δεν είναι καθαρή τουλάχιστον όχι

τώρα. Χωρίς αμφιβολία μπορούμε να αποκλείσουμε αυθόρμητα κίνητρα όπως κάποια εκλογικιστική τακτική. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν πως το κόμμα, δεν θα έχανε ψήφους, εάν επέμενε στην παλιά-του θέση. Αντίθετα λοιπόν πρέπει να αναζητήσουμε άλλους τους λόγους. Μπορεί να είναι λόγοι τακτικής: Το κόμμα γνώριζε πως οι σοσιαλιστές θα ακολουθούσαν συντομα τον ίδιο δρόμο. Για να προλάβουν τους σοσιαλιστές, οι κομμουνιστές αναλάβαν συνειδητά τον ρόλο των κατευθυντών. Και έτσι θα 'ταν το σοσιαλιστικό κόμμα αυτό που θα τους ακολουθούσε κι όχι το αντίθετο. Κι ακόμα περισσότερο: θα τους επέτρεπε να διαπραγματευθούν την συνθήκη αυτή σύμφωνα με το πολιτικό και στρατιωτικό-τους δόγμα. Δεν πρέπει να ξεχάσουμε πως η αναφορά του ΚΑΝΑΡΑ-από την οποία σημειώνονται εδώ μόνο οι θέσεις για την Ατομική ενέργεια-είναι κυρία μια ομιλία κατά των ατλαντικών αποκλίσεων του Ζισκαρ Ντ' Εστάιν και μια έντονη συνηγορία για τη στροφή προς την θέση των γκωλλικών: ανεξαρτησία, ανεξάρτητη αμύνα, απορρίψη μιας ενιαίας ευρωπαϊκής αμύνας. Από αυτή την άποψη η συνδυασία των κομμουνιστών με την ιδέα μιας στρατιωτικής δύναμης κρούσης θα 'ταν το τίμημα για να σχηματιστεί μια δύναμη αντίστασης μαζί με τους αριστερούς γκωλλικούς κατά των ατλαντικών φιλοδοξιών του Ζισκαρ.

Κατά τ' άλλα γνωρίζουν, πως ο ΚΑΝΑΡΑ στα τελευταία χρόνια της ζωής-του χρησιμοποίησε την επιρροή του για να διατηρηθεί μια σχετική ανεξαρτησία του ΚΚΓ απ' την Μοσχα. Μπορεί μια δύναμη κρούσης να του φαινόταν ένα καλό μέσον για να εκφραστεί αυτή η θέληση ανεξαρτησίας. Κι αυτό συγκρινεται λίγο με την θέση μερικών από το σοσιαλιστικό κόμμα που ταχθηκαν υπέρ μιας δύναμης κρούσης θεωρώντας-την σαν ένα μέσο για την ανεξαρτησία απ' τις ΗΠΑ.

Η ΜΑΚΡΙΑ ΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ

Τη στιγμή της αναστάσης-του το 1971, το σοσιαλιστικό κόμμα υιοθέτησε πολύ ευαισθητοποιημένες θέσεις πάνω στα θέματα της αμύνας: υπήρχε μια παραδοχή αντιμιλιταρισμού και καχυποψίας απέναντι στο στρατό, ενισχυμένης κυρίως από τον πόλεμο της Αλγερίας: για τους μεγαλύτερους υπήρχαν οι αναμνήσεις ενός "προπολεμικού ειρηνισμού". Για πολλούς υπήρχε μια ενστικτώδης εχθρικήτητα κατά των Ατομικών εξοπλισμών εξαιτίας της σιωπής απόδοσης από μερικούς της αμερικανικής Ατομικής προστασίας.

Οι πρώτες ενδείξεις κάποιας μικρής λοξοδρομησης γίνονται φανερές: εκτός από την συνταγή του κοινού προγράμματος το 1972-οι κομμουνιστές είχαν εισαγει την εκφράση "καταστροφή της δυναμικής κρούσης"-οι σοσιαλιστές εισήγαγαν την λιγότερο επιτακτική εκφράση "απαρτίωση". Το 1974 ο Φρ. Μιτεράν ανακοινώνει πως δεν είναι σωστό "να καταστρέψουμε τα Ατομικά υποβρύχια σαν να πνίγαμε κουταβιά". Το 1976 μόλις το αμυντικό πρόβλημα βγήκε στην διευθυνούσα επιτροπή για πρώτη φορά, μπόρεσε να δει κανείς πως οι οπαδοί των Ατομικών όπλων είχαν κερδίσει το παιχνίδι.

Εμείς

**ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΤΗΣ ΜΗ ΑΜΕΣΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ**

και γαμω τα πλαίσια

Το να περάσει αυτή η αποψη και στο κομμα αποδειχτηκε δυσκολοτερο. Μεσα στο σοσιαλιστικο κομμα οι αν τιθετοι συσπειρωθηκαν γυρω απο τον PATRICK VIVERET, αρχισυντακτη της εφημεριδας "FAIRE". Οι φιλονικιες μεσα στο κομμα διαδεχονταν η μια την αλλη.

Η πρωτη φιλονικια αφορουσε την μορφη. Η δευτερη οδηγησε στις αιτιες: πρεπει να διαθετει κανεις πολιτικα και στρατηγικα επιχειρηματα οπως: "παραδοσιακα κατα της γκωλλικης βομβας". Αν διαβασει κανεις τα κειμενα αυτης της συζητησης, θα διαπιστωσει πως τα επιχειρηματα για τα εξοδα, τους κινδυνους ή την αποτελεσματικοτητα του Ατομικου οπλοστασιου ηταν σχετικα λιγα. Κατι που ειναι πιο σαφες ειναι ενα πολιτικο επιχειρημα: το ασυμβιβαστο μιας Ατομικης αμυνας με την εικονα μιας σοσιαλιστικης κοινωνιας. Σχετικα μ' αυτο ο VIVERET ειπε στις 26.5.1977: "η επιθυμια για εναν καθορισμενο τεχνολογικο τυπο αμυνας δεν ειναι ουδετερες. Τη στιγμη, που αρχιζει να καταλαβαινεται κανεις, πως η εκλογη μιας Ατομικης εξελιξης θε φερει μαζι της και μια ενισχυση του συγκεντρωτισμου και του κοινωνικου ελεγχου, θα 'ταν αντιφατικο να δεχτει η αριστερα -διχως να παραπατησει- ενα αμυντικο συστημα που απο τη φυση του ειναι αντιθετο σε καθε αντισυγκεντρωτισμο και καθε πιθανο εκδημοκρατισμο".

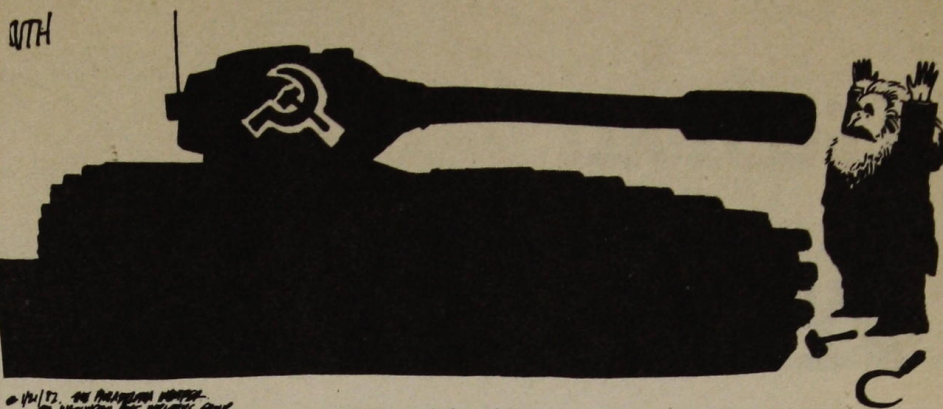
Αυτα τα επιχειρηματα περιεχε μια καμπανια με τον τιτλο "Ερωτηματα στην Αριστερα για ενα Ατομικο αμυντικο συστημα", η οποια εγινε απο την Ενωση Εναντια στη Βια, κ.α. και η οποια υπογραμμισε μιας πολιτικης διαφωνιας σχετικα με τα αμυντικα μεσα. "Θεωρεται ακομα καποιος σοσιαλιστης, αν αποδεχεται τα Ατομικα οπλα" ή "η Ατομικη παραζαλη των αριστερων": Αυτα ηταν σλογκαν της καμπανιας αυτης. Η Αριστερα ειχε την μοναδικη ιστορικη ευκαιρια να βαλει φρενο σ' αυτο τον παρανοϊκο αγωνα δρομου για τους εξοπλισμους.

Το θεμα δεν ηταν να δημιουργηθει ενα μαζικο κινημα κατα της εγ καταστασης νεων πυραυλων, οπως εγινε στην Ευρωπη το 1980-82. Το θεμα ηταν η συμμετοχη σε μια πολιτικη συζητηση μεσα στην Αριστερα και η δημιουργια ιδιαιτερων βασιικών αρχων.

Στο κοινο προγραμμα του 1972 η Αριστερα το ξεκαθαρισε: απορριψη οποιασδηποτε μορφης Ατομικης δυναμης κρουσης. Η πραγματοποιηση αυτου του προγραμματος το καλοκαιρι του 1977 επρεπε αναγκαστικα να θιξει αυτο το ευαισθητο σημειο. Οι 15 διαπραγματευτες (5 κομμουνιστες, 5 σοσιαλιστες, 5 ριζοσπαστες της αριστερας) συμβιβαστηκαν στ 4 σημεια: 1ο, η απορριψη της δυναμης κρουσης επικυρωθηκε σαν η κατευθυντηρια αρχη. 2ο, οι πρωτοβουλίες σε σχεση με εναν διεθνη αποπλιση κρηθηκαν αναγκαιες. 3ο, σ' αυτο το διαστημα αναμονης για τον αποπλισμο, η γαλλικη δυναμη κρουσης πρεπει να διατηρηθει σε καλη κατασταση. 4ο, την τελικη αποφαση πρεπει να την παρουν οι Γαλλοι.

Αυτο σημεινει απλα και μονο πως αν οι γαλλοι ψηφισαν την Αριστερα θα αναγκωριζαν πως η δυναμη κρουσης θα περιλαμβανοταν στο προγραμμα-της. Η διατυπωση "η διατηρηση σε καλη κατασταση" προκαλεσε πολλες συζητησεις: πολλοι την ερμηνευσαν σαν "κατασταση λειτουργικότητας",

ΑΠΗ

© 1977, THE FRANKLIN ROBERTS
FOR NATION FOR NATIONS ART

κατι που δικαιολογουσε τις τεχνικες βελτιωσεις: αλλοι απο την αντιπυρηνικη φραξια του σοσιαλιστικου κομματος την ερμηνευσαν σαν την "διατηρηση στην κατασταση που βρισκονται σημερα". Θα ξανακερδιζε το κομμα την αυτονομια των αποφασεων-του μ' αυτη την χωρις στοχους συμφωνια; Οχι...

Σε μια συναντηση του Νοεμβριου του 1977 για μια "αντιπυρηνικη αμυνα" εγινε αντιληπτο, πως υπηρχαν παρα πολλες διαφορετικες αποψεις για τις εναλλακτικες λυσεις και ουτε γινονταν σοβαρες εποικοδομητικες προσπαθειες. Απο τοτε η κατασταση δεν εχει καθολου εξελιχθει.

ΑΠΟ ΤΑ ΝΑΙ-ΟΧΙ ΣΤΑ ΝΑΙ-ΝΑΙ

Ολοι αυτοι που μετα την συμφωνια του Ιανουαριου του '78 απογοητευτηκαν απ' το πλησιισμα του σοσιαλιστικου κομματος στους Ατομικους εξοπλισμους, θα χαιρονταν σημερα γι αυτην την θεση -οσο καιλιγο ικανοποιητικη να 'ταν- αν αυτη παρεμενε σαν θεση του κομματος και σαν θεση της σοσιαλιστικης κυβερνησης.

Στις αρχες του 1980 δημοσιευτηκε το νεο προγραμμα του κομματος. ("PROJEKT SOCIALISTE"). Θα 'ταν περιττο να πουμε πως το κεφαλαιο για την αμυνα δεν αναφεροταν καθολου η συμφωνια του '78. Δεν τιθεται πια ζητημα να σταματησει η παραγωγη των Μιραζ IV, ουτε να 'χει ο γαλλικος λαος την τελευταια λεξη. Ουτε γινεται καποια αναφορα στην υστερια εκφοβισμου. Αμεσως μετα την φραση "διατηρηση σε καλη κατασταση" ακολουθει αμεσως η συνηγορια για εκσυγχρονισμο των Ατομικων οπλων. Ετσι ο Μιτεραν και ο Μωρουα φροντιζουν για την συνεχιση της αμυντικης πολιτικης των προκατοχων-τους.

Η ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΕΙΡΗΝΙΣΤΙΚΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ

Υπαρχουν δυο λογοι που το γαλλικο κινημα ειρηνης -ο, τι και να εννοειται μ' αυτη τη λεξη- δεν ειναι ουτε δυνατο ουτε ανεξαρτητο: 1. η συνεχις εξελιξη του Ατομικου εξοπλισμου σαν μεσο εκφοβισμου -κι αυτο με τις ευλογιες ολων των σημαντικων κομματος- ειχε σαν αποτελεσμα την παραιτηση απο καθεδραση. 2. Η ανεξαρτησια στη ληψη αποφασεων της γαλλικης κυβερνησης σχετικα με τους εξοπλισμους δεν δημιουργει φοβους για μια πιθανη κακη χρηση των εξοπλισμων αυτων. Ο γαλλικος στρατος ομως ειναι αναγκασμενος να χρησιμοποιει τα διαφορα μεσα πληροφοριοδοτησης των αμερικανων (δоруφороι κλπ). Τον τελευταιο καιρο αυξανονται οι κυβερνητικες δηλωσεις υπερ της εγκατα-

στασης των αμερικανικων πυραυλων στην Ευρωπη και κατα του κινηματος ειρηνης. Αρθρα στον τυπο, δηλωσεις μερικων σοσιαλιστων, και ο καταμερισμος του προϋπολογισμου δειχνει πως η Γαλλια προσανατολιζεται προς μια ευρωπαϊκη αμυντικη πολιτικη και αυτο ειναι κατι που φαινεται με την αυξηση του πυρηνικου δυναμικου.

Ο Μιτεραν εδωσε την συγκαταθεση-του για την βομβα νετρονιου του Οκτωβριου του '82: "Οι 18 πυραυλοι πλουτονιου στο PLATEAU D' ALBION μπορούν να φτασουν σημερα μονο μεχρι την Γερμανια, αλλα προκεινται να εκσυγχρονιστουν". Και τα πεντε Ατομικα υποβρυχια αποτελουν πια το αποκορυφωμα αυτου του καταλογου, γιατι θεωρουνται ακτυπητα. Το εκτο κατασκευαζεται ήδη και το εβδομο σχεδιαζεται.

Κι εδω ακριβως υπαρχει και η μεγαλυτερη αντιδραση: το εβδομο υποβρυχιο θα δημιουργουσε την αναγκη μιας καινουργιας Βασης και στρατιωτικων εγκαταστασεων γυρω απ' αυτη κοντα στο νησι CROZON, BRETAGNE. Ο γαλλικος τοπικισμος αφηνει περιθωρια για μια πιθανη αντιδραση. Ηδη γινονται ενεργειες για αρνηση των φορων που πρεπει να δοθουν για το εβδομο υποβρυχιο. Αν το 16% του αποτελεσματος μιας ερευνας ειναι ιδιαιτερωμενο να μην πληρωσει, οπως ηδη δηλωσε, θα μπορούσε αυτο το υποβρυχιο να μην κατασκευαστει ποτε.

Η ειρηνιστικη δραση στα γειτονια κα κρατη βρισκει μιμητες και στην Γαλλια. Το 1982 υπηρχαν διαφορες οργανωσεις και γινονταν διαφορες ενεργειες οπως: "τεχνιτες για την ειρηνη", "γυναικες για την ειρηνη" απεργιες πεινας κατα την διαρκεια μιας συναντησης μελων του NATO και στις επετειους του Ναγκασακι και της Χιροσιμα καθώς και πορειες ειρηνης. Τον Σεπτεμβριο εγινε μια συναντηση εκλεγμενων αντιπροσωπων, του αμερικανικου κινηματος ειρηνης. Ομως οι επιδρασεις αυτων των δραστηριοτητων δεν ειναι τόσο εντονες στην Γαλλια οπως στις γειτονικες-της χωρες.

Τα πνευματα ειναι ακομα διχασμενα για εναλλακτικες λυσεις. Ακομα και οι οπαδοι για μια καινουργια πορεία των αριστερων κομματος οπως ο SEGUILLON θελει μαζι με αλλους σοσιαλιστες να δώσει μια ευκαιρια σε μια ερευνα για τους εναλλακτικους τροπους αμυνας. Ο αντιπαλος των εξοπλισμων και σοσιαλιστης PATRICK VIVERET θεωρει, πως για να γινει μια ανοικτη συζητηση ειναι αναγκαιο ενα δυνατο ευρηματικο και αυτονομο κινημα ειρηνης, που θα προβαλλει καθαρα το θεμα του ολοκληρωτισμου και ταυτοχρονα τους κινδυνους ενος πυρηνικου πολεμου.

Ιταλία:

ΦΥΛΑΚΗ ΔΕΝ ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΣΙΩΠΗ

Στην Ιταλία αυτή την εποχή υπάρχουν περίπου 35-40000 κρατούμενοι στις φυλακές. Από αυτούς οι 4000 είναι πολιτικοί κρατούμενοι. Η διαφοροποίηση όμως των κρατούμενων ανάμεσα σε πολιτικούς και ποινικούς δεν ήταν ποτέ τόσο έντονη στην Ιταλία όσο σε άλλες χώρες της Ευρώπης όπως λ.χ την Δ.Γερμανία & άλλες. Γι αυτό, δίπλα σ' αυτόν τον αριθμό των 4000 κρατούμενων θα πρέπει να υπολογιστεί και ένας διπλασιος αριθμός κρατούμενων που βρίσκονται εκεί λόγω δραστηριοτήτων που ιδιοποιηθήκαν συνειδητά. Αυτοί μαάλιστα έχουν πάντα πολλές επαφές με τις διαφορές οργανώσεις.

Με αφορμή μια μαζική απεργία πεινας που έγινε στις ιταλικές φυλακές, μπορούσαν πολλοί να μάθουν και να πληροφορηθούν πολλά σε σχέση με τις φυλακές και τις συνθηκές κράτησης των φυλακισμένων.

Κατ' αρχάς θα πρέπει να τονίσουμε ότι επαναστατικό κίνημα τέτοιας έκτασης σαν αυτό πριν από 10 χρόνια δεν υπάρχει πια. Σήμερα αυτό που υπάρχει είναι ένας αποηχος αυτού του κινήματος που χτυπήθηκε άγρια και συντριβήθηκε μπροστά στη κρατική καταστολή. Από τις 7.4. 79 οι μαζικές συλλήψεις είναι ένα συνθησιμένο φαινόμενο στην Ιταλία. Μαζικές συλλήψεις, που έχουν σαν στόχο την εκκαθάριση όλων των επαναστατικών στοιχείων. Σαν αιτία συλλήψεων αρκούσε συχνά μοναχά η ύποψια. Άλλες φορές παλι το μικρό όνομα κάποιου ή και ένα τηλεφώνημα ήταν αρκετά. Δεν ήταν λίγοι μαάλιστα και κείνοι που μπήκαν μέσα επειδή πριν από μερικά χρόνια έριξαν κατά τη διάρκεια μιας μαχητικής διαδήλωσης μια πέτρα στους καραμπινιέρους. Και μ' αυτό τον τρόπο ήρθε η ήττα.

Εχουμε λοιπόν παλι όπως τόσες φορές στο παρελθόν να αντιπαράθεσουμε με μια ήττα; Ίσως ναι, ίσως όμως κι όχι. Ίσως ναι γιατί η ήττα αντανάκλαται στον σημερινό αποηχο του νακότε μεγάλου επαναστατικού κινήματος, ίσως όχι γιατί η ήττα, και για την ακρίβεια η ολοκληρωτική ήττα, ονομάζεται ΗΤΤΑ όταν πίσω από τους τοίχους των φυλακών επικρατεί απελπισία και παραιτήση όταν δεν υπάρχει πια σχέση ανάμεσα στους αγώνες μέσα και σε κείνους έξω όταν η διαδικασία

στην οποία χάνεται η αλληλεγγύη μετατρέπεται σε διαδικασία όπου ο ένας τρώει τις σάρκες του άλλου όταν ο άνθρωπος σαν αυτονοήσηλειτουργεί σαν εγώ και όχι σαν εμείς.

Όμως αυτό δεν συμβαίνει, γι αυτό και αρνούμαστε να δεχτούμε την εκφραση ολοκληρωτική ήττα. Αυτή τη στιγμή, ενώ οι διαφοροί επαναστάτες των ομάδων μιλιανέ φαχοντάς να βρουν την "σωστή γραμμή", κάπου αλλού η κατάσταση κοχλαζει. Κι αυτό το αλλού είναι οι φυλακές, όπου τον Σεπτέμβριο του '83 μια σε μεγάλη έκταση απεργία πεινας, μπροστά στην εξέλιξη της οποίας, οι πολιτικές ομάδες βρέθηκαν απροετοίμαστες.

Η απεργία πεινας μπορεί να χαρακτηριστεί σαν μια προσπάθεια αντιμετώπισης των διαφορών προγραμμάτων και νομών που θεσπίσε το κράτος της κρίσης. Και επειδή όπου υπάρχει κράτος υπάρχει και κρίση, ίσως είναι καλό να δούμε στην προκείμενη περίπτωση που αντανάκλαται αυτή η κρίση. Η κρίση αντανάκλαται στην τελειοποίηση των φυλακών, στο χτήσιμο καινούργιων και στην μονιμη ανάγκη που υπάρχει γι αυτές. Οι εποχές στις οποίες γίνονται παραχωρήσεις στους προλεταρίους έχουν παρελθεί ανεπιστρεπτι. "Ο σκοπός της φυλακής δεν είναι -αυτό το έχουν ήδη αντιληφθεί οι διαφοροί εγκληματολόγοι- ο παρεμποδισμός του κάθε εγκλήματος. Σκοπός-της είναι ο περιορισμός καθώς και ο έλεγχος-του. Το κράτος της κρίσης αφήνει στο έλεος της εγκληματικότητας τις τάξεις με χαμηλό εισόδημα, και το επίδομα ανέργιας καθώς και οι κοινωνικές ασφάλισεις είναι ανυπαρκτές..."

Τα προβλήματα, όμως, ξεκινάνε για ένα φυλακισμένο -όπως όλοι ξέρουμε- την στιγμή που μπαίνει μέσα. Ο διαφορετικός τρόπος μεταχείρισης των κρατούμενων, που δεν αποτελεί παρά προκλήση να ταυτιστεί ο καταδικασμένος με τις ισχυρές αρχές και να μην αντισταθεί καθόλου κατά τη διάρκεια της κράτησης -του, δεδομένου ότι οι κρατούμενοι μ' αυτήν την συμπεριφορά αντιμετωπίζονται θετικότερα απ' ό,τι οι άλλοι, καθώς και οι φριχτές συνθήκες επιβίωσης σ' αυτές, είναι τα βασικά -τους προβλήματα.

Η φυλακή γίνεται φανερό ότι είναι ένα μικρό κράτος αυθαιρεσίας,

όπου οι σχέσεις εξουσίας σ' αυτό είναι πολύ πιο εμφανείς και όπου η καταστολή είναι ολοκληρωτική. Η εκφραση, όμως, "φυλακή" δεν περιορίζεται σε 4 ή 10 ή 100 ντουβάρια. Επεκτείνεται έξω απ' αυτά. Τα διαφορα κέντρα υγείας, τα κέντρα αποτοξίνωσης των ναρκομανών, οι καταλόγοι των συνδικατών, τα συνδικατικά συμβούλια, οι εργοδότες, οι ενοικιαστές, η τοπική αστυνομία, ο στρατός, οι υπουργοί, όλοι αυτοί οντας ξεχωριστά και μεμονωμένα "καγκέλα", αποτελούν όλοι μαζί την "κοινωνική φυλακή" που "μας διδάσκει σωστή συμπεριφορά".

Ακριβώς η ίδια διδασκαλία υποτίθεται ότι γίνεται και στις μικρές φυλακές. Ο στόχος είναι η καλή συμπεριφορά, δηλαδή η ενσωμάτωση των διαφορών αυτών στοιχείων στην κοινωνία. Εννοείται, ότι για να γίνει αυτή η ενσωμάτωση πρέπει το άτομο πιο πριν να παψει να σκεφτεί την ανατροπή των ισχυόντων & επικρατούντων θεσμών, πρέπει να παψει δηλαδή να σκεφτείται. Η πρακτική των φυλακών είναι εκείνη στην οποία δόθηκε η διαταγή να επιτευχθεί αυτός ο στόχος. Παρόλες όμως τις πρακτικές των διαφορών φυλακών, αυτή η τακτική της ενσωμάτωσης δεν πετυχαίνει παρά σε λίγες περιπτώσεις τον στόχο-της. Αυτό μαάλιστα βεβαιώνει, ότι το κράτος της κρίσης είναι πραγματικά κράτος κρίσης, μια και οσα μέσα κι αν χρησιμοποιήσει το πρόβλημα είναι μονιμο.

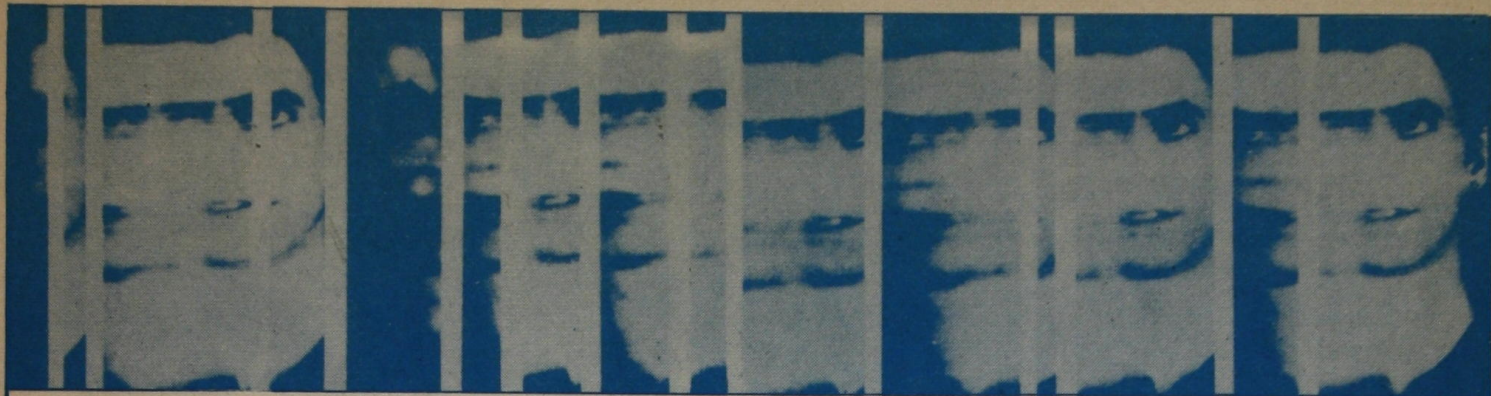
Νέες φυλακές ξεφυτρώνουν σαν μανιτάρια απ' τη γη. Αυτή τη στιγμή δημιουργούνται 14000 νέες θέσεις κρατούμενων στις φυλακές, ανοίξαν 8 νέες και χτίστηκαν άλλες 43. 35 παλιές φυλακές μετατρεπήκαν σε φυλακές υψίστης ασφαλείας. Ο αριθμός των δεσμοφυλακών ανεβήκε κατά 300 και έφτασε τους 18600. Στις περισσότερες φυλακές υπάρχουν πτερυγές υψίστης ασφαλείας. Παράλληλα μ' όλα αυτά, ο χώρος των φυλακών χρησιμοποιείται και σαν χώρος πειραμάτων για τον διαφορετικό "τρόπο μεταχείρισης", τη στιγμή που χρησιμοποιούνται και ερευνώνται χιλιοί δυο τρόποι όπως οι μετατοπισεις από το ένα μέρος στο άλλο, η απομόνωση και άλλα.

Η ΑΠΕΡΓΙΑ ΠΕΙΝΑΣ

Η απεργία πεινας που έγινε στις ιταλικές φυλακές, δεν έχει ενδιαφέρον λόγω του εξαιρετικά μαζικού χαρακτήρα-της μόνο, αλλά και λόγω του ότι μέσα στις απαιτήσεις των κρατούμενων ήταν και ο διαφορετικός τρόπος μεταχείρισης-τους. Στην αρχή του Σεπτεμβρίου του '83 άρχισε η απεργία πεινας 70 γυναικών στη REBIBBIA. Σε λίγες μέρες επεκταθηκε πολύ με αποτέλεσμα στις 19, 20, 21 Σεπτεμβρίου να συμμετεχουν στην απεργία 10000 κρατούμενοι. Μέσα σ' αυτούς υπήρχαν και "πολιτικοί" και "ποινικοί" κρατούμενοι. Οι απαιτήσεις των απεργών ήταν οι ακόλουθες:

1ο, καταργηση της απομόνωσης (το 75% των κρατούμενων στην Ιταλία βρίσκονται στην απομόνωση. Εκείνη η μαλίστα που κατηγορούνταν για ανατρεπτικές δραστηριότητες, ή για τρομοκρατία καθόνταν 10 ή και παραπάνω χρόνια μέσα.

2ο, καταργηση του άρθρου 90 (αυτό το άρθρο μπορεί να παραλληλιστεί με τον νόμο "απαγορευσης επαφών" που ισχύει στην Δ.Γερμανία, δηλαδή

διαχωριστικό τζαμί κατά την διαρκεία των επισκεψών, ακόμα και στη περίπτωση που ο επισκεπτής είναι ο ίδιος ο δικηγόρος του κρατούμενου, απαγόρευση των πακέτων με τροφίμα, των βιβλίων, των περιοδικών & των εφημερίδων, κάθε μερα πολλαπλή έρευνα κατά την οποία πρέπει να γδυθούν οι κρατούμενοι, αποκλεισμός του κήπου της φυλακής, μεταγωγές σε άλλες φυλάκες, μείωση του αριθμού των γραμμάτων που πρέπει να δέχεται ένας κρατούμενος στο επίπεδο του ενός τη βδομάδα. Μαλιστά αυτό το γράμμα θα έπρεπε να προέρχεται από εξαιρετικά συγγενικό πρόσωπο.)

3ο, καλύτερευση των υγειονομικών κτηριακών εγκαταστάσεων.

4ο, γενικά, περισσότερες κοινωνικές επαφές.

5ο, καμία μεταγωγή κρατούμενου σε απόσταση μεγαλύτερη από 150 χιλιόμετρα από τον τόπο κατοικίας-του.

Τον τελευταίο καιρό όμως -εκτός από τα πιο πάνω- έχει εκδηλωθεί μια μεγάλη διαμαρτυρία στις ιταλικές φυλάκες. Πρόκειται για διαμαρτυρία εναντίον στο σύστημα που επικρατεί και που ξεφτυλίζει οποιαδήποτε αξία. Οι αξιοπρεπέστερες συνθήκες διαβίωσης ήταν το αίτημα όλων εκείνων που διαμαρτυρούνταν εναντίον: στην υπερπλήρωση των φυλακών, στην βάρβαρη και βασανιστική διαρκεία της προφυλακικής, στις περνούγες υψίστης ασφάλειας, στους ειδικούς νόμους, στο άρθρο 90 που λειτουργεί διαφοροποιητικά για τους κρατούμενους. Γίνεται φανερό πια ότι η φυλακή είναι η πιο εμφανής και πιο σκληρή εκφραση μιας ταξικής κοινωνίας.

Όμως, το να το επαναλάβει αυτό κανείς δεν αρκεί. Απαραίτητα πρέπει να κατανοηθεί από τον καθένα το πως άλλαξε η φυλακή σε σχέση με τις οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες. Ευχαριστούμε τον Φουκώ για την υποδείξη ότι η κίνηση για μια μεταρρύθμιση στις φυλάκες αναγεται στη γέννηση των φυλακών· είναι δηλαδή μέσα στο πρόγραμμα. Με αυτό το σκεπτικό πρέπει να κοιτάξουμε και την μεταρρύθμιση των φυλακών που έγινε στην Ιταλία το 1975, της οποίας η βασική αρχή ήταν ο διαχωρισμός των κρατούμενων σε "ικανούς να παρουσιάσουν βελτίωση" και σε "ανίκανους να επανέλθουν στο κοινωνικό σύνολο". Την στιγμή που για τους πρώτους υπάρχουν προγράμματα που θα τους βοηθήσουν να επανέλθουν στο κοινωνικό σύνολο, για τους δεύτερους υπάρχει μόνο η απομόνωση και τελικά η κατ'αστροφη. Χωρίς να θέλουμε να πούμε ότι οι πρώτοι περνάνε καλά στις φυλάκες -αλλωστε πιο πάνω είπαμε ότι η προσπάθεια για ενσωμάτωση μερικών κρατούμενων στο κοινωνικό σύνολο δεν είναι και πολύ επιτυχής για ευνοήτους λόγους- η

κατάσταση των δευτέρων είναι τραγική.

Σε τρία σημεία μπορούμε να συμπεριλάβουμε χονδρικά εκείνη την μεταρρύθμιση:

1ο, επιλογή των κρατούμενων, σε προϋπόθεση μιας ατομικοποίησης της ποινής και μιας διαφοροποιητικής εκτέλεσής-της.

2ο, μια διαφορετική μεταχείριση στην οποία αντιστοιχούν οι διαφορές βαθμίδες εκτέλεσής της ποινής· χαμηλή, μέση και υψίστη βαθμίδα ασφάλειας.

3ο, αυτό το μοντέλο της ασφάλειας που στηρίζεται στις διαφορετικές βαθμίδες είναι αρρηκτά συνδεδεμένο με μια ατομική παρακολούθηση και μια πολιτική κρίση της συμπεριφοράς. Από κει ορίζεται ο τρόπος μεταχείρισης προκειμένου να "επανεκθεωρηθεί το κοινωνικό σύνολο". Οι προβλεπόμενοι θεσμοί της μεταρρύθμισης -εκτός από το γεγονός ότι παρέχονταν σύμφωνα με το κριτήριο του κερδούς έχουν το πολύ μεγάλο πλεονεκτήμα για αυτούς που εξουσιάζουν να μπορούν να διευρύνουν έτσι τον κοινωνικό έλεγχο.

Στο χώρο του κοινωνικού ελέγχου η γερμανική σοσιαλδημοκρατία επέλεξε πάντα τον ρόλο του πρώτου διδάξαντα. Ακόμα κι αν υπάρχουν στελέχη-της που σήμερα διαφωνούν με αυτό, η μαγνητική ατομική ταυτότητα ήταν από παλιά στα σχέδια-τους. Το ίδιο ισχύει για τις πτερύγες υψίστης ασφάλειας, όπου οι γερμανοί σοσιαλδημοκράτες σταθηκαν πραγματικά "πρωτοπόροι". Κι όλα αυτά οι σοσιαλδημοκράτες ή οι σοσιαλιστές με το ανθρωπινό πρόσωπο σύμφωνα με εκφραση πολυγλώστη σε μας τους ελλήνες. Όμως, όπως λέει μια ιταλική παροιμία, ανάμεσα στο "λέω" και στο "κάνω" υπάρχει θάλασσα. Τελικά το ιμπεριαλιστικό σχέδιο των φυλακών στην Ιταλία οδηγήθηκε σε μεγάλες αντιφάσεις. Οικονομικές αντιφάσεις, αντιφάσεις της πολιτικής εξουσίας και της γραφειοκρατίας, αντιφάσεις από τους αγώνες μέσα στις φυλάκες. Όλα αυτά εμπόδισαν την απολυτή εφαρμογή των θεμελιικών κριτηρίων της μεταρρύθμισης του 1975.

Όπως είπαμε πιο πριν ο βασικός στόχος είναι ο διαχωρισμός των "καλών" από τους "κακούς". Στην αρχή έγινε "ειδική μεταχείριση" μόνο απέναντι στους πολιτικούς κρατούμενους που είχαν βαθμολογηθεί "σαν ανίκανοι να επανενταχθούν στο κοινωνικό σύνολο". Με τον καιρό όμως την ίδια μεταχείριση είχαν και όλοι όσοι δεν υποκινούντο στο καθεστώς των φυλακών. Σαν παράδειγμα αναφερόμε το ανοίγμα της πτερύγας υψίστης ασφάλειας SO LLICANDO που έχει προβλεφθεί μόνο για κοινωνικούς κρατούμενους.

Όμως οι καιροί αλλάζουν και οι καταστάσεις εξελίσσονται. Μετά την

στρατιωτική επιθεση που χτυπήσε το επαναστατικό κίνημα έχουμε να κάνουμε με μια πολιτική μεταχείριση του προβλήματος των πολιτικών κρατούμενων. Μια εξήγηση του γενικού διευθυντή των φυλακών AMATO είναι ενδεικτική: "Άμεσα καυτά είναι δυο προβλήματα: το να ενθαρρύνουμε και να ευνοήσουμε τη διαδικασία της αποσπάσης από τον ενσπλο αγώνα και την διαδικασία διαλύσης μέσα στο τρομοκρατικό κίνημα. Μετά την φάση του αγώνα που δεν μπορούσε να είναι παρά σκληρός και αδυσώπητος, ακόμα και σε μια πάντα πιο προσεχτική παρατήρηση του κράτους δικαίου, έχουμε να κάνουμε με την εισαγωγή σε μια φάση κοινωνικής ειρηνοποίησης. Ακολουθούμε πολύ προσεκτικά τα θετικά σημεία των "ομογενών ομάδων" και όταν εκπληρωθούν οι κατάλληλες προϋποθέσεις θα έχουμε τη δυνατότητα μιας αποταξινόμησης των διαφοροποιημένων κρατούμενων.

Ξεκινώντας από την γενική τάση της ποινικής μεταρρύθμισης, των διαχωρισμού δηλαδή των κρατούμενων, πάνω από όλα προσεχώντας την συμπεριφορά-τους κατά πρώτο λόγο και κατά δεύτερο το εγκλήμα, γίνεται φανερό ότι σ' αυτόν που ακολουθεί την κατάσταση έτσι όπως έχει χωρίς να χτυπάει κανένα θεσμό, και χωρίς να αντιστεκεται, δίνονται περισσότερες δυνατότητες για καλύτερες συνθήκες κράτησης. Λ.χ με εναλλακτικές μορφές κράτησης, παρασε κάποιον άλλο. Για τους άλλους μνει η απομόνωση και η προσπάθεια εξαφάνισης της πολιτικής-τους ταυτότητας. Έτσι υποκιντούν οι προτάσεις των ομογενών ομάδων στην γενική στρατηγική της διαφοροποίησης.

Είμαστε της άποψης ότι οι κρατούμενοι δεν πρέπει να διαχωρίζονται καν σε ομάδες. Εμείς πιστεύουμε, ότι διαχωρισμός κρατούμενων σημαίνει ειδική μεταχείριση. Είμαστε αντίθετοι σε κάθε μορφή διαφοροποίησης είτε αυτή γίνεται στη φυλακή είτε έξω. Η διαφοροποίηση, σαν βασικό συστατικό του καπιταλιστικού συστήματος, που χωρίζεται τους ανθρώπους σε ταξείς, έχει την αρχή-της στον καταμερισμό εργασίας ανάμεσα στα φύλα.

Η απεργία πεινας τελικά δεν κράτησε παρα τρεις μήνες. Η σημασία-της είναι μεγάλη παρα το ότι δεν επιτεύχθηκε σχεδόν κανένας στόχος. Όλα τα μέσα μαζικής ενημέρωσης ασχολούνταν μ' αυτήν την παγερή ησυχία μέσα στις φυλάκες. Και μέσα από αυτά τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, όπως κι αν παρουσιάστηκαν τα γεγονότα, εμάθε ο κόσμος ότι στις φυλάκες δεν επικρατεί ησυχία. Ότι η κρατική καταστολή δεν έφερε την ΟΛΟΚΛΗΡΩΤΙΚΗ ΗΤΤΑ.

[Πηγή το γερμανικό περιοδικό: RADIKAL]

σχολία

εθνοσταλινισμός

Στην εφημερίδα "Εθνος" της 11ης Φλεβάρη 1984, δημοσιεύτηκε ένα άρθρο καποιού Καρλ Μαρζανι-Αμερικανού σχολιαστή-σχετικά με το βιβλίο του Τζωρτζ Οργουελ "Τιμή στη Καταλωνία".

Ο Μαρζανι ο οποίος συμμετείχε στον Ισπανικό εμφύλιο με τις Διεθνείς Ταξιαρχίες, θεωρεί το βιβλίο του Οργουελ υβριστικό για την Ισπανική Δημοκρατία και γι' αυτό επιχειρεί-όπως αναφέρει-να βαλεϊτα ιστορικά γεγονότα στη θέση-τους δηλαδή όπως διαδραματίστηκαν.

Τελευταία βεβαία πολυς ο λόγος για τον Οργουελ, λόγω 1984. Εμείς απ' την μεριά-μας, πραγματικά χαιρομαστε για την κίνηση που παρουσιάζει το βιβλίο-του (οχι βεβαία για τα κέρδη που αποκομίζει ο εκδότης), γιατί είναι από τις λίγες φορές που καί εμπορικό αξίζει και ακριβώς επειδή αξίζει, η αστική κοινωνία με τους εκφραστές-της διανοούμενους, προσπαθεί διαρκώς να αλλοιώσει και να διαστρεβλώσει τα γραφόμενα του Οργουελ, δίνοντας τους άλλη έννοια και άλλες κατευθύνσεις.

Μια τέτοια αντιοργουελική στάση έρχεται να μας φανερώσει και ο παραπάνω σχολιαστής. Ο οποίος με διάφορες αναφορές που χρησιμοποίησε, προσπαθεί να αποδείξει ότι ο Οργουελ έγραψε ένα βιβλίο από την αρχή ως το τέλος ανειλικρινές ψεύτικο και αντιδραστικό.

Σημασία όμως δεν έχει στο ποιος έχει δικίο και ποιος αδικό. Σημασία έχει ποιος έχει το ήθος να κρίνει τα πράγματα και αυτοκριτικά, και ποιος έχει τη κακέντρεση να τα κρίνει λασπολογώντας. Και αι το ακριβώς συμβαίνει στην προκειμένη περίπτωση. Ο Οργουελ αναφέρει καπου: "Προειδοποιώ τον καθένα για τη μεροληψία-μου και προειδοποιώ τον καθένα για τα λάθη-μου. Όμως, εμένα ότι μπορούσα για να φανώ τιμω". "Ενώ ο Μαρζανι στο τέλος του άρθρου-του αναφέρει σχετικά με κάποια σύμπλοκη ότι: "...υποκινήθηκε από τους πρακτορές του Φρανκ (γνωστοί ως πεμπτή φαλαγγά), που κινούνταν με ευκολία στον περίγυρο και την ατμόσφαιρα των αναρχικών με τη "πειθαρχία χωρίς καμία πειθαρχια-τους". "Εννοώντας την φιλοτροτσκιστική οργάνωση ΡΟΜ που κινήθηκε άγρια από τους σταλινικούς. Συνεχίζοντας έτσι την γνωριμία πολιτική που ακολουθούν οι σταλινόφρονες εδώ και δεκαετίες. Την απάντηση όμως τη δίνει ο Οργουελ: "Δεν είναι ωραίο πράγμα να βλέπεις ένα ισπανόπουλο γύρω στα 15, να μεταφέρεται πάνω σε φορείο απ' την πρώτη γραμμή, ένα αποσβολωμένο κατ'ασπρό πρόσωπο να σε κοιτάει μες απ' τις κουβερτες, και να σκεφτείς τους κομψούς κυρίους στο Λονδίνο και στο Παρίσι που γραφούν φυλλάδια για να αποδείξουν ότι αυτό το αγόρι είναι μεταμφιεσμένος φασίστας".

πεζοδρομίο 13.

Πριν από λίγο καιρό, κυκλοφόρησε το 13ο τεύχος του "Πεζοδρομίου".

Περιέχει ένα πραγματικά απολαυστικό και συγκλονιστικό κείμενο ενός παλιού αναρχικού του Σταυρού Κουχτσόγλου. Τίτλος-του "ΚΑΤΩ Η ΜΑΣΚΑ" και είναι όπως αναφέρεται "εκδόσεις ομίλου Αναρχικών, εν Κairw 1912".

Όπως μας αναφέρει ο Α. Στινας στο προλογικό-του σημείωμα, ο Σταυρός Κουχτσόγλου ήταν στην προ, κατά και μετά τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο εποχή, ο μονός στην Ελλάδα ολοκληρωμένος και αυθεντικός αναρχικός. Συμμετείχε σαν αντιπροσώπος των τσιγγαραδών στο Α' και Β' συ-

νέδριο της ΓΣΕΕ. Είχε δεσμούς και επαφές με πολλές αναρχικές οργανώσεις και γνωριμίες με αναρχικούς αγωνιστές πολλών χωρών. Είχε σοβαρή θεωρητική μορφή και έχει γράψει αρκετά κείμενα όπως και επαναστατικά ποιήματα. Χαρακτηριστικές είναι οι τελευταίες στιγμές της ζωής-του. Στον παπα που επέμενε φορτικά να τον μεταλάβει του είπε: "Παπα-μου, φύγε, γιατί θα φτύσω μέσα". Αυτές ήταν και οι τελευταίες του λέξεις.

Συστηνουμε ανεπιφυλάκτα, σε όποιον ενδιαφέρεται για τις σκεψεις των επαναστατών προγόνων-μας, να διαβάσει το "ΚΑΤΩ Η ΜΑΣΚΑ".

η κοκκίνη εμμά μιλάει

Βιβλίο από την "Πολη Γυναικών", σχετικά με τη ζωή και τις ιδέες της Εμμά Γκολντμάν. Περιέχει εκτός από την βιογραφία-της που είχε δημοσιεύσει παλιότερα στο περιοδικό "Ιδεοδρομίο"- τα "πιστευω"-της σχετικά με την ιδιοκτησία, την κυβέρνηση, τον милитарισμό, την ελευθερία του λόγου και του τύπου, την εκκλησία, τον γάμο και τον έρωτα, και την βία. Ακόμα τέσσερα πολύ σημαντικά κείμενα για την πραγματική σημασία του Αναρχισμού, για τον συνδικαλισμό, τον σοσιαλισμό και την γυναικεία ψήφο. Το βιβλίο αυτό αποτελεί μια από τις καλύτερες παρουσιάσεις της Εμμά Γκολντμάν, που ακόμα και σήμερα οι ιδέες-της παραμένουν αγνώστες τόσο στους ελευθεριακούς όσο και στους φεμινιστι-

κούς κύκλους.

Εμμά Γκολντμάν: "...Μπορείς, έχθρος των μικροστών σουφραζέτων, τρέλη τρομοκρατία, μαγισσα, "εγκληματίας αναρχική", προαγωγός της εξέγερσης, της Αναρχίας, του ελέγχου των γεννήσεων και του ελεύθερου έρωτα, συνωμοτρία εναντίον στη στρατιωτική θητεία... Δεν την ανέχονταν ακόμα και οι αναρχικοί συντροφοί-της γιατί μιλούσε για το σεξ και για την γυναικεία καταπίεση... Κάθε δημοσίευση κειμένου-της 'κατασχόταν πριν ακόμα καλά καλά τυπωθεί. Αντιστάθηκε στο υπερκράτος των μπολσεβίκων, έλαβε μέρος στον ισπανικό εμφύλιο κι όταν πέθανε στον Καναδά στα 1940 μόνο ελαχίστοι αμερικανοί αναγνώρισαν αυτό που ήταν "κάπου οκτώ χιλιάδες χρόνια μπροστά από την εποχή-της"...

ιδεοδρομίο παραρτήμα 2

Στο εξτρα τεύχος του "Ιδεοδρομίου" με τίτλο "Η θαυμαστή επαναστατική ιστορία της ομάδας Μπασντερ Μαινχοφ", περιέχονται συγκεντρωμένα όλα τα δημοσιεύματα από τα άρθρα και τα βιβλία, βιβλιογραφία και μερικές βασικές προκηρύξεις που κυκλοφόρησαν στην Ελλάδα και δημιουργεί μια ενότητα-ένα ιστορικό τεύχος- με όλο το θέμα αυτής της θαυμαστής επαναστατικής ιστορίας, εναντίον στον καπιταλισμό και τον αμερικανικό ιμπεριαλισμό.

Στο τεύχος αυτό γίνεται και μια έρευνα σε βάθος από τον εκδοτή του περιοδικού Α. Χρηστάκη, που αναφέρει χαρακτηριστικά: "...Η αποφασιστικότητα της RAF δεν μπορεί να ερμηνευτεί παρα την επιθυμία-της να ξεφύγει από την πολιτική στασιμότητα που χαρακτηρίζει την Γερμανία τουλάχιστον τα τελευταία 50

χρόνια... Όταν σε μια "δημοκρατική" χώρα δεν μπορεί να λειτουργήσει τίποτα ιδεολογικό, τότε αρχίζει ο κίνδυνος για τον φασισμό. Για τους αριστεριστές, τους εξωκοινοβουλευτικούς, αυτούς που ζουν στα πολιτικά και πολιτιστικά κοινοβία που θυμίζουν γκέτο, που διαβάζουν τις δικές-τους εφημερίδες, και ακολουθούν τα δικά-τους λογία, η πολιτική του Ανταρτικού της Πολής δεν έχει τίποτα να κάνει με την ελπίδα-τους για μια καλύτερη ζωή και για ένα κίνημα που θα μπορούσε να αλλάξει την κοινωνία. Αλλά οι σημερινές συνθήκες στην Γερμανία, τους κάνουν όλο και πιο σκεπτικούς και αβεβαίους για το πιστεύω τους, αν θα πρέπει να κρατηθούν μέσα στα όρια της νομιμότητας και της ιδιοφορίας φροντίζοντας και καλοπιάζοντας μονοί-τους την ιδεολογία-τους..."

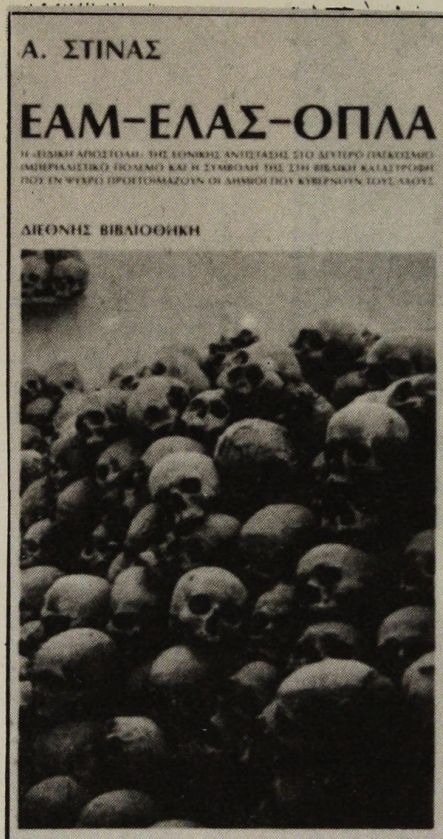
σχολία

ΕΑΜ ΕΛΑΣ ΟΠΛΑ

Το Μάρτη η "Διεθνής Βιβλιοθήκη" εξέδωσε το βιβλίο του γεροντά δι-εθνιστή Α. Στίνας: "ΕΑΜ-ΕΛΑΣ-ΟΠΛΑ. Η "ειδική αποστολή" της εθνικής αν-τιστάσης στο 2ο παγκόσμιο ιμπερι-αλιστικό πόλεμο και η συμβολή της στη βιβλική καταστροφή που εν ψυ-χωρ προετοιμαζούν οι δημιοί, που κυβερνούν τους λαούς". Η αναφορά του Στίνα σ' εκείνη την ιστορική περίοδο, μας διδάσκει κυριολεκτικά σ' εμάς τους νεότερους καποίες αλ-λες πτυχές της σύγχρονης-μας ιστο-ρίας. Καταστάσεις και γεγονότα, που τελειώς διαστρεφώμενα μας επιβα-λλουν τσάα χρόνια οι απανταχούστα λινικοί.

Η ενεργός δράση και η ίδια η ε-παναστατική λειτουργία του Στίνα στην προαναφερομένη περίοδο, νομι-ζουμε ότι είναι η εγγύηση για την αληθινότητα των γραφομένων. Και τε-λος επειδή και μεις θεωρούμε σημα-ντικό το κείμενο του Στίνα αποδε-χόμεστε την εκκλήση των εκδοτών και επαναλαμβάνουμε την εκκ-λήση σε όλους τους συντροφους να συμβαλλουν στη διαδόση-του και να μην επιτρέψουν την απίσωψη-του. Τώρα που η διαβρωση της κρατικά θέσμοποιημένης πλέον κρατιστικής μυθοποίησης της εθνικής αντιστά-σης αρχεται με την συμβολή στην αποκαλύψη της οργάνωσης του φεμ-ματος".

α. στίνας

αρχαιολογικές αναζητήσεις

Υπάρχει μια ελληνική παροιμία που λέει: "Μη φυτρώνεις εκεί που δεν σε σπερνουν". Αλλά φαίνεται, ο "εθνικός-μας δικαστής", με τα δι-καιώματα που έχει αποκτήσει λόγω του κύρους-του, ασχολείται και ε-κφράζεται δημοσία για θέματα που δεν έχει καμία σχέση. Το πιο αξιο-σημειώτο όμως είναι ότι η ομιλία-του έγινε στην Αρχαιολογική Εται-ρεία. Αποδειχνοντας έτσι, ότι ο κα-θένας ζει στο κοσμο-του. Καί ο κυ-

ριος Ντεγιάννης σίγουρα βρίσκεται στην εποχή του "Χρυσού Αιώνα" των Αθηνών.

Θα πρέπει όμως να υπενθυμίσου-με, ότι αυτοί που μας έχουν ζωσει ολόγυρα είναι ο ίδιος και οι "α-πισμένες αποψεις που πρεσβευείται επικαλείται. Και εν τέλει μήπως υ-ποσυνειδητά αισθάνεται "σαν κρεμα-σμένος την ώρα της αγωνίας";.

Το Α σε κύκλο

- ★ «ΟΛΟΙ έχουμε δει γραμμένο σε τοίχους, στάσεις λεωφορείων κι άλλους τόπους το γράμμα Α κεφαλαίο. Είναι το αρχικό της λέξεως Αναρχία. Οι οπαδοί της
- ★ πιστεύουν στην απόλυτη ελευθερία του ανθρώπου, δεν παραδέχονται να υπάρχει
- ★ κράτος με δασκάλους, χωροφύλακες, δικαστές, σωφρονιστήρια. Λίγοι από εμάς
- ★ έχουν προσέξει ότι αυτό το κεφαλαίο Α είναι πάντοτε κλεισμένο σε κύκλο. Αν
- ★ αυτοί που το έγραψαν το άφησαν γύρω-γύρω ελεύθερο θα έμοιαζε μετέωρο, σαν
- ★ κρεμασμένος στην ώρα της αγωνίας. Εκείνοι που σχεδίασαν γύρω από το Α τον
- ★ κύκλο, δεν υποπτεύθηκαν τη σημασία του - δεν είναι ο λογισμός που τους οδήγησε
- ★ μα το υποσυνειδητό. Χωρίς να το φανταστούν μας διδάσκουν πως δεν υπάρχει
- ★ απόλυτη ελευθερία, πως όλοι είμαστε ζωσμένοι ολόγυρα. Μερικοί γεμάτοι τρόμο
- ★ και πανικό προσθέτουν πλάι στο φυλακισμένο Α τα γράμματα L. S. D.»
- ★ Από την ομιλία του Γ. Ντεγιάννη: «τα κοινωνικά σύνορα της ελευθερίας» στην
- ★ Αρχαιολογική Εταιρεία.

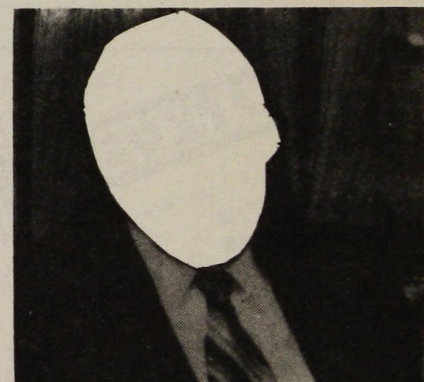
«σπαρτακός»

Πηραμε στα χέρια-μας ένα νέο α-ναρχικό έντυπο, αυτή τη φορά όχι ε-κδιδόμενο στην Αθήνα, αλλά στη Θρα-κη. Η συντακτική ομάδα του ΣΠΑΡΤΑ-ΚΟΥ, στη ληξιαρχική πράξη γεννήσης της εφημερίδας-τους, εκφράζουν την ανάγκη-τους για αποπεριθωριοποίη-ση και επαναστατική δράση. Τα προ-βλήματα που αντιμετωπίζουν οι συ-ντροφοί που ζουν στην επαρχία, εί-ναι πια γνωστό (και γενικά παραδε-κτο νομιζώ), ότι είναι πολύ περισ-σότερα, απ' ό,τι αυτά που αντιμετω-πίζουμε εμείς στις μητροπολεις.

Γι' αυτό και κάθε τέτοιου είδους προσπάθεια, όπως αυτή του ΣΠΑΡΤΑΚΟΥ μας δίνει μια ιδιαίτερη χαρά. Ευχο-μάστε τη συνέχιση της εκδόσης, αλ-λα και της εν-γενεί δράσης των συ-ντροφών της Θράκης.

Κυκλοφορήσαν επίσης:
Περιοδικό "ΑΝΑΡΧΟΣ" No 2.
"Τετράδια για προλεταριακή χρήση"

Προκειται να κυκλοφορήσουν:
"Η μηνιαία αναρχική εφημερίδα
"ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ" No 3 και 4,
Παπαδόπουλου Παναγιώτη (ΚΑΙΝ):
"Τα παιδιά της άλλης μέρας",
Εκδόσεις "ΕΜΑΕ",
Παπαβασιλείου Χριστίνα:
"Φανήκες να κοιτάς", Εκδ. "ΕΜΑΕ"

ΜΑΘΑΙΝΩ
ΠΑΙΖΟΝΤΑΣ

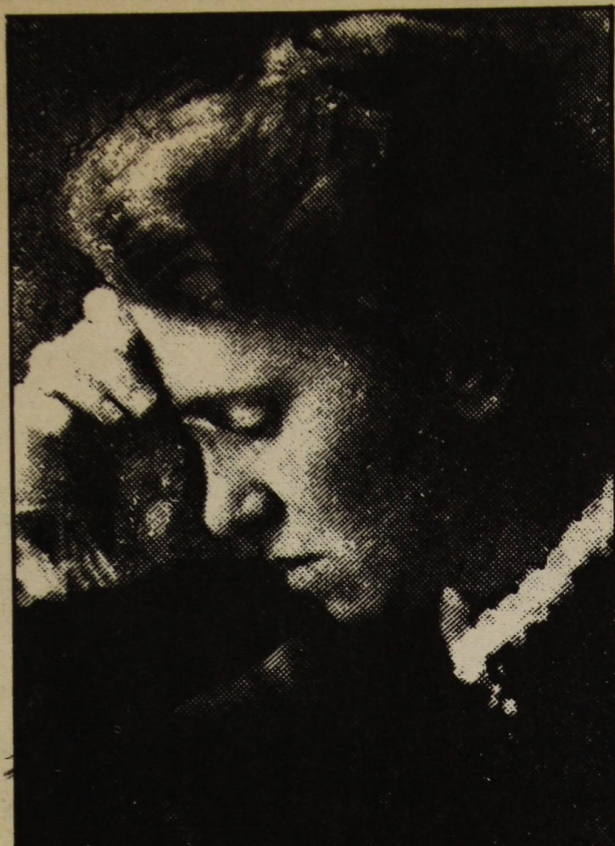
Για να γνωρίσουν οι αναγνώστες -μας καλύτερα τους υπουργούς-μας σκοπευόμενα καθιερώσουμε την στηλη "μαθαίνω παίζοντας", που ξεκινάει την καριέρα-της με το παρακάτω κουίζ:
ΠΟΙΟΣ ΕΙΠΕ ΟΤΙ:

-Ναι έχω και εχθρούς, ορισμένους δημοσιογράφους που με αναδομούν συνεχώς. Γιατί; Τι είμαι εγώ για να αναδομηθώ; Δεν βαριέσαι όμως, ας γράφουν, δεν με ενδιαφέρει.
ΕΜΕΝΑ ΔΕΝ ΜΟΥ ΞΥΝΙΖΕΙ Η ΡΙΓΑΝΗ:

Θα γυρίσω στην παλιά-μου δουλειά. Τότε η προκαταβολή στο γραφείο-μου ήταν 300000, με τα έγιναν 500000. Τώρα θα 'ναι 1000000. Τιποτα δεν κερδίσα από την θέση του υπουργού. ΑΠΟ ΤΑ ΕΤΟΙΜΑ ΤΡΩΜΕ.
ΤΟ ΒΛΕΠΕΙΣ ΤΟ ΚΟΥΣΤΟΥΜΑΚΙ ΜΟΥ; Οκτώ χρόνια το 'χω...

Σε ερώτηση αν η κυβέρνηση παι-καλά εδηλώσε: ΠΕΡΙΦΗΜΑ: ΛΟΙΠΟΝ ΑΚΟΥΣΕ ΜΕ. Η κυβέρνηση και τα μελη-της ΧΑΙΡΟΥΝ ΑΚΡΑΣ ΥΓΕΙΑΣ.. Και αν διαβάσεις τον δεκαεπταλόγο του πρωθυπουργού ΕΛΑ ΝΑ ΜΟΥ ΠΕΙΣ...

(Λογω κουίζ, παραθετούμε μόνο το οκταχρονο κουστουμακι...)

Η Έμμα Γκόλντμαν την εποχή της μετανάστευσής της

ΕΜΜΑ ΓΚΟΛΝΤΜΑΝ

η πιο επικίνδυνη
γυναίκα του κόσμου

ΠΩΛΕΙΤΕ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗΝ

ΔΗΛΩΣΗ

ΣΕ ΜΙΑ ΕΠΟΧΗ
ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ
ΕΞΑΧΡΕΙΩΣΗΣ ΤΟ ΝΑ
ΕΙΝΑΙ ΜΙΑ
ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ
ΠΡΑΞΗ.

ΤΖΟΡΤΖ ΟΡΓΟΥΕΛ

ΜΗΝΕΙΣΤΕ ΣΙΩΠΗΡΗ
ΜΕΙΟΨΗΦΙΑ...
ΚΑΝΤΕ
ΘΟΡΥΒΟ

ΔΗΛΩΣΗ
№2
Μάρτης
84

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ

ΖΩΟΔ. ΠΗΓΗΣ 17
ΤΗΛ. 3634980

ΚΙ ΑΛΛΕΣ ΔΙΩΞΕΙΣ

Μετα την απολογία του Παναγιώτη Παπαδοπουλου, στις 11.1.84, που έγινε με την κατηγορία της περιβρισης αρχης και της συκοφαντικής δυσφήμισης λόγω μιας προκηρυξης για συμπαρασταση (που υπογραφήθηκε απ' αυτόν) στον απεργό πεινας Φωτη Δανατο, δεχτηκε παλι ο ιδιος τον τελευταίο καιρο ένα σωρο κατηγορίες για διαφορα γεγονότα. Με πολλά μαλιστα απ' αυτά δεν έχει καμία απολύτως αμεση σχέση. Συγκεκριμένα ο Π.Π κατηγορείται:

α) Για μια προκηρυξη με την οποία καταγγειλε τις αυτοκτονίες στο στρατο, καθώς και την φυλακίση των συντροφων Μοιρα, Δανατου, Λογγοβιτη για ενεργείες που εκαναν εναντια στην αστυνομική βια Συμφωνα με την κατηγορία, περιβριζεται ο υφυπουργος αμυνας Δροσογιαννης, ο υπουργος δικαιοσυνης Μαγκανης καθώς και το "εθνικο συμβολο".

β) Για μια προκηρυξη συμπαραστασης στον Φωτη Δανατο, όπου η κυβερνηση "περιβριζεται" απο την εκφραση "κανένα απο τα σημερινά εγκλήματα δεν θα μείνει ατιμωρητο".

γ) Για τρεις αφισες και δυο ακομα προκηρυξεις. Ο Π.Π δεν έχει αμεση σχέση με τις δυο προκηρυξεις ενω απο τις αφισες μονο η μια υπογραφεται απ' αυτον (Προκειται για αφισα που καλουσε σε συγκέντρωση στα Προπυλαια στις 6.5.83).

Όλες οι παραπάνω κατηγορίες έχουν να κανουν με την συκοφαντική δυσφήμιση και την περιβριση αρχης.

Προκηρυξη που κυκλοφορησε απο την "Επιτροπη αντιπαραθεσης στην κρατική βια και στους κατασταλτικούς μηχανισμούς της εξουσίας" και που αποτελει κείμενο διαμαρτυρίας για τις συνεχείς πολιτικές διώξεις που γίνονται σε βάρος του Παναγιώτη Παπαδοπουλου (Καϊν), αναφερεται σε όλα τα παραπάνω και καλει όλους τους συντροφους/φισες να συμπαρασταθούν στον Π.Π.

Αντισταθείτε στην κρατική καταστολή. Καθε διώξη αγωνιστή είναι διώξη εναντια στον ίδιο τον χώρο της Αντι-εξουσίας.

Ζ.Μπουτριγιαν: Η ΤΕΛΕΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ
ΚΑΒΛΩΜΕΝΟΙ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΟΙ η πως να
δουλεψεις το αφρεντικο σου...

Η ΑΡΕΝΑ

ΚΑΙ ΟΙ ΜΟΝΟΜΑΧΟΙ ΤΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ
ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ, ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ:

Περιοδικό "ΑΡΕΝΑ",
c/o Γιώργος Χάμπας,
Poste Restante
155 01 Αθήνα

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

ΟΝΟΜΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ

Εσωτερικό, 5 τεύχη: 350 δρχ
Κύπρος, Ευρώπη: 450 δρχ
Αμερική, Καναδάς: \$ 6

ARENA und ihre Duellanten
Zweimonatliche anarchistische
Zeitschrift:

ARENA,
c/o Georg Chambas,
Poste Restante,
GR-155 01 ATHEN,
Griechenland